

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLARDA AİDİYET DUYGUSU:
ADANA ÖRNEĞİ**

Ferhat TAPAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI

Danışman
Doç. Dr. Özlem KARAKUŞ

Konya 2019

S.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Ferhat TAPAN tarafından savunulan bu çalışma, jürimiz tarafından Sosyal Hizmet Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak oy birliğiyle kabul edilmiştir.

Jüri Başkanı

Doç. Dr. İsmail SEVİNÇ
Necmettin Erbakan Üniversitesi

İmza

Danışman

Doç. Dr. Özlem KARAKUŞ
Selçuk Üniversitesi

İmza

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Doğa BAŞER
Selçuk Üniversitesi

İmza

ONAY:

Bu tez, Selçuk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu ..... tarih ve .....sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Ender ERDOĞAN

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü'nde başladığım lisansüstü öğrenimimle ilgili olarak seminerimi sunmaktayım. Lisansüstü eğitimim boyunca ilminden faydalandığım, insani ve ahlaki değerleri ile de örnek edindiğim, tecrübelerinden yararlanırken göstermiş oldukları hoşgörü ve sabırdan dolayı başta bölüm başkanım ve danışmanım Doç. Dr. Özlem KARAKUŞ'a, Doç. Dr. İsmail SEVİNÇ'e, bölüm hocalarıma, beni yetiştiren, bugünlere gelmemi sağlayan, maddi ve manevi desteğini hiçbir zaman esirgemeyen aileme ve çalışmalarım boyunca desteklerini esirgemeyen eşim Eda TAPAN'a ve arkadaşlarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ocak, 2019

Ferhat TAPAN

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	İİ
İÇİNDEKİLER	İİİ
ÖZET.....	V
SUMMARY	VI
ÇİZELGELER LİSTESİ.....	VII
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	X
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	XI
1. GİRİŞ.....	1
1.1. SUÇ, ÇOCUK VE SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUK.....	3
1.1.1. Suç Kavramı	3
1.1.2. Çocuk Suçluluğu Kavramı.....	4
1.1.3. Dünyada ve Türkiye’de Çocuk Suçluluğu.....	8
1.1.4. Suç ile İlgili Kuramlar	12
1.1.4.1. Biyolojik Kuramlar	16
1.1.4.2. Psikolojik Kuramlar	16
1.1.4.3. Sosyolojik Kuramlar	19
1.1.4.4. Bireysel Kuramlar	20
1.1.5. Çocukların Suça Sürüklenmesine Neden Olan Faktörler	21
1.1.5.1. Bireysel Risk Faktörleri	22
1.1.5.2. Çevresel Risk Faktörleri.....	24
1.1.5.3. Ailesel Risk Faktörleri	26
1.1.6. Çocuk Koruma Kanunu ve Çocuk Kavramı	35
1.1.6.1. Korunma İhtiyacı İçinde Olan Çocuk	36
1.1.6.2. Suça Sürüklenen Çocuk	37
1.2. AİLE VE AİDİYET İLİŞKİSİ	38
1.2.1. Ait Olma Duygusu ve Aidiyet Kavramı	38
1.2.2. Aidiyet ve Birey.....	40
1.2.3. Aile ve Suç İlişkisi.....	42
2. GEREÇ VE YÖNTEM	48
2.1. Araştırmanın Amacı	48
2.2. Araştırmanın Modeli	48
2.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi.....	49
2.4. Örneklemenin Özellikleri.....	50
2.5. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları	53

2.6. Verilerin Analizi.....	54
2.7. Araştırmanın Çalışma Takvimi	55
3. BULGULAR	57
3.1. Birinci Amaca İlişkin Bulgular	58
3.2. İkinci Amaca İlişkin Bulgular	62
3.3. Üçüncü Amaca İlişkin Bulgular	64
3.4. Dördüncü Amaca İlişkin Bulgular	66
3.5. Beşinci Amaca İlişkin Bulgular.....	68
3.6. Altıncı Amaca İlişkin Bulgular	75
4. TARTIŞMA	78
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	87
KAYNAKLAR	90
EKLER.....	101
AİLE AİDİYET ÖLÇEĞİ FORMU.....	101
ÖZGEÇMİŞ.....	105

ÖZET

T.C.

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Suça Sürüklenen Çocuklarda Aidiyet Duygusu: Adana Örneği
Ferhat TAPAN
Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

YÜKSEK LİSANS TEZİ / KONYA 2018

Araştırmanın amacı, Adana ilinde 13-18 yaş gurubu bireylerin suça Suça sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını ve suça sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların cinsiyet, yaş, göç etme durumları, gelir durumlarına göre aile aidiyeti ve kendilik aidiyeti puan ortalamalarının farklılaşp farklılaşmadığını ortaya koymaktır. araştırma nicel verilere dayalı genel tarama modelinde ve ilişkisel tarama modelinde bir araştırmadır. Araştırma çalışma evreni, Adana Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğüne gelen suça sürüklenen çocuklar ve aynı örneklem içerisinde yaşayan suça sürüklenmiş ($\alpha=100$) çocuk, suça sürüklenmemiş ($\alpha=100$) çocuk olmak üzere iki yüz çocuk tespit edilmiştir. Araştırmada suça sürüklenen çocuklar ve aynı örneklem içerisinde yaşayan suça sürüklenmiş ($n=100$) çocuk, suça sürüklenmemiş ($n=100$) çocuk olmak üzere iki yüz çocuğun oluşturduğu evrenin tamamına kolayda örnekleme alma yöntemiyle ulaşılmıştır. Araştırmada gerekli izinler alınarak aile aidiyeti ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizinde ilişkinin varlığını test etmek için, Pearson momentler çarpımı basit korelasyon katsayısı tekniği, ikili karşılaştırmalarda farklılığı bulmak için t testi, çoklu karşılaştırmalarda Varyans analizi farklılığın kaynağını bulmak için Tukey testi kullanılmıştır.

Suçta sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti puanları arasında ilişkiye ait ve anlamlılığına bakıldığında; suçta sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların aile aidiyeti ölçüm verileri ile kendilik aidiyeti ölçüm verileri arasında pozitif, yüksek, istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Suçta sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların Aile Aidiyeti ölçüm verileri cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Kız çocukların aile aidiyeti puanları erkek çocukların aile aidiyeti puanlarına göre daha olumludur.

Suçta sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların Kendilik Aidiyet ölçüm verileri yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. 16-18 yaş çocukların kendilik aidiyeti puanları 13-15 yaş çocukların kendilik aidiyeti puanlarına göre daha olumludur. Suçta sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların Kendilik Aidiyet ölçüm verileri göç etme değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Göç etmiş çocukların kendilik aidiyeti puanları göç etmemiş çocukların kendilik aidiyeti puanlarına göre daha olumludur.

Suçta sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti puanları aile gelir durumu değişkeni gruplarına ilişkin tek yönlü varyans analiz sonuçları incelendiğinde; Suçta sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların Kendilik Aidiyet ölçüm verileri aile gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Suç, çocuk, suçta sürüklenen çocuk, aile, aidiyet duygusu.

SUMMARY

REPUBLIC of TURKEY
SELÇUK UNIVERSITY
HEALTH SCIENCES INSTITUTE

A sense of belonging in children who are guilty of crime; Adana example

Ferhat TAPAN

Department of Social Work

MASTER THEIS / KONYA 2018

This research investigates whether there is a significant correlation of the mean scores between the children who are pushed or not pushed to crime and the sense of belonging of self and family among the individuals between 13-18 ages in Adana province. At the same time, the research aims to determine whether the mean scores of the sense of belonging of self and family differs in children who are pushed or not pushed to crime according to their gender, ages, immigration status, and economic conditions. This research involves quantitative data and based on general and correlational survey models. The target population of the study contains 200 children among the living delinquent children ($n=100$) from the sample of the children who were brought to Adana Province Police Department Child Branch Office and nondelinquent children ($n=100$). The universe formed by two hundred children, including the children who were dragged in the study and the children who were dragged in the same sample ($n = 100$) and the ones who were not dragged ($n = 100$), were reached by sampling easily. The sense of family belonging scale was used by receiving the necessary permission for this study. In the data analysis part, "Pearson product-moment correlation coefficient" technique was used to test the existence of the correlation. The t-test for finding the difference in paired and Tukey for finding the origin of the difference variance analysis in multiple comparisons were used.

There is a high, positive, statistically significant relationship between the measuring data about the sense of belonging of self and family among the delinquent and nondelinquent children considering the significance of the correlation of self-family belonging scores between delinquent and nondelinquent children. The delinquent & nondelinquent children's measuring data of the sense of family belonging showed a meaningful difference in terms of the gender variable. The sense of family belonging scores was found more positive among the girls compared to boys.

The delinquent and nondelinquent children's measuring data of the sense of self- belonging showed a meaningful difference in terms of the age variable. The sense of self-belonging scores was found more positive in 13-15 years children compared to 16-18 years children. The delinquent and nondelinquent children's measuring data of the sense of self- belonging showed a meaningful difference in terms of the immigration variable. The sense of self-belonging scores was found more positive in migrated children compared to nonmigratory children.

One-way analysis of variance about the economic status variable about the delinquent and nondelinquent children's sense of self and family belonging scores results showed the significant difference in measuring data of the sense of self & family belonging among delinquent and nondelinquent children based on parents' income statements.

Keywords: Crime, child, child pushed to crime, delinquent child, family, sense of belonging, family

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 2. 1. Araştırmaya katılan deneklerin frekans ve yüzde dağılım tablosu	51
Çizelge 2. 2. Veri Seti Normallik Testi.....	54
Çizelge 2. 3. Veri Seti Basıklık ve Çarpıklık Değerleri.....	54
Çizelge 3. 1. Suça Sürüklenen ve Sürüklenmeyen Çocukların Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Puanları Dağılımlarına İlişkin Analiz Sonuçları.....	57
Çizelge 3. 2. Suça Sürüklenmeyen Çocukların Kendilik Aidiyet ve Aile Aidiyeti Puanları Arasında Basit Korelasyon Analiz Sonuçları	57
Çizelge 3. 3. Suça Sürüklenen Çocukların Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Puanları Arasında Basit Korelasyon Analiz Sonuçları	58
Çizelge 3. 4. Suça Sürüklenen ve Sürüklenmeyen Çocukların Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Puanları Arasında Basit Korelasyon Analiz Sonuçları	60
Çizelge 3. 5. Suça Sürüklenen Çocukların Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Puanları Cinsiyet Değişkeni Gruplarına İlişkin Bağımsız Örneklem T Testi Analiz Sonuçları	61
Çizelge 3. 6. Suça Sürüklenmeyen Çocukların Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Puanları Cinsiyet Değişkeni Gruplarına İlişkin Bağımsız Örneklem T Testi Analiz Sonuçları	62
Çizelge 3. 7. Suça Sürüklenen ve Sürüklenmeyen Çocukların Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Puanları Cinsiyet Değişkeni Gruplarına İlişkin Bağımsız Örneklem T Testi Analiz Sonuçları	62
Çizelge 3. 8. Suça Sürüklenen Çocukların Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Puanları Yaş Değişkeni Gruplarına İlişkin Bağımsız Örneklem T Testi Analiz Sonuçları	63
Çizelge 3. 9. Suça Sürüklenmeyen Çocukların Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Puanları Yaş Değişkeni Gruplarına İlişkin Bağımsız Örneklem T Testi Analiz Sonuçları	64
Çizelge 3. 10. Suça Sürüklenen ve Sürüklenmeyen Çocukların Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Puanları Yaş Değişkeni Gruplarına İlişkin Bağımsız Örneklem T Testi Analiz Sonuçları.....	65

Çizelge 3. 11. Suça Sürüklenen Çocukların Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Puanları Göç Değişkeni Gruplarına İlişkin Bağımsız Örneklem T Testi Analiz Sonuçları	66
Çizelge 3. 12. Suça Sürüklenmeyen Çocukların Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Puanları Göç Değişkeni Gruplarına İlişkin Bağımsız Örneklem T Testi Analiz Sonuçları	66
Çizelge 3. 13. Suça Sürüklenen ve Sürüklenmeyen Çocukların Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Puanları Göç Değişkeni Gruplarına İlişkin Bağımsız Örneklem T Testi Analiz Sonuçları.....	67
Çizelge 3. 14. Suça Sürüklenen Çocukların Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Puanları Aile Gelir Durum Değişkeni Gruplarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analiz Sonuçları	68
Çizelge 3. 15. Suça Sürüklenen Çocukların Kendilik Aidiyeti Puanları Aile Gelir Durumu Değişkeni Gruplarına İlişkin Tukey Testi Sonuçları	68
Çizelge 3. 16. Suça Sürüklenen Çocukların Aile Aidiyeti Puanları Aile Gelir Durumu Değişkeni Gruplarına İlişkin Tukey Testi Sonuçları	69
Çizelge 3. 17. Suça Sürüklenmeyen Çocukların Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Puanları Aile Gelir Durum Değişkeni Gruplarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analiz Sonuçları	70
Çizelge 3. 18. Suça Sürüklenen ve Sürüklenmeyen Çocukların Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Puanları Aile Gelir Durum Değişkeni Gruplarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analiz Sonuçları	71
Çizelge 3. 19. Suça Sürüklenen ve Sürüklenmeyen Çocukların Kendilik Aidiyeti Puanları Aile Gelir Durumu Değişkeni Gruplarına İlişkin Tukey Testi Sonuçları....	72
Çizelge 3. 20. Suça Sürüklenen ve Sürüklenmeyen Çocukların Aile Aidiyeti Puanları Aile Gelir Durumu Değişkeni Gruplarına İlişkin Tukey Testi Sonuçları	73
Çizelge 3. 21. Suça Sürüklenen Çocukların Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Puanları Kardeş Sayısı Değişkeni Gruplarına İlişkin Bağımsız Örneklem T Testi Analiz Sonuçları.....	74

Çizelge 3. 22. Suça Sürüklenmeyen Çocukların Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Puanları Kardeş Sayısı Değişkeni Gruplarına İlişkin Bağımsız Örneklem T Testi Analiz Sonuçları..... 75

Çizelge 3. 23. Suça Sürüklenen ve Sürüklenmeyen Çocukların Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Puanları Kardeş Sayısı Değişkeni Gruplarına İlişkin Bağımsız Örneklem T Testi Analiz Sonuçları 75

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 3. 1. Suça Sürüklenmeyen Çocukların Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Puanları Arasında Saçılım Grafiği	58
Şekil 3. 2.Suçta Sürüklenen Çocukların Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Puanları Arasında Saçılım Grafiği.....	59
Şekil 3. 3. Suça Sürüklenen ve Sürüklenmeyen Çocukların Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Puanları Arasında Saçılım Grafiği	61

SİMGELER ve KISALTMALAR LİSTESİ

ÇKK : Çocuk Koruma Kanunu

x : Aritmetik Ortalama

n : Örneklem Sayısı

ss : Standart Sapma

F : F Testi

t : t Testi

p : Anlamlılık Değeri

1. GİRİŞ

İnsan sosyal bir varlıktır ve ait olduğu sosyal çevrenin şartları ile gelişim sürecine dâhil olur. Aile, okul, çevre, maddi ve manevi kurallar bu gelişim sürecini etkileyen parametrelerdir. Bireyin sosyalleşme sürecinde aile, okul, yaşanılan çevre gibi faktörler ile bireysel faktörlerin dolaylı ya da doğrudan etkisi olduğu yapılan çalışmalarda görülmektedir. Toplum şartları, savaş ve çatışmalarda en çok etkilenen grubun çocuklar olduğu bilinmektedir. Yapılan araştırmalar, suçlu çocuğun olmadığı, suça sürüklenen çocukların olduğunu bize göstermektedir. “Çocuk ve Suç” başlıklı kitapta anlatıldığı gibi; “O halde hayatının baharında kırağı yiyen çocukların durumu nasıl düzeltilecek?” sorusu cevap bekleyen en önemli soru olarak karşımıza çıkmaktadır. Suça sürüklenen çocuk konusu özellikle modernleşen ve gelişen toplumlarda sıklıkla görülmekte ve sağlıklı toplum gelişiminde tehlike oluşturmaktadır (Peker 2007).

‘Suç ve suç işleme’ kavramları bu yüzyılın başından itibaren psikoloji, sosyoloji, biyoloji, kriminoloji ve diğer birçok bilim tarafından incelenmiş ve bireylerin neden suç işleme davranışı sergiledikleri üzerinde araştırmalar yürütülmeye başlanmıştır. Bu bağlamda farklı modeller geliştirilmiş, hukuk ve ceza sistemi yapılan araştırmalar sonucunda ortaya çıkan veriler ile yıllar içerisinde şekillendirilmiştir (İçli 1993).

Ülkemizde ve özellikle büyük şehirlerde gittikçe artan çocuk suçluluğunun ise toplumsal açıdan oldukça endişe verici boyutlara ulaştığı görülmektedir. Çocukların toplumun geleceği olması sebebiyle çocuk suçluluğunun; günlük yaşam koşulları açısından olduğu kadar, aynı zamanda toplumsal bir tehdit de oluşturduğu düşünülmektedir. Çünkü genellikle, suç işlemiş çocukların, yetişkin suçluluğunda da önemli bir potansiyel oluşturduğu söylenilebilir. Ancak, suç işlemenin dinamikleri açısından yapılan değerlendirmeye göre; çocuk ve yetişkin suçluluğu farklı özelliklere sahiptir. Çocuk “insanın küçüğü” değil; yetişkinden farklı, biyolojik, psikososyal ve ahlaksal gelişim düzeyi ile kendine özgü bir kişilik geliştirmekte olan özgün bir varlık ve evrendir. Bu yaklaşım; çocuk mahkemelerinin, çocuk eğitim ve bakım kurumlarının temel anlayışını oluşturmaktadır. Bu bağlamda çocuk suçluluğu, çocuğun suça sürüklenmesindeki

bireysel sorumluluğunu içeren hukuksal bir kavram olmaktan çok, aile ve sosyal çevrenin olumsuz dinamiklerinden doğan psikopedagojik bir sorundur (Yörükoğlu 1982). Dolayısıyla çocuk suçluluğunun boyutlarının ve nedenlerinin belirlenmesi, önleyici, iyileştirici, koruyucu ve önlemleri oluşturacak politika ve stratejilerin geliştirilmesi yönünde önem kazanmaktadır.

Çocuklar; bedensel, zihinsel, sosyal yönden güçsüzlükleri ve bağımlılıkları nedeni ile toplum içinde en fazla korunma ihtiyacı içinde olan kesimdir (Balo 2005). Türk hukukunda, ergenliğin tamamlanıp yetişkinliğin başladığı yaş olan 18 yaş, çocukluk konusunda sınır kabul edilmektedir. Dolayısıyla, 18 yaşından küçük herkesin çocuk olduğu bilinci ile hareket edilmesi gerekmektedir. Bunların yanı sıra çocuğa ilişkin verilen kararın amaçları arasında, maddi gerçeğin ortaya çıkarılması kadar çocuğun korunması da yer almalıdır (Akço 2006).

Çocuğun üç temel ruhsal gereksinimi olan sevgi, disiplin ve özgürlüğün en uygun biçimde aile ortamında düzenli olarak doyurulması halinde, çocukta güven duygusu yaratılmaktadır. Bu bakımdan, çocuk daha suç işlemeden çocuğun durdurulması önemlidir. Gerektiğinde de çocuğa yaptığını düzeltirme yolunun tanınması gerekmektedir. Çocuk, doğru ile yanlış öğrenmiş olsa bile çocuğun davranışlarını bu yönde ayarlaması zaman alacaktır (Yörükoğlu 1989).

1.1. SUÇ, ÇOCUK VE SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUK

1.1.1. Suç Kavramı

Adını Latince “crimen” sözcüğünden almış olan suç, literatürde; bir toplumun veya devletin oluşturduğu kanunlar tarafından, yapılması yasaklanan ve cezalandırılan eylem olarak tanımlanmaktadır (Ögel 2007). Suç; “yasaklanan” veya “cezalandırılan” davranışlar anlamına gelmekle beraber “topluma zarar verdiği ya da tehlikeli olduğu, kanun koyucu tarafından kabul edilen ve belirtilen eylem, davranış, tavır ve harekettir” (Dönmezer 1984). Kanun koyucu ve ceza hukuku gözünden bakılacak olursa, kanun tarafından ceza yaptırımını ile tehdit edilen tüm davranışları ifade eder. Bu temel ilke, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 2. maddesinin 1. fıkrasında yer almaktadır: "Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz." Bu da suç tanımının belirgin ve açık biçimde kanunla düzenlenmesini gerektirir.

Karmaşık bir yapı arz eden suç kavramının tanımı üzerinde çalışan bilim adamlarının üzerinde uzlaştığı bir tanım mevcut değildir. Konuyla ilgili olarak antropologlar, kriminologlar ve sosyologlar farklı açıklamalar getirmişlerdir. Suç, insanoğlunun gruplar halinde yaşamasından bu yana var olagelen bir sorundur (Uluğtekin 1991). Suç, insanın sosyal ve evrensel bir varlık olması nedeniyle evrensel ve tarihsel bir olgudur. Suç, tarihi insanlık tarihi ile eşdeğer olarak düşünülmelidir. Tarihsel sürece bakıldığında Eski Yunan düşünürleri suça ilişkin nedensel açıklamalar getirmişlerdir. Platon; suçun kaynağını ihtiras, zevk ve cahillik olarak belirlemiştir. Aristo, yoksulluğun suça neden olduğunu savunmuştur. Hipokrat için suç, akıl hastalığı göstergesidir (Demirbaş 2005). Ortaçağda Tomasvon Aquin, Luther, Calvin Thomas More ve Voltaire gibi isimler suça açıklamalar getirmişlerdir. Sezar Lombroso, Despine ve Herman Manheim gibi kriminoloji için öncü isimlerle birlikte kriminolojinin bilimsel gelişimi şekillenmiştir (İçli 1993).

Toplumların tarihsel süreçleri irdelendiğinde, hemen her sosyal yapıda suç olarak tanımlanan davranışların sergilendiği görülmektedir. Suç eylemini ortaya koyan hareketlerin tanımı toplumdan topluma değişmekle beraber aynı toplum içinde de tarihsel süreçte değişebilmektedir. Bu da suçun göreceliğini ifade eder.

Bir toplumda suç olarak kabul edilen bir eylem, diğere bir toplumda suç kapsamında ele alınmayabilir. Yine bir eylem, tarihsel süreçte suç olarak tanımlanmazken ilerleyen zamanda suç kapsamına dâhil olabilecektir (İçli 1993).

Suç kavramı ve yasadışı eylem olarak kabul edilen yaptırımlar, cezai suçlar olarak kabul edilmek üzere ceza yasaları ile bağlanmış olup sadece kanunla uygulanır veya kaldırılır. Bu nedenle, eğer bir eylem kanunla suç olarak tanımlanmamışsa, yasa dışı bir eylem olsa bile suç sayılmaz (Anayurt 2001).

Hukuksal bir çerçevesi olmakla beraber toplumsal ve kültürel bir olay da olan suç, çoğu zaman birçok nedenin bir neticesi olarak ortaya çıkan, uygun olmayan sosyal ortamların bir ürünü şeklinde düşünülebilir. Alfieri'nin "Suçu cemiyet hazırlar, fert işler" sözü, yaşı büyük suçlular açısından düşünüldüğünde biraz iddialı olarak kabul edilse bile, suça itilmiş olan çocuklar için çok yerinde bir saptamadır (Saldırım 2002).

1.1.2. Çocuk Suçluluğu Kavramı

Çocuk suçluluğu 20. yüzyılın başlarından bu yana önemli bir araştırma alanı olmuştur. Suçların önemli bir bölümü çocuklar tarafından işlenmektedir. Bu da çocuk suçluluğu kavramının önemini ortaya koymaktadır (Erçetin 2006). Araştırmacılar çocuğun neden suç işlediği, devletin çocuklara müdahale biçimi, çocuk suçluluğunun sosyo-ekonomik eksikliklere bir tepki mi, suçlu çocukların topluma kazandırılabilirliği gibi birçok soruya ışık olmuşlardır. Suç bilimi olan kriminolojide çocuk suçluluğu, önemli bir alanı oluşturmaktadır. Çocuk suçluluğunun toplumsal nedenleri ve yaygınlığı ile sosyolojinin, çocuk suçlunun gelişim özellikleri, nedenleri ve kişilik özellikleri ile kalıtsal özellikleri psikolojinin alanı olmuştur. Hukuk, daha çok çocuk suçlulara uygulanacak ceza yaptırımlarına ve tedbirlere odaklanmıştır (Aksel ve Yılmaz Irmak 2012).

Psikolojik, sosyolojik, antropolojik ve tarihsel açıdan evrensel bir çocuk kavramı ve özelliklerinden bahsedilememektedir. Toplumların çocuklara bakışlarının farklı zamanlarda farklı özelliklerde şekillendiği söylenebilmektedir. Çocukluk tarihinde konuya ilk dikkat çeken P. Aries olmuştur. Aries çocukluğun yetişkinlikten farklı bir yaşam dönemi olduğunu söylemiştir. Çocukların, yetişkinlerin kontrolünde yetişmesi gerekliliği görüşü yaygınlaşmıştır (Ok 1989).

Ortaçağ Avrupası'nda çocukluk kavramının olmadığı görülmektedir. Çocuklar küçük bir yetişkin muamelesi görmekteydiler. Dolayısı ile suç işlediklerinde yetişkinler ile aynı cezai yaptırımlar ile karşılaşmaktaydılar. Çocuklar sıklıkla istismar, ihmal ve terk davranışlarına maruz kalmışlardır. 16 ve 17. yüzyılda çocuklara bakış açısı değişmiş olsa da çocukluk dönemini 4-5 yaş ile sınırlı tutmuşlardır. Özellikle üst sınıf aileler çocuklarını mutluluk aracı olarak görüyorlardı. 17. yüzyıldan sonra dinin de etkisi ile çocuklar yetişkinler tarafından korunması ve eğitilmesi gereken varlıklar olarak algılanmaya başlamıştır (Çeliköz ve ark 2008).

Kültürlerin çocuğa bakış açıları çocuk suçluluğunu tarihsel süreçte etkilemiştir. Çocuk suçlarının yaş sınırları, nasıl yargılanacakları ve cezalandırılacakları toplumların suçlulara bakış açısından olduğu kadar çocuklara bakış açısından da etkilenmiştir. Dolayısıyla çocuk suçluluğunun tarihini kavrayabilmek çocukluk tarihini kavramaktan geçmektedir (Aksel ve Yılmaz Irmak 2012).

Çocuklara bakış açısında 19. yüzyılda özellikle batılı ülkeler ve ABD'de büyük bir değişim meydana gelmiştir. Çocuk suçluluğunu aile ve toplumdaki bozukluklara bağlayan bu bakış açısı çocuk suçlular için yeni düzenlemelerin önünü açmıştır. Çocuk suçluların topluma kazandırılması için kurumlar kurulmuştur. 1899'da ABD'de ilk çocuk mahkemesi kurulmuştur. İngiltere de çocuk suçlular için yetişkinlerden farklı yasalar geliştirilmiştir. Devletler çocukların yetiştirilmesi için daha etkin hale gelmiştir. Zamanla çocuk iş gücünü kısıtlayan ve eğitimi zorunlu kılan yasalar çıkarılmıştır (Anayurt 2001).

Çocuk hakları mevzuatına ve tarihine bakıldığında çocuk hakları konusunda ayrı bir düzenleme yoktur; bu konunun insan hakları kapsamında ele alındığı görülmektedir. 1924'te Milletler Cemiyeti Çocuk Hakları Bildirgesi'ni yayınlamıştır. Bu bildiriyle çocukların fiziksel ve zihinsel olarak geliştirilmeleri, beslenme ve sağlık hizmetlerinden faydalanmaları, korunmaları, yardım edilmesi gerektiği öngörülmüştür. 1959'da Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi kabul edildi. Bu deklarasyonda çocuğun bir birey olarak hakları vurgulanmakta ve bireyin karar verme sürecine dâhil olması gerektiği vurgulanmaktadır. Birleşmiş

Milletler tarafından 20.11.1989 tarihinde kabul edilen ve 14.09.1990 tarihinde yürürlüğe giren “Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi” çocuk hakları konusunda en kapsamlı çalışmadır. Çoğu ülke tarafından benimsenmiştir. Pekin kuralları olarak bilinen ve 6 Eylül 1985'te kabul edilen Birleşmiş Milletler Asgari Standartlar Kanunu, hukuki sistemi, bir suç nedeniyle yetişkinlerden farklı muamele görmesi gereken bir kişi olarak tanımlar. Çocuklara uygulanacak hukuk uyarınca, daha erken yaşta azınlıkların olması haricinde, 18 yaşına kadar olan herkes bir çocuk olarak kabul edilir. Sözleşme, çocukluğun başlangıcına ilişkin bir yönetmeliği içermez, ancak ulusal yasalarda herhangi bir düzenlemenin olmaması halinde, çocukluğun 18 yaşına kadar sona ereceği bildirilmiştir. Pekin Kuralları, çocukluk çağı hakkında bir düzenleme sağlamaz. Suça sürüklenen çocuk, mevcut hukuk sistemi içerisinde işlenebilecek bir suçtan dolayı yaşlılardan farklı muamele görmesi gereken bir kişi olarak tanımlanmaktadır (Ceza Sorumluluğunun Değerlendirilmesi Rehberi 2010).

Türkiye’de çocuk suçları kavramı, 12-18 yaş arasındaki çocuk ve ergenler için kullanılmaktadır. Türkiye’de suça sürüklenen çocuklar, çocuk mahkemelerinde yargılanmaktadır. Türk hukuk sisteminde, 18 yaşını tamamlamamış bir kişi suça sürüklenen çocuktur (Uluğtekin 1991). Bu yaş sınırı çeşitli ülkelerde değişmektedir. Farklılıkların alt ve üst sınırları 7 ile 21 yaş arasında değişmektedir. Türkiye’de çocuk suçluluğu kavramı, 12-18 yaş arasındaki çocukları kapsayacak şekilde hukuk sisteminde yer almıştır (Parker 2004). Gelişim psikolojisi açısından çocukluk, ergenliğin başlangıcı ile biter. Ülkemizde suçlu çocuk veya çocuk suçluluğu terimleri hem çocukluk dönemini hem de ergenlik döneminin önemli bir bölümünü kapsamaktadır (Tüzün 1995).

Çocuklukta işlenen suçların, yetişkinlik döneminde işlenen suçlardan ayıran temel özellik yapılan eylemin geçiş evresi olarak adlandırılan ergenlik döneminde yaşanmasıdır (Özkök 1996). Araştırmacılara göre antisosyal davranış ve suçluluk ergenlik döneminde yaygındır (Yavuzer 1986). Ergenlik, yetişkinlere göre farklı gelişim özelliklerine sahip bir sosyal, zihinsel ve psikolojik gelişim dönemidir. Anlayış sürecinde, ergenlerin akıl yürütme ve karar verme süreçlerinde, olgunlaşmamış bir şekilde davranmak, gencin kendini ve başkalarına

girmesine neden olabilir. Yoğun düşünmeden, çocukların dürtüsel ve aceleci kararları çocuğun suç işlemeye eğilimini artırır (Çeliköz ve ark 2008).

Suç ile ilgili araştırmalar incelendiğinde erken tanı ve suçun önlenmesine yönelik araştırmalar ve suçun ortaya çıkışındaki belirtilerinin çocuklukta görülmeye başladığı gerekçesiyle çocuk suçluluğu araştırmaları olmak üzere iki konu öne çıkmaktadır (Hancı 1999). Çocuk suçluluğu ile ilgili araştırmacıların ortak değerlendirmesi, suç işleyen çocukların suçlu çocuktan ziyade suça sürüklenmiş çocuklar olarak kabul edilmeleridir (İçli 2004). Yavuzer (1986) çocuk suçluluğu kavramını “Suçlu çocuk yoktur suça sürüklenmiş çocuk vardır.” şeklinde ele almıştır. Sonuç olarak Türk hukuk sistemi de kanunda suç teşkil eden bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma ve kovuşturma yapılan ya da güvenlik tedbirine karar verilen 18 yaşını doldurmamış çocuğu, “suça sürüklenmiş çocuk” olarak tanımlamıştır (Balo 2009).

Çocuk ve gençlerin suç sayılan davranışları aileye, çevreye, okula karşı kabahat işlemekle başlamaktadır. Ebeveynlerine, okula yalan söylemek, gece geç saatlere kadar eve dönmemek, okuldan kaçmak, ailenin ve okulun disiplinine uygun davranmamak, içki kullanmak gibi suç kapsamına girmeyen bazı uyumsuz davranışlar nitelik değiştirerek yasaların suç saydığı davranış ve eylemlere doğru uzanmaktadır. Hırsızlık, yağma, yankesicilik, araba hırsızlığı, trafik suçları, yol kesmek, cinsel taciz, zorla alıkoyma, saldırı ve tahrip, kavga, bıçak ve tabanca taşıma, yaralama, adam öldürme gibi suçlar Türk Ceza Kanuna göre cezalandırılan suçlardır (Köknel 2001).

Artık çocuk suçluluğunun çok faktörlü bir fenomen olduğu kabul edilmektedir. Aile ortamı, akran grubu, eğitim ve iş hayatı, sosyal ve ekonomik politikalar gibi birçok faktör çocuk suçunun temelidir. Çocuğun suç işlemesi; yetişkin birinin suç işlemesinden farklı olarak aile, akran çevresi, içinde bulunduğu toplum gibi birçok faktörün bir araya gelmesi ile başlayan ve sonucu çocuk tarafından düşünülmeyen davranış olarak görülmektedir. Bu anlamda çocuk suçluluğu, sosyal uyumsuzluğun dışı yansıması olarak kabul edilmektedir (Uluğtekin 2005).

1.1.3. Dünyada ve Türkiye’de Çocuk Suçluluğu

Birçok ülkedeki suça ilişkin istatistikler çocuk suçluluğunun önemli bir toplumsal sorun olduğunu işaret etmektedir. Çocukların suça sürüklenmesi tüm ülkeler için önemli bir sorun haline gelmiştir (Çataloluk 1983). Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde çocuk suçluluğunu artıran değişkenlerden biri kentlerdir. Çocuklar genellikle hırsızlığa ve şiddete karşı suç işlerken, olayların çoğu şehir merkezlerinde meydana gelir ve suç işleyen çocuklar sigara, alkol ve madde kullanımını arttırmıştır (Polat 2004). Kentleşme, insanları baştan çıkaracak seçenekleri meydana getirmiştir. İsveç ve Japonya gibi gelişmiş kapitalist toplumlar diğer toplumlara göre daha az suç işlese de çocuk suçluluğundaki artış önlenememiştir (Attar 2010).

İstatistikî verilere bakıldığında çocuk suçluluğunun en çok artış gösterdiği ülke Amerika Birleşik Devletleri’dir. 1980’li yıllardan 2000’li yıllara kadar çocuk suçluluğu % 41 oranında artış göstermiştir. 2000’li yıllarda ABD’de çocuk suçluluğu 2.200.000 rakamını geçmiştir ve çoğunluk olarak çocukların mala karşı suç işledikleri belirlenmiştir (Senna ve Siegel 1999, Attar 2010). Batı Avrupa ülkelerindeki çocuk suçluluğunda en büyük artış 80’lerin ortası ile 90’ların başında gerçekleşmiştir. Bu yıllarda çocuk suçluluğu % 50’inin üzerinde artış göstermiştir (Salagaev 2003).

Alman hukukuna göre 14 yaşına kadar kusur yeteneğine sahip olmayan kişilerin işledikleri suçlar çocuk suçluluğu kapsamına girmektedir. 1997 Almanya polis istatistiklerine göre çocuk suçluluğunun genel suçluluğa oranı 6 yaşına kadar %0.1, 8 yaşına kadar %0.2, 10 yaşına kadar %0.7, 12 yaşına kadar %0.16, 14 yaşına kadar %3.7 şeklinde tespit edilmiştir (Demirbaş 2005). Almanya Adalet Bakanlığı’nın 2009 yılında yayınladığı suç istatistikleri kitapçığında yer alan ve çocuk suçları kanunu kapsamında yaptırımlar uygulanan çocukların verileri incelendiğinde 1980-1990 arası suç oranlarında düşüş gözlemlenirken 1990’ların başı itibariyle suç oranları tekrar yükselişe geçmiş, durum ancak 2005 sonrası tekrar az da olsa yerini gerilemeye bırakmıştır. 2007 itibariyle elde edilen son verilere göre toplamda 2.294.883 şüphelinin 277.447’sini çocuklar oluşturmaktadır. Bu da % 12’lik bir oranı oluşturmaktadır (Börekçi 2012).

Rusya'nın verilerine göre çocuk suçlarının suç oranı, yetişkin suçluluğunun suç oranından 3/4 daha fazladır. Çocuk suçunun yaşı, 14 ve 17 yaşları arasında çok yaygındır. Soygun ve tecavüz suç oranlarının, cinayet ve gasp davalarından daha az olduğu ifade edilmektedir (Salagaev 2003).

Çocuk suçlarının bazı unsurları evrensel olsa da bazıları dünyanın çeşitli bölgelerinde farklılık göstermektedir. Kültürel yapı, çocuk suçlarının nedenlerini anlamak ve bunları çözmek için önlemler almakta önemli bir sosyal faktördür. Afrika'da suçların nedenleri; işsizliğe bağlı çocukların marjinalleşmesi, yoksulluğa ve açlığa bağlı yetersiz beslenme olarak öne çıkmaktadır. Afrika'daki nüfusun çoğu yoksulluk içinde yaşamaktadır. Nüfusun çoğu çocuklardan ve gençlerden oluşmaktadır. Çocukların işlediği temel suçlar hırsızlık, soygun, kaçakçılık, fuhuş ve uyuşturucu madde satmaktır. Asya ülkelerindeki çocuk suçları genellikle kentleşmeyle ilgilidir. İstatistiksel olarak genç nüfus, toplam nüfusun suç faaliyetinin en büyük bölümünü oluşturmaktadır. Latin Amerika'da derin mali kriz ekonomik sorunları da beraberinde getirmiştir. Gençler ekonomik nedenlerle işsizlik sorunu yaşamaktadırlar. Bu ülkelerde çocuk suçları özellikle işsizlik ve evsizlik ile ilişkilendirilmiştir. Arap ülkelerine bakıldığında, çocuk suçluluğu ülkeden ülkeye değişmektedir. Bazı ülkeler ekonomik refah gösterirken, diğerleri ekonomik sorunlardan muzdariptir. Ekonomik olarak güçlü olan Arap ülkelerinde kentleşme ve göç; ekonomik olarak sıkıntı yaşayan ülkelerde ise ekonomik sorunlar çocuk suçluluğunu etkilemektedir (Salagaev 2003).

Australian Institute of Health and Welfare (AIHW) ve Australian Bureau of Statistics (ABS) verilerine göre Avustralya'da 2003-04 ile 2006-07 dönemleri çocuk suçluluğundaki durum incelendiğinde dört yıllık periyotta cezaevlerindeki suçlu sayılarında her yıl % 6'lık artış olduğu saptanmıştır (Börekçi 2012).

Mosher (2004), çalışmasına göre dünyanın en kalabalık ülkesi Çin'in hapiste bulunan 1.5 milyon kişiden 19.000'ini çocuk suçluların oluşturduğunu belirtmektedir. Çin istatistiklerine göre 1998 ile 2003 yılları arasında Çin'de 317.925 çocuk tutuklanmıştır. Tutuklanan çocuk sayısı 2003 yılı için 69.780 olarak açıklanmıştır. Bu rakama göre 2003'te Çin'de tutuklanan tüm suçluların % 9.1'ni çocuklar oluşturmaktadır (Çetin 2005).

Sosyalist ülkelerdeki çocuk suçlular benzer gelişme düzeyinde olan kapitalist ülkelerdeki suçlularla benzer suçları işlemişlerdir. Macaristan, Polonya ve Yugoslavya gibi ülkelerde suç işleyen çocuklar suç işleyemeyenlere göre daha elverişsiz koşullarda yaşamaktadır ve erkek çocuklar daha fazla suç işlemektedir (Attar 2010). Sovyetler Birliğinin dağılması ile birlikte pek çok sosyal hizmet yok olmuştur. Mevcut yürütülen sosyal hizmetler ise ekonomik sorunlar nedeniyle yara almıştır. Topluma yabancılaşan çocuklar, suç gruplarına dâhil olmaktadır (Salagaev 2003).

Hindistan'ın istatistiklerinde ise 16-18 yaş arasında tutuklanan çocukların sayısı giderek artmıştır. Mahkemede yargılanan ergen sayısı 1998 yılında 18.923 iken bu sayı 2003 yılında 33.320'e yükselmiştir (Çetin 2005).

Birçok ülkedekine benzerlik göstererek Türkiye'de de çocuk suçluluğu yıllara göre artarak devam etmiştir. Adalet Bakanlığı İstatistik Genel Müdürlüğü'nden alınan bilgilere göre 1994 yılında açılan davalardaki suça sürüklenmiş çocuk sayısı 67.140 iken, 1997 yılında 84.222, 2000 yılında 100.904, 2003 yılında 124.620, 2006 yılında 141.102, 2009 yılında 119.141 ve 2011 yılında 141.412 olarak belirlenmiştir. Bu verilere göre 14 yılda çocuk suçluluğu %110 artış göstermiştir (Adli İstatistikler 2011).

Çocukların işledikleri suç türlerine bakıldığında yıllar içinde işlenen suç türlerinin oranlarının zamanla farklılaştığı görülmektedir. Adalet Bakanlığı'nın 1975 yılı verilerine bakıldığında 1186 çocuk ve gencin en çok işledikleri suçun % 37 ile adam öldürme olduğu görülmektedir. Bu suçu % 32 ile cinsel suçlar ve % 27 ile hırsızlık takip etmektedir (Yörükoğlu 2000). Yavuzer 1972-1977 yılları arasında yapmış olduğu araştırmada Ankara, İzmir ve Elazığ kentinde 15-18 yaşları arasındaki suçlu çocukların % 44,8'inin cinsel suçlardan, % 37,4'ünün şahsa karşı ve % 17,8'inin de mala karşı işlenen suçlardan yargılandıklarını ortaya koymuştur. 1998 yılında İzmir Buca İslahevi'nde bulunan 144 suçlu çocuk ile yapılan araştırmada mala yönelik suçların % 54 ile en çok işlenen suç olduğu belirtilmiştir. Araştırmacı bu suçu % 27 ile şahsa yönelik suçların ve % 18 ile cinsel suçların takip ettiğini ortaya koymuştur (Kozanoğlu ve ark 2004). Yakın zamanda Adalet Bakanlığı'ndan elde edilen istatistiklere bakıldığında Türkiye'de

çocuklar en çok mal varlığına karşı suçlar işlemektedir. 2001 ile 2011 yılları arasında suça sürüklenen çocukların suç türlerine göre dağılımlarına bakıldığında toplam suçların (108591: 2001/2011 yılları arasında çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemelerine açılan dava sayısı) %38'inin mal varlığına karşı yapıldığı görülmektedir (Adli İstatistikler 2011). Mal varlığına karşı işlenen suçlardan sonra en yüksek oranda işlenen suçlar, vücut dokunulmazlığına ve hürriyete karşı işlenen suçlardır. Türkiye'de çocuklar tarafından 2001 ile 2011 yılları arasında 20031 vücut dokunulmazlığına karşı suç işlenirken 13930 hürriyete karşı suç işlenmiştir. Bu suçları kamu sağlığına karşı ve cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar izlemektedir (Adli İstatistikler 2011).

Türkiye'de çocuk suçluluğunun önemli ölçüde artmasına karşın tutuklama kararı verilir cezaevine yerleştirilen çocuk sayısı görece düşük kalmıştır. Yasalara göre 18 yaş altındaki çocuklar, mahkeme sonuçlanıncaya kadar kapalı cezaevlerindeki çocuk koşullarında tutuklu kalmakta, mahkeme sonucunda ise hükümlülük kararı kesinleşen çocuklar cezaları süresince çocuk ıslah evlerine gönderilmektedirler. Hükümlülükleri kesinleştiği tarihte 19 yaşından gün alan çocuklar ise ceza sürelerini kapalı cezaevlerinde geçirmektedirler. Tutuklanmadan mahkemeleri devam eden çocuklar ise mahkeme sonucunda hükümlülük kararı verilirse doğrudan çocuk ıslah evlerine gönderilmektedirler. Adalet Bakanlığı'nın verilerine (Adalet Bakanlığı İstatistikleri 2004) göre suçu sabit görülüp çocuk ıslah evlerine yerleştirilen çocukların sayısı 1991 yılında 400, 1997 yılında 630, 2000 yılında 428'dir. Milliyet gazetesinin haberine göre Eski Adalet Bakanı Sadullah Ergin, 2005 yılında ceza infaz kurumlarındaki çocuk tutuklu ve hükümlü sayısını toplam 1549 olarak açıklamıştır. Aynı habere göre 15 Mayıs 2012 tarihi itibarıyla ceza infaz kurumlarında 2206 çocuk olduğu, bunların 797'sinin gözaltına alındığı ve 409'unun mahkum edildiği ifade edilmiştir. Veriler incelendiğinde, 2005-2012 yılları arasında tutuklu ve çocuk mahkumiyet sayısında % 42 oranında bir artış olduğu görülmektedir.

Türkiye'de çocukların işledikleri suçlar zamana bağlı olarak değişmektedir. 1980'lere kadar yapılan araştırmalarda; 1937'de Hilmi Malik, 1942'de Hadi Tan, 1942'de İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza Hukuku öğrencileri, 1940 yılında Tezer Taşkıran, 1947'de Samet Ağaoğlu, İstanbul Üniversitesi Kriminoloji

Enstitüsü tarafından suçlu çocuklarla ilgili olarak yürütülen araştırmaların, kişiye karşı işlenen suçlar mülkiyete karşı işlenen suçlardan daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Yavuzer 1986). 80'li yılların sonuna doğru yayınlanmış araştırmalarda ise suçlar çoğunlukla şahsa karşı işlenen suçlardan oluşmaktadır. Ülkemizde bu suçun diğer ülkelere göre çok yüksek oranda gerçekteşiği belirtilmiştir. Kişiye karşı işlenen suçları, cinsel suçlarla ve mülke karşı işlenen suçlar takip etmiştir. Bu dönemlerde tüm Batı ülkelerinde çocukların işlediği suçlar akla geldiğinde, hırsızlık, yankesicilik, gasp, organize hırsızlık gibi mülke karşı işlenen suçlar gelmiştir (Mangır ve Sileli 1987).

Türkiye'nin endüstrileşmesi ve kentleşmesi ile birlikte çocukların işledikleri suç türleri oransal olarak farklılık göstermiştir. Yakın zamana ilişkin istatistiklere bakıldığında mala karşı işlenen suçların arttığı görölmektedir. Mala karşı işlenen suçlarda artış, Türkiye'nin endüstrileşiğini ve kentleşiğini göstermekle beraber yoksul gençlerin daha çok şeye gerek duyduklarını ve yoksunluk yaşadıklarını ortaya koymaktadır. Gelişmekte olan kapitalist ekonomi alt sınıf gençleri, artan çekici seçenekler karşısında her geçen gün daha yoksunlaştırmış ve gençlerin daha çok mala karşı suç işlemelerine neden olmuştur (Attar 2010).

1.1.4. Suç ile İlgili Kuramlar

Psikoloji kuramları suç ve suç işleme davranışı kavramlarının açıklanmasında kendi aralarında farklılık göstermektedir. Ancak psikoanalitik kuramın kurucusu olan Sigmund Freud, suçun psikolojik anlamda tanımlanması alanında bir ilki gerçekteşirmiştir (Kaner 1992).

Bireylerin suç işleme davranışı sergilemeleri, çocuklukta deneyimlenen bağlanma ve ebeveynlerle ilişki kurma süreçlerinin mekanizmalarına bağlıdır. Doğal süreçle orantılı bir şekilde sosyalleşemeyen çocukların kişiliklerinde sorunlar yaşayacağını ve bu durumun bireyin ileriki dönemde antisosyal bir biçimde dürtüsel davranışlar sergilemesine yol açacağı belirtilmiştir. Bu kişiler dürtüsel davranışlarını kendilerine yönlendirip nevrotik olabilecekleri gibi, dış dünyaya yöneltip suçlu bireyler haline de gelebilmektedirler (Kaner 1992).

Psikoanalitik teorinin, suç ile ilişkin bir diğere açıklaması ise bir savunma mekanizması olan “yer değıştirme” ile yapılmaktadır. Bu açıklamaya göre kişi öfkesini, öfkenin kaynağına yönlendirememektedir. Bunun sebebi, öfkenin kaynağı olan kişinin kendisine zarar vereceğini bilmesinden kaynaklanmaktadır. Bu durumda bireyin öfkesini zararsız olarak nitelendirilebilecek bir başka nesneye yönlendirerek saldırgan bir davranış sergileyeceğı düşünölmektedir (Avcı 2006).

Neo-psikoanalitik kuramcı olan Bowlby ise suç davranışının oluşmasını çocuğun annesinden erken dönemde ayrılması ile ilişkilendirmiştir. Bowlby, herhangi bir nedenle annesinden ayrılmak durumunda kalan çocukların ileriki yaşamda ihtiyaçları olacağı sosyal gelişimin, kopan duygusal bağ ile zarar gördüğünü ifade etmektedir (Bowlby 1980). Bu durumun ergenlik ve erişkin evreye ulaşan bireyler açısından diğere insanlarla ve dış dünya ile kurulan iletişim konusunda sorunlar yarattığı ve suç davranışını ortaya çıkardığı görüşü ortaya atılmıştır.

Psikoanalitik kuramın dışındaki diğere teoriler ‘suç ve suç işleme’ davranışına farklı bakış açıları kazandırmışlardır. Bunlardan biri de Eysenck’in geliştirmiş olduğu suçun biyo-sosyal teorisidir. Eysenck’e göre suç davranışını kişinin sahip olduğu genetik alt yapı ile sosyal çevresinin etkileşiminden kaynaklanmaktadır (Eysenck 1990).

Eysenck’in teorisi ile paralel olan genetik görüş de kişilerin sahip olduğu genetik alt yapının öneminin altını çizmektedir. Genetik teoriler incelendiğinde ‘47 XYY kromozom hipotezi’ suç davranışını sergilemenin erkeklerde görölen ekstra Y kromozomundan kaynaklandığını belirtmektedir. Bu ekstra kromozoma sahip olan erkekler ‘Klinefeltersendromlu’ olarak adlandırılmaktadır. Bu görüşe göre bu sendroma sahip olan erkekler diğere hemcinslerine göre daha maskölen (erkeksi) tavırlar sergilemektedir. Bununla paralel olarak da daha saldırgan davranacakları düşünölmektedir. Buna örnek olarak hapishanelerdeki erkek suçluların da bu sendroma sahip oldukları kanısı üzerinde durulmuştur (Oral 1999).

Suç davranışını ile genetik yapı arasındaki ilişkiyi ortaya koymak amacı ile yapılan genetik çalışmalar arasında ‘ikiz çalışmaları’ da yer almaktadır. Yapılan

erken dönem çalışmalar, monozigot ikizlerin dizigot ikizler ile karşılaştırıldığında suç işleme davranışı açısından daha yüksek oranlar ortaya koyduklarını göstermiştir. Ancak bu araştırma sonuçları bazı tartışmalara da neden olmuştur. Çünkü bu araştırma bulgularının genel bir geçerliliğe sahip olarak kabul edilmesi, bu kişilerin doğdukları andan itibaren ileriki yaşlarında suç işleme davranışı sergileyip sergilemeyeceklerinin öngörülebilmesine yardımcı olacağı görüşünü ortaya koymaktaydı. Nitekim daha sonra yapılan araştırmalar, erken dönemde sunulan verilerin doğru olmadığı yönünde güçlü bulgular sunmuştur. Fakat aile tarihçelerinde psikiyatrik bir hastalık öyküsü olan bireylerin diğer popülasyona göre daha fazla saldırgan davranış sergiledikleri görüşü güçlü verilere dayanmaktadır (Oral 1999).

Genetik faktörlerin yanı sıra nöropsikoloji alanı da suç davranışının incelenmesi açısından önemli veriler ortaya koymaktadır. Hillbrand ve arkadaşları 1998’de yaptıkları çalışmada psikiyatrik hastaları incelemiş ve bu hastalardan saldırgan davranışlar sergileyenlerde ‘serum keratinkinez’ adı verilen enzimin yüksek seviyede olduğunu öne sürmüşlerdir. Son dönemde ortaya çıkan bir başka görüş ise ‘serotonin’ düzeyinin düşük seviyede olmasının saldırganlık ve suç davranışı ile ilişkili olduğunu öne sürmektedir (Howitt 2002).

Suç ve suç işleme davranışı ile ilgili yapılan araştırmalar arasında baş bölgesine alınan darbeler ile suç arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar da yer almakta ve bir başka görüşü savunmaktadır. Başa alınan darbeler sonrası yapılan incelemeler göstermektedir ki bireyler bu darbelerden sonra kişilik özelliklerinde farklılıklar göstermeye başlamaktadır. Bu bireylerin birçok bilişsel fonksiyonları etkilenmiş olup, plan yapmakta ve davranışlarının sonuçlarını görmekte zorlanmaktadırlar. Bilişsel düzeyde yaşanan bu durumun bireyleri suça yöneltebileceği öne sürülmektedir. Özellikle frontal loba alınan darbelerin kişilerin apatik olmasına yol açarak, suç işleme davranışını artıracakı savunulmaktadır. Diğer bir risk faktörü ise ‘Korsakoff Psikozu’ ve ‘Huntington Koresi’ olarak görülmekte olup, bu durumlarda bireylerde öfke ve sinirlilik durumlarında artış gözlenmektedir (Oral 1999).

Diğer bir kuram olan Evrimsel Biyolojiye göre ise ‘saldırgan davranışı’ hayatta kalma açısından adaptif bir davranış olarak değerlendirmekte ve kişilerin içerisinde buldukları duruma göre temel ihtiyaçlarını karşılayabilmek için gerekli davranışı sergileme eğilimi biçimi olarak savunmaktadır. Bu durumda doğal olarak sosyal çalışmalar daha çok önem kazanmaktadır. Bireylerin içerisinde buldukları aile, arkadaşlık, alt kültür ve ekonomik durumların suç işleme davranışı ile ilişkili olduğu öne sürülmektedir (Demirbaş 2005).

Sosyal öğrenme teorisi, aile, arkadaş ve alt kültür öğelerini incelemekte ve suç davranışının ortaya çıkışını bu çerçevede araştırmaktadır. İleride suç işleme davranışı sergileyen kişilerin, çocukluk yıllarında saldırgan olmayı öğrendikleri düşünülmektedir. Bu süreç Bandura’ya (1973) göre kişinin kendi davranışının sonucunda öğrenmiş olduğu ve bir başka kişinin davranışının gözlemlenmesi sonucunda öğrenmiş olduğu bilgi ve davranış olmak üzere iki şekilde gelişmektedir. Eğer kişi çocukluk yıllarında saldırgan davranışının sonucunda ceza almıyor, verilen ceza kişi için bir anlam ifade etmiyor ya da ödüllendiriliyor ise yapılan davranışın tekrarlanma olasılığının arttığı düşünülmektedir. Diğer yandan çocuk, aile veya yetiştirildiği ortam içerisinde aile bireyleri/etrafındaki kişilerin şiddet kullandıklarına tanık oluyorsa ileride benzer davranışları gösterebileceği düşünülmektedir (Herrera ve McCloskey 2003, Litrownik ve ark 2003).

Suç işleme davranışını açıklamaya ilişkin sosyal öğrenme teorisine benzer bir bakış açısı olan ‘kazanç-kayıp teorisi’ de kişilerin davranışları sonucunda ne kazanıp ne kaybettikleri ile bağlantılı olarak davranışlarını sergilemeye devam ettiklerini ya da vazgeçtiklerini ileri sürmektedir. Bu teoriye göre davranışın sonuçları ve kişilerin bu davranışın sonucu ile ilgili geçirdikleri öğrenme süreci, suç işleme ya da işlememe davranışını belirlemektedir. Bu görüşün yanı sıra, suç işleme davranışına ilişkin çevre etkeni üzerinde de durulmuştur. Arkadaş çevresinin, gençlerin suç davranışını sergilemesi üzerinde etkisi olduğu ve suç davranışını pekiştiren ve/veya ödüllendiren toplulukların kişilerin suç işleme davranışını artırdığı ileri sürülmüştür (Timmerman ve Emmelkamp 2005).

Yukarıda ayrıntısıyla açıklanan suçluluğu açıklayan kuramları Biyolojik

Kuramlar, Psikolojik Kuramlar, Sosyolojik Kuramlar, Bireysel Kuramlar olmak üzere dört ana başlık altında incelenebiliriz (Burkay 2008, Kaner1992).

1.1.4.1. Biyolojik Kuramlar

Biyolojik kuramcılar suçluların davranışlarını biyolojik bozukluklara bağlamaktadır. Bu görüşe göre suçlularda kalıtsal bozukluklar vardır, bedensel özellikleri ve mizaçları onları suça yöneltmektedir. Biyolojik yaklaşımclar suçluları bedensel özelliklerine ve genetik özelliklerine göre olmak üzere iki şekilde sınıflamaktadırlar (Burkay 2008, Kaner 1992).

Pozitivistler suçlu bireyi bedensel özellikleri ile tanımlamışlar ve suça eğilimli olan kişilerin bedensel özelliklerini işaret etmişlerdir. Teorisyenlere göre genetik olarak geniş elmacık kemikleri, yassı burun ve kalın kaslar gibi fiziksel anormallikler suç işareti olarak görülmektedir (McLaughlin 2001).

Genetik teorilere göre suç davranışı genetik özelliklerden kaynaklanmaktadır. Ebeveynlerin fiziksel özellikleri ve bazı hastalıkların kromozomlardaki genler aracılığıyla çocuklara iletilmesi gibi genetik özellikler de genetik özelliklerden kaynaklanmaktadır (Soyaslan 1996). Genetik çalışmacılar suçlu çocuğun ailesi, evlat edinilen çocuk ve ikizlerle yapmış oldukları araştırmalarda suçluluk davranışını açıklamaya çalışmışlardır (Kaner 1992). Yapılan çalışmalar ışığında suç geninin varlığı, araştırmacılar tarafından kabul görmemiştir. Fakat suça eğilimi etkileyen genetik faktörlerin varlığına ilişkin bir takım bulgular söz konusudur (Polat 2004).

1.1.4.2. Psikolojik Kuramlar

Psikolojik yaklaşımlar, bireyi suçlu davranışa yönlendiren, bireyin psikopatolojiden dolayı çevresiyle ve yaşamlarıyla ilişkilerinin bir sonucu olarak suçu işlediğini kabul eden motivasyonel, bireysel ve kişilerarası ilişkilere odaklanır (Kaner 1992).

Suç davranışını ele alan psikologlar bireyin temel davranışlarına odaklanmaktadır. İçli (2004), psikologların suçun bireysel nedenleri konusunda farklı görüşler savunduğunu ifade etmektedir. Psikoanalitik bakış açısını benimseyen psikologlar antisosyal davranışlara odaklanmışlar ve bu psikologların

temel düşünceleri ilk çocukluk deneyimlerinin kişilik üzerinde bıraktığı etkidir. Psikoanalitik yaklaşıma göre çocuk suçluluğu bilinçdışı dürtü ve içgüdüler sonucu meydana gelmektedir (Aksel ve Yılmaz Irmak 2012). Freud'a göre suçluluk, ego ve süperego gelişiminin yetersizliği nedeniyle dürtüleri kontrol edememekten kaynaklanmaktadır (Demirbaş 2005). Psikoanalitik teoriye göre suçlu bir bireyin yaşam koşulları incelendiğinde kusurlu bir süperegonun var olduğu görülecektir.

Erik Erikson (1968) çocuk suçluluğunu açıklarken yaşam krizinden bahsetmiştir. Buna göre ergenler kriz ile baş etmek için ego kimliğinden faydalanırlar; fakat bunu başaramayanlar rol karmaşası içine girerler. Ego kimliği ve rol karmaşası arasındaki bu çatışma, kriz sürecini hızlandırmaktadır.

Çocuk suçluluğu çoğu kaynaklarda psikoanalitik ve sosyal öğrenme kuramını birleştirilerek açıklanmıştır. Suç davranışı ise dissosyal davranış olarak ifade edilmiştir. Suçlu çocuklar sağlıklı ego ve süperego geliştiremedikleri için toplumsal kurallara uyum sağlayamamışlardır (Atar 1993).

Davranışçılar, sosyal öğrenmenin ve davranışların etiketlenmesinin suçlulukta önemli bir rol oynadığını öne sürerler. Davranışçı ekol suç davranışını ödül ceza süreci ile birlikte değerlendirir. Kişinin suç davranışlarının pekiştirilmesi ya da tutarsız olarak cezalandırılması suç davranışında belirleyicidir (Düzgün 2007). Edimsel koşullanma kuramını destekleyen araştırmacılar çocuk suçluluğunu, çocuğun biyolojik yapısı ile yetiştirilme ortamı arasındaki ilişkiye bağlamıştır. Çocuk yetiştirme süreci; istenen davranışların ödüllendirilmesini, istenmeyen davranışların cezalandırılmasını ve yetişkin modellerin taklidini içerir (Elliot 1994).

Öğrenme kuramına en çok katkı veren araştırmacılar Albert Bandura, Walter Mischel, ve Richard Walters'dır. Bu kuramcılara göre davranışların oluşumunda öğrenme, toplumsal deneyimler ve kendi değer ve beklentileri önemli rol oynamaktadır (Güleç 2002). Öğrenme kuramcılarına göre çocuklar bazı kişileri daha çok model alırlar. Örneğin kendilerine ödül veren güçlü, başarılı ve onlar için önemli kişileri daha çok model alırlar. Bu özelliklere en çok uyan ana-babalar çocuklar için temel davranış modeli olmaktadır. Bu anlamda ana-babanın model olması nedeniyle birbirleri ve çevre ile olan ilişkileri çocuğun saldırgan

davranışlarında belirleyici olacaktır (Kaner 1992). Bandura'ya göre çocuk suçluluğunda üzerinde durulması gereken konu bilinç dışı ve kişilik özellikleri değil saldırgan davranışların öğrenilmesidir (Hancı 1999).

Klinik yaklaşımlara göre suçluluk, anormal davranış olarak tanımlanır. Suçluluğu psikolojik uyumsuzluk olarak açıklayan teorisyenlere göre; endişe, kompulsif davranış ve obsesif düşünceler, antisosyal davranış bozuklukları ve düşüncede sanrılar olan şizofreni ile nörotisizmdir. Bu anlamda suçlular duygusal olarak gereksinimlerini suça yönelerek doyurmaktadır (Attar 2010).

Çok faktörlü yaklaşımı benimseyen araştırmacılar, çocuk suçluluğunu açıklayan tek bir genel nedenden bahsedilemeyeceğini, bunun yerine çocuğun antisosyal davranışlarının birçok sorunun birleşimi sonucunda ortaya çıktığını ifade etmişlerdir. Çocuk suçluluğu zihinsel, toplumsal, kişisel ve fiziksel faktörlerin birleşiminden kaynaklanmaktadır (Aksel ve Yılmaz Irmak 2012).

Ahlaki gelişim teorisine göre suçluluk, ahlak öncesi döneme ulaşamamasıyla açıklanabilir. Bu dönemde çocuk cezadan korkarak kurallara uymaktadır. Piaget ve Kohlberg'in öncüsü olduğu ahlaki gelişim teorisi doğrultusunda yapılan araştırmaların sonucunda suçluların, suç işlememiş kişilere göre daha alt düzeyde ahlaki gelişim gösterdiklerini ve psikopatik suçluların psikopatik olmayan suçlulara göre daha düşük ahlaki gelişim düzeyinde oldukları ortaya konmuştur (Özsoy 1991).

Bireysel yaklaşımı benimseyen araştırmacılar suç davranışının içsel ve dışsal uyaranlara karşı bir tepki olarak ortaya çıktığını açıklamışlardır. Duygusal ilişkilerde reddedilme, yoksun bırakılma, sevilme, kendini ifade etme engellenme, arkadaşlık ve aile ortamında kendini yetersiz hissetme, bastırılmış ruhsal çatışmalar gibi duygusal sorunların çocukların suça sürüklenmesinde rol oynadığını ifade etmişlerdir (Aksel ve Yılmaz Irmak 2012).

Ekolojik kurama göre bireyin gelişiminde beş sosyo-kültürel sistem önemlidir. Mikrosistem çocuğun ilişkide bulunduğu kişilerden oluşur. Bu anlamda aile en temel mikro sistemdir. Komşular, öğretmenler, bunların dışındaki sosyal gruplar diğer mikro sistemlerdir. Mikro sistemler arasındaki uyumluluk ve karşılıklı aile içi ilişkiler ergenin suç olasılığını azaltır. Mezo sistem bireyin mikro

sistemleri ile arasındaki ilişkidir. Sistemler arası ilişkiler uyumlu ise çocuğun sapkın davranışlara yönelme olasılığı azalır. Ekzo sistem bireyin ilişkide bulunduğu sosyo-politik çevredir. Makro sistem bireyin kültürünün en üst kurumsal örgütleridir. Krono sistem zaman içinde meydana gelen örüntüdür. Özet olarak kuram, çocuk suçluluğunu açıklarken hem aile çocuk ilişkilerine hem de toplumsal, kültürel, politik ve tarihsel süreçlere dikkat çekmiştir (Bandura1973).

Kaner'e (1992) göre insanların kişilik özelliklerini temel alan psikolojik kuramlar, sosyolojik, biyolojik, kültürel ve çevresel faktörleri reddetmez; ancak bu faktörleri kişilerin kişilik yapıları içerisinde ele alırlar.

1.1.4.3. Sosyolojik Kuramlar

Ekolojik görüşe göre toplumsal düzen ve kurumlar düzen içinde dağılarak insanların suç işlemesine neden olmaktadır. Bu kuramcılar göç, rekabet, iş bölümü gibi toplumsal olgular ile suç arasında ilişki aramışlardır (Attar 1993).

Burt ve Ferri (1937) suçu çeşitli faktörlere bağlamıştır. Suçu fiziksel, coğrafi, antropolojik, psikolojik ve sosyal faktörlerin bir sonucu olarak açıklamışlardır.

Suçluluğu sosyolojik açıdan açıklayan bir başka görüşe göre kültürel iletim suçluluğun temel belirleyicisidir. Bu görüşe göre suçluluğun kaynağı toplumsal dinamiklerdir. Çocuk suçluluğunun yüksek ve düşük oranda olduğu bölgelerde çalışmalar yapılmış ve bölgeler arasında toplumsal ve kültürel anlamda farklar olduğu ortaya koymuştur. Suçluluğun daha sık rastlandığı bölgelerde daha düşük olan bölgelere göre ortak değerlerin (kalıcı komşular, çocuk yetiştirme çabaları, evrensel ve çağdaş değerler) bulunmadığı ve çocukların ana babalar ve toplumsal kurumlar tarafından daha çok ihmal edildiği saptanmıştır (Bandura 1973).

Merton (1938), suçluluğu toplumsal karmaşa ile açıklamıştır. Merton'a göre toplumsal değerlere (ün, servet, iktidar, ekonomik güç) ulaşılmaya çalışılırken bazı normlar çiğnenmektedir. Bu kuramdan etkilenerek ortaya çıkan etkilenme kuramına göre suç yaşam deneyimi sonucunda ortaya çıkmıştır. Sutherland (1939) bir gencin içinde yaşadığı çevreye göre bir suçlu ya da saygın bir birey olabileceğini ileri sürmüştür (Dönmezer 1984).

Kentleşme kuramına göre kentleşme hızlandıkça kentlerde yaşayan göçmenler daha çok yabancılaşmakta, çevreleri ile ilişki kurmakta zorlanmakta ve daha çok suç işlemektedirler. Kurama göre suçlular genelde kendi yaşadıkları bölgelerin dışında suç işlemektedirler (Dönmezer 1984).

Sosyal öğrenme kuramı, suç davranışının tüm davranışların yanı sıra öğrenildiğini ileri sürer. Teoriye göre, bireyler diğer bireylerden suç öğrenir ve sosyal çevre suç davranışının temelidir (İçli 2004).

Hirschi (1962) suç davranışını sosyal bağ teorisi ile açıklamıştır. Teoriye göre bireyin topluma karşı bağlarının zayıfladığı veya kopduğu anda suç davranışı oluşmaktadır. Birey ailesine, çevresine, akran gruplarına ve eğitim kurumlarına bağlılık içindedir. Hirschi'ye göre bireyin sosyal bağları ve kişisel ilişkileri düşükse suç davranışlarında artış olacaktır (Özbay 2004).

Suç davranışını açıklamada etkili bir kuram olan Etiketleme Kuramı'na göre suç işleme sürecinde bireylerin etiketlenmelerinin rolü büyüktür. Etiketlemede kişinin ailesinin geçmişi, tipi, yaşadığı yer, gelir durumu, işi, eğitimi, aksanı önemli rol oynamaktadır. Örneğin bir kimse fakir ise o hırsızlık yapar veya şiddet uygular gibi bir etiketleme kolayca yapılmaktadır. Bu anlamda bireylerin suçlu olarak etiketlenmeleri kendilerinin de ait olduğu toplumdan yabancılaşmasına ve daha kolay suç işlemesine neden olacaktır (Göksu ve Karakaya 2009).

Karl Marx'tan yola çıkan Marksist teorisyenler, suçlu davranışlarını ekonomik nedenlerle açıklamışlardır. Teorisyenlere göre, sanayileşme sonrası toplumda ortaya çıkan sınıflar ve ekonomik köken sınıfları arasındaki farklılıkların suç ve suç davranışının oluşturulmasında etkili olduğu görüşündedir (Burkay 2008).

1.1.4.4. Bireysel Kuramlar

Suç davranışını açıklayan bireysel teoriler klasik ekol, neo-klasik ekol, pozitif ekol ve coğrafi ekol olmak üzere dört başlık altında toplanmıştır.

Klasik ekolün temsilcileri olan hedonistlere göre, insan davranışlarını zevk ve yaptırımların ona vereceği zarara göre ayarlar. Bir başka deyişle bir kişinin suç

davranışına yönelmesinin ona vereceği zevk bu suç davranışından dolayı karşılaşılabileceği yaptırımın vereceği zarardan daha fazla ise kişi suça yönelecektir. Klasik ekolcüler kişinin iradesinin suç davranışında temel unsur olduğunu ve başka faktörlerin etkili olmadığını öne sürmüştür (Saran 1990).

Pozitivist ekole göre iç ve dış etkenler insan davranışını yönlendirmektedir. Biyolojik, psikolojik ve sosyolojik etmenler suç davranışın belirleyicileridir (Yavuzer 1996). Pozitivistler deneysel araştırmalar ile klasik ekolden farklılık göstermişlerdir. Ölen mahkûmların cesetleri üzerinde yapılan araştırmalar neticesinde, bazı bireylerin “doğuştan suçlu” olduğu neticesine ulaşmışlardır. Lombroso'ya göre, konjenital suçlu bireylerin bedenlerinde bulunan bazı farklılıklar, anomaliler ve etiketler onları diğer bireylerden ayırır. Bu anlamda, bedenlerindeki bu farklılıklar onların iradeleri dışında suç davranışlarına dönüşmelerine neden olur (Yavuzer 2007). Pozitivist yaklaşımçılar suça göre ceza yerine, suçluya göre cezanın yerinde olacağını savunmuşlardır (İçli 2004).

Coğrafik ekolün temsilcileri iklimin ve topoğrafyanın insan davranışının üzerindeki etkileri ile ilgilenmişlerdir. Toprağın verimi, doğal kaynakların zenginliği, yağmur miktarı, doğal afetler gibi doğal olaylar toplumun refahını etkileyecektir. Doğal zenginliklerden mahrum olanların yağmaya yöneleceğini ve saldırganlaşacağını iddia etmişlerdir. Montesquieu “Kanunların Ruhunu” eserinde kutuplara yaklaştıkça alkol tüketiminin çoğalacağını iddia etmiştir. Quatlet (1874) kişiye karşı işlenen suçların güneyde ve sıcak mevsimlerde fazla olduğunu buna karşın mala karşı işlenen suçların kuzeyde ve soğuk mevsimlerde yüksek olduğunu ileri sürmüştür (Saran 1990).

1.1.5. Çocukların Suça Sürüklenmesine Neden Olan Faktörler

Çocuk ve yetişkin suçluluğu kendine has birtakım özellikleri ve nedenleri ile birbirinden ayrılmaktadır. Çok yönlü bir analiz ile çocuk suçluluğu birçok sosyolojik unsur içermektedir. Bu unsurlar risk faktörleri olarak adlandırılabilir. Risk faktörleri suç işleme öncesi ortaya çıkıp suçun başlangıcının, sıklığının ve süresinin nedenleri olarak tanımlanmaktadır. Suç işleme ile anlamlı şekilde ilişkisi bulunan faktörler oldukça fazladır. Leober ve Dishion (1983) çocukların suçluluğunun en önemli risk faktörleri olarak

ebeveynlerin uyguladıkları kötü çocuk yetiştirme teknikleri, ebeveynler ve kardeşlerin suç örüntüsü, düşük zeka ve parçalanmış aile olarak belirlemişlerdir (Erçetin 2006)

Ögel (2007) risk kavramını zararlı durumların belirli zaman içinde ortaya çıkması ihtimali olarak tanımlamıştır. Çocukların suça sürüklenmesinde birçok risk faktörü üzerinde durulmuştur. Çocukları suça iten risk faktörleri çevresel, bireysel, psikolojik ve ailesel risk faktörleri şeklinde dört başlık altında toplanabilmektedir.

1.1.5.1. Bireysel Risk Faktörleri

Çocuğun suça sürüklenmesinde etkili olan bireysel faktörler; genetik ve biyolojik faktörler, doğum öncesi ve civarı oluşan faktörler ve zekâ şeklinde sıralanmaktadır.

Genetik ve Biyolojik Faktörler

Suçluluk olgusunu açıklamaya çalışan araştırmacıların önemli bir bölümü kalıtım üzerinde durmaktadır. Kalıtım spermatozit çekirdeğiyle babadan ve yumurta çekirdeği ile anneden zigota gelen kromozomlardaki özelliklerin bir kuşaktan diğerine geçmesidir. Bu kalıtım bireyin davranış ve uyumunu olumlu ya da olumsuz biçimde etkileyebilecek bir etkendir. Lombroso (1876) çocuk suçluluğundaki kalıtımın önemli bir faktör olduğunu ileri sürmüştür. Ebeveynlerinin genlerindeki bozukluklar, en azından bazı çocuklarda çeşitli fiziksel ve zihinsel bozuklukların ve hastalıkların ortaya çıkmasına neden olabilir. Bunların en önemlisi doğuştan fiziksel engeller, eksiklikler, sakatlıklar, hastalıklar, zeka geriliği ve mental retardasyon, metabolik bozukluklar, fetal enfeksiyonlar ve epilepsidir (Yavuzer 2007).

Lombroso (1876), özellikle fiziksel eksikliğin suçluluğa neden olduğunu belirtmiştir. Ona göre suç, fiziksel koşulların ürünüdür. Lombroso'nun kuramı başka araştırmacılar tarafından eleştirilmiş ve konuyla ilgili yeni araştırmalar yapılmıştır. Charles Goring (1913) İngiltere'de mahkumların vücut ve kafa yapıları üzerine bir araştırma yapmıştır. 12 yıl süren araştırma sonucunda 3000 kişiye ulaşılmış ve araştırma sonucunda suçlu olanları suçlu olmayanlardan ayıracak fiziksel farklılıklara rastlanmamıştır (Saran 1990).

Suçluluk ve beden yapısı arasındaki ilişkiyi inceleyen bir diğer araştırmacı William Sheldon (1949) üç tip beden yapısından söz etmektedir. İyi gelişmiş kaslar ve atletik bir vücuda sahip “mezomorflar”, kilolu ve yavaş hareket eden “endomorflar” ile uzun ve ince bir vücut yapısına sahip olan, entellektüel “ektomorflar”. Sheldon kaslı ve atletik vücuda sahip olanların daha çok şiddet içeren davranışlar gösterdiklerini ve büyük olasılıkla suçlu olmaya eğilimli olduklarını belirtmiştir. Sheldon beden yapısı ve ruhsal bozukluklar arasında önemli bir ilişki olduğunu savunmuştur (Siegel1989).

Sheldon (1942) Lombroso'nun ortaya koyduğu “doğuştan suçlu” görüşünü kabul etmemiş; fakat suçlu fiziksel yapı kavramını benimsemiştir. Çocuk suçluluğunun vücut yapısına göre değiştiğini iddia etmiştir. Sheldon'a göre, insanların fiziksel özellikleri ve kişilik özellikleri arasında önemli bir ilişki vardır (Attar 1993).

Sheldon'ın bu görüşü, Lombroso olarak eleştirildi ve yeni araştırmaların yolunu açtı. Sheldon, suçlu çocukların % 60'ının atletik tip olduğunu iddia etmiştir ancak bu vücut yapısının çocukları nasıl suç işlemeye sürüklediğini açıklayamamıştır. Bu amaçla, 1956 yılında Gluecks 500 suçluyu 500 suçluyu kontrol ederek incelemiş ve Sheldon'ın görüşü ile karşılaştırmıştır. Araştırma, vücut yapısının suç davranışına neden olmadığını ortaya koymuştur (Yavuzer 1986).

Glueck'ler, Sheldon'a ek olarak “Dengeli Tip” ten bahsetmiştir. Bu tipler, dikkate değer özellikleri olmayan karışık tiplerdir. Glueck'ler suçluluğun oluşumunu mizaç, karakter özellikleri ile aile yaşamındaki ilişki ve sosyo-kültürel faktörlere dayandırmaktadır. Glueck'ler; bir takım kimselerin mizaç, karakter yapısı ve bazı beden tipleri nedeniyle daha çok suç potansiyeline sahip olduklarını ileri sürmüşlerdir. Farklı vücut yapılarına sahip bireylerin çevresel faktörlere anlamlı ölçüde farklı reaksiyonları olduğunu söylemişlerdir (Akıncı Sokullu 1993).

Daha sonraki yıllarda yeni biyolojik açıklamalar ileri sürülmüş, kromozom ve salgı bezi bozuklukları, kimyasal dengesizlikler, beslenme yetersizlikleri ve

kafatası bozuklukları araştırılmış; ancak bunların hiçbiri suçu yeterince açıklayan kanıtlar ortaya koyamamıştır (Attar 1993).

1.1.5.2. Çevresel Risk Faktörleri

Çocuğun suça sürüklenmesinde etkili olan çevresel faktörler; akran ve okul etkisi şeklinde iki başlık altında incelenmiştir.

Akran Etkileri

Çocuğun ailesinde edindiği sosyalleşmeden hemen sonra karşılaştığı bir başka sosyalleşme gücü de akran grubudur. Akran ilişkisi önce mahalle dostluğu veya oyun grupları ile başlar daha sonra okul, iş ve diğer isimler altında arkadaşlığa dönüşür (Şengül 2012). Akran ilişkilerinin çocuklar üzerinde büyük etkisi vardır (Polat 2004). Akran grubunun olumlu etkilerinin yanı sıra olumsuz etkileri olabilir. Bu olumsuz etkiler bile pozitif olanlardan daha baskındır. Sınırlı aile iletişimi ve ilişkilerle suç işleyen çocukların akran gruplarına daha fazla ilgi duydukları ve akran gruplarından olumsuz etkilendiği söylenebilir (Uluğtekin 1991). Arkadaş baskısına karşı koymada güçlük çekme, çevresi tarafından onaylanma ve o çevreye ait olma ihtiyacı çocukların (ergenlerin) suça yönelmesinde risk teşkil etmektedir (Ögel 2007).

Yapılan araştırmalar çocuk suçluluğu ile akran grupları arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu ortaya koymaktadır. Fergusson ve diğerleri (2002), sapkın akran grupları ile ilişki içerisinde bulunmak ile alkol, esrar madde bağımlılığı arasında yüksek oranda ilişki bulmuşlardır (Ögel 2007). Başka bir araştırma erkek çocukların suça sürüklenmesi ile onların suçlu başka kimselerle arkadaşlığı arasında ilişki ortaya koymuştur (Erçetin 2006). Farrington (2010), suçlu arkadaşlarla birlikteliğin çocuk suçluluğun yordayıcısı olduğunu ileri sürmektedir (Erçetin 2006). Erdoğan (2005), Diyarbakır'da yapmış olduğu çalışmada suça sürüklenen çocukların suç işlemiş çocuklarla arkadaşlık ettiğini ortaya koymuştur.

Çocukların suçlu bireyler ile birlikteliği gelecekte suça bulaşmaları açısından anahtar bir faktördür. Suç işlemiş kişilerden oluşan arkadaş gruplarına sahip çocukların ileride suç işlemeye karşı risk altında oldukları bilinmektedir. Suçlu arkadaşlar ile birlikteliğin sona erdirilmesinin çocuğun suç işlemesine karşı koruyucu olması muhtemeldir (Erçetin 2006).

Okul Etkileri

Çocuklar zamanlarının önemli bir kısmını okulda geçirmektedirler. Bu anlamda okulun çocuk suçluluğunda önemi büyüktür. Okulun bazı özellikleri çocuk suçluluğunda rol oynamaktadır (Aksel ve Yılmaz Irmak 2012). Okulun büyüklüğü, kurulduğu bölge, sınıf mevcudu, öğretmen yetersizliği gibi özellikler okullarda yaşanan saldırganlık olayları ile ilişkili bulunmuştur. Göç ve işsizliğin yoğun olduğu bölgelerde suç oranı artmaktadır. Suç oranının yüksek olduğu bölgelerde kurulan okulların çevresel özellikleri öğrenciyi suça itebilmektedir (Avcı 2009).

Okulda başarısız olmak ile çocuk suçluluğu arasında ilişki bulunup bulunmadığını ortaya çıkarmak amacıyla çok sayıda araştırma yapılmıştır. Araştırmalar yüksek suçluluk oranına sahip çocukların okullara devam etme ile arasındaki ilişkiyi ortaya koymuştur (Erçetin 2006). Yapılan çalışmalar saldırganlık ile okul başarısının arasında ilişki olduğunu ve saldırgan ve suça eğimli çocukların okul başarılarının düşük olduğu sonucunu göstermektedir (Aksel ve Yılmaz Irmak 2012). Okulun suç işleme üzerine etkileri üzerine yapılan bir çalışmaya göre, yüksek suçluluk oranına sahip olan okullar yüksek devamsızlık oranına, düşük yetenekli öğrencilere ve düşük sosyal sınıftan velilere sahip olma eğilimi gösterirler. Sosyal sınıf ve öğrencilerin muhakeme yeteneklerinin dışında başka okul kaynaklı faktörlerde suç davranışını açıklamada etkili olmuştur. Çocukları suça iten temel okul faktörleri arasında yüksek oranda ceza ve düşük oranda ödülün varlığına işaret edilmiştir (Mangır ve Silleli 1987). Yavuzer (1986), eğitim düzeyinin suçluluğun belirleyicilerinden biri olduğunu ileri sürmektedir. Birçok çalışmaya göre, eğitim seviyesi ile suç işleme arasındaki ilişki ters orantılıdır. Buna göre çocuğun eğitim seviyesi arttıkça suç oranı düşecektir. Bunu doğrular nitelikte Türkiye Büyük Millet Meclisi araştırma raporuna (2009) göre yaşları 12-18 arasında değişen tutuklu ve hükümlü çocukların % 13'ünün okuryazar olmadığı, % 6,1'inin okuryazar düzeyinde olduğu, % 32,3'ünün ilköğretimi terk ettiği anlaşılmaktadır (TBMM 2009).

Okul, çocuğun örgütlü, kurumsal ve sosyalleşme tekniğiyle yüksek yapıya kavuştuğu ilk yerdir. Ailenin kazanmış olduğu kimliğin güçleneceği, topluma uygunluk tanımlarının net bir şekilde öğrenildiği ve çocuğun geleceğin fikrini karşıladığı yerdir. Örgütlü bir toplum kurumu olan okulun takip etmesi gereken roller, sorumluluklar ve yazılı kuralları vardır. Çocuk ve toplum üzerinde doğrudan etkisi olan okulda, yetişkinler; toplumsal değerler ve normların oluşumuna, diğer bir deyişle sosyalleşmeye önemli bir katkı sağlamaktadır (Polat 2004).

1.1.5.3. Ailesel Risk Faktörleri

Aile yapısı toplum düzenine sahip ise o aile çocuğun suça sürüklenmesine karşı ideal bir sigorta görevi görmektedir. Birçok nedenden ötürü, sosyal işlevlerini yitiren aile, çocuklarının sorumluluğunu kaybeder. Çocuk suçluluğunun kökenine ulaşıldığında, çocuk suçluluğunun yanı sıra aile düzeninde bozulma olmaksızın hiçbir sosyal durumun etkili olmadığı görülmüştür (Yavuzer 1986).

Sosyal bilimciler aileyi önemli toplumsal kurumların başında saymışlardır. Pek çok araştırma ailesel özelliklerin çocuğun suça yönelmesinde risk oluşturduğunu ortaya koymuştur. Psikoanalitik kuramı benimseyen araştırmacılar çocukluk dönemi deneyimlerine dikkat çekmişlerdir. Araştırmacılara göre ebeveynlerin reddedici tavrı, tutarsız davranışları çocuk suçluluğuna ortam hazırlamaktadır. Sosyal öğrenme kuramını savunan araştırmacılar ise çocukların suç davranışını gözlemleyerek, model alarak ve taklit yoluyla öğrendiklerini savunmuşlardır. Ailenin çocuk üzerinde en önemli rol model olduğu düşünüldüğünde ailenin tutumu ve davranışları çocuk suçluluğunda önemli yer tutmaktadır. Ekolojik kuram çerçevesinde ise çocuk suçluluğu; çocuk ebeveyn etkileşimi, ailenin yapısal özellikleri ve ailenin içinde yaşadığı kültüre bağlı olarak açıklanmaktadır (Aksel ve Yılmaz Irmak 2012).

Anne babanın iyi birer model olması çocuğun psiko-sosyal gelişimi için oldukça önemlidir. Risk altındaki çocukların aileleri çoğunlukla çocuklarına uygun rol model olacak tutum ve davranışları sergilemekte güçlük çeken ailelerdir (Ögel 2007). Çocuğa karşı ilgili ve destekleyici davranan, baskıcı olmayan aile tutumları çocuğun riskli davranışlara yönelmesine engel olmaktadır (Fisher ve Feldman 1998, Uludağlı ve Sayıl 2009). Erçetin (2006)'e göre ebeveynlerin zayıf

gözetimi, yanlış veya sert disiplini, ebeveynler arası uyumsuzluk ve çatışma, ebeveynin çocuğu reddi ve çocuğun faaliyetlerine düşük katılma gibi aileye ait faktörler çocukların suça sürüklenmesinde etkilidir.

Loeber ve Stouthamer-Loeber'in çalışmalarında, yetersiz ebeveyn denetimi veya takibi, ebeveyn ya da anne disiplininin yanlış bilgilendirilmesi, ebeveynlerin çocuğun reddedilmesi ve çocuğun faaliyetlerine düşük ebeveyn katılımı (antisosyal ebeveynler ve aile boyu) gibi tüm faktörler olduğu bulunmuştur (Erçetin 2006).

1975 yılında, Friedman, Mann ve Friedman'ın 1998'de Leblanc ve Lanctôt'un çalışmalarında, düşük aile ilişkileri ve kötü disiplin riski ile ebeveynlerin Leblanc ve Lanctôt'teki soruşturmalarında suç çetelerinin üyesi olmak ve risk altında olduğu bulunmuştur (Thornberry 2003).

Wittenborn (2002), 63 ergenle yürüttüğü çalışmada anne-baba tutumları ile suça sürüklenme arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın sonuçları demokratik anne-baba tutumu ile ergenlerin suça bulaşması arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir. Bir başka deyişle ebeveynleri demokratik bir tutum sergileyen ergenler daha az suç işlemektedirler. Koruyucu talep ve otoriter ebeveyn tutumları ile suç arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Bağlanma kuramına göre anne bebek arasındaki bağlanma çocuğun kişiler arası ilişkilerini yordamaktadır. Bowlby tarafından geliştirilen kurama göre bebeklik ve okul öncesi dönemde gelişen bağlanma çocuğun suça yönelmesini etkileyebilmektedir. Boylamsal bir araştırmanın sonucunda güvensiz bağlanan erkeklerin güvenli bağlananlara göre 4, 6, 8 yaşlarında daha saldırgan oldukları saptanmıştır (Gibbons 1987).

Türkiye'de yapılan araştırmalarda, ailenin içinde yaşadığı olumsuzluklar ile çocuk suçluluğu arasında önemli bir ilişki ortaya konmuştur. Araştırmacılar çocuk suçluluğunda gelir azlığı, düşük eğitim, ev ve yaşam şartlarının yetersizliği, işsizlik, sevgisizlik, parçalanma, çocuk sayısı, uyarıcı madde bağımlılığı, katı ilgisiz tutumlar ve kontrol yetersizliği gibi pek çok ailesel özelliklerin rol oynadığını saptamışlardır (Yavuzer 1996).

Ailenin Ekonomik Durumu

Ailenin ekonomik durumunun düşük olması sağlık, konut ve eğitim eksiklikleri ve zorlukları getirecektir. Bu koşullarda yetişen çocukların aşağılık duygusuna sahip olacağı tartışılmaktadır. (Mangır ve Sileli 1987). Ekonomik koşulların yetersizliği aile bireyleri üzerinde aile içi şiddet ve suç eğilimi gibi pek çok olumsuz etkiye sahiptir (Aksel ve Yılmaz Irmak 2012).

Merton'a (1938) göre, iyi örgütlenmiş toplum, toplumda yaşayan bireylerin sosyal hedeflerine ulaşmak için eşit fırsatlara sahip oldukları toplumdur. Bu bağlamda, özellikle de ekonomik olarak dezavantajlı olan veya alt sınıf bireylerin varlıklı veya statülerde eşit fırsatlara sahip olmadıkları için, üst sınıflara çıkma çabalarının gayri meşru yollarla girişimleriyle gerçekleştirildiği varsayılmaktadır (Kızmaz 2005).

Suçlu çocuklar genellikle düşük gelirli ailelerden gelir. Çünkü en basit anlamda, açlık duygusu bir uyarıdır ve bu uyarım hırsızlık suçunun işlenmesine neden olur (Demirbaş 2005). Kılıç (2007), suçlu çocukların çoğunun yüksek gelirli işlerde çalışmadığını, annelerinin de ev hanımı olduğunu savunmuştur. Dönmezer'e (1984) göre, düşük gelir düzeyine sahip insanlar çoğunlukla ekonomik suçlarla meşgul olmakta ve daha yüksek gelirliler daha fazla sosyal suçlar işlemektedir.

Bir ailenin ekonomik yetersizlikleri konut ve sağlık koşulları, yetersiz beslenme ve eğitim anlamında olumsuzlukları getirir. Bu zor koşullarda yetişen çocuklar aşağılık duygusu altında zayıf kişilikler olarak ortaya çıkacaktır (İlci 2002). Ekonomik düzeyin düşük olması ailenin çocuklarına karşı davranışlarını da etkilemektedir. Anne babanın toleransının düşmesine ve uygun olmayan disiplin yöntemlerine yönelmesine neden olmaktadır. Bu ailelerde disiplin yöntemi olarak şiddet daha çok uygulanmaktadır (Ögel 2007).

Yoksul ailelerde çocukların eğitimi öncelikli değildir. Çocuğun çalışıp aile ekonomisine katkıda bulunması beklendiğinden çocuğun okul başarısı ve devamsızlığı önemsenmemektedir. Küçük yaşta çalışmak zorunda kalan çocuk iş çevresinde zararlı alışkanlıklar edinebilmektedir. Okula gitmeyen çocuk

çoğunlukla işte ve sokakta zaman geçirmektedir. Sokağın zararlı etkileri arasında uyuşturucu madde ile tanışma, şiddet ve çalma davranışları sayılabilir (Aksel ve Yılmaz Irmak 2012).

Çocuk suçluluğunu açıklayan birçok teori, sorunun ekonomik statüsü düşük olan ailelerde daha çok görüldüğünü iddia etmektedir (Attar 2010). Hirschi yapmış olduğu araştırmada çocuk suçluluğunu ailenin sosyal yardım alması ve babanın işsiz olması ile ilişkili olduğunu ortaya koymuştur (Erçetin 2006). Sutherland'a göre suça sürüklenen çocukların ailesinin % 79'u yoksullardan oluşmaktadır. Benzer bir sonucu Fernal ve arkadaşları da ortaya koymuştur. Yaptıkları araştırmada suçlu kadınların % 86'sının yoksul olduğunu saptamışlardır (Attar 2010).

Yavuzer (1996) çocukların suça sürüklenmesi ile yoksulluk arasında dikkate değer bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur. Araştırma cezaevine giren çocukların çoğunun cezaevine girmeden önce bir işte çalıştığını ve önemli bir kısmının düşük ekonomik düzeye sahip ailelere (suça sürüklenen çocukların ailelerinin % 31,4'ü açlık sınırının altında kalmaktadır) sahip olduklarını göstermiştir. Türkiye'de yapılan başka bir araştırmada sigara ve madde kullanımı, fiziksel kavgaya girme ve ateşli ve kesici alet taşıma davranışı ile düşük sosyo-ekonomik durum arasında önemli bir ilişki bulunmuştur (Öksüz ve ark 2004).

Ailedeki Çocuk Sayısı

Çocuğu suça yönlendiren birçok faktör vardır. Bunlar çocuğun kalabalık ailesini içerir. Günümüzde, büyük aile hayatı Türk toplum yapısında azalsa da, hala kırsal alanlarda ve büyük şehirlerin kenar bölgelerinde bulunmaktadır. Ailenin gelişimini etkilemek açısından ailenin büyük veya kalabalık olup olmadığı önemli değildir. West (1963), suçluluk oranının, diğerlerine göre dört veya daha fazla kardeşi olan ailelerde önemli ölçüde artmış olduğunu bulmuştur (Yavuzer 1996). Benzer şekilde Yavuzer (1986) suça sürüklenmiş çocuklarla yapmış olduğu araştırmada ailedeki çocuk sayısı arttıkça suç işleme oranlarında artış olduğunu ortaya koymuştur. Suç işlemiş çocukların % 62,5'inin ailesinin dört veya daha fazla çocuğa sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Ögel'e (2007) göre risk altındaki çocukların aileleri, çoğunluk olarak çok çocuk sahibi olan ailelerden oluşmaktadır. Ögel, çocuk sayısı çoğaldıkça çocuklara ilginin azaldığını, bu durumun çocukların ihtiyaçlarının yeterince karşılanmamasına neden olduğunu ve ihtiyaçları karşılanmayan çocuk veya gençlerin risk altında olduğunu ifade etmektedir.

Araştırmaların bir kısmı dörtten fazla çocuğu olan ailede yetişmenin suç açısından risk oluşturduğunu iddia etmektedir. Rutter ve arkadaşlarına (1998) göre kalabalık ailelerde ebeveynler etkili ebeveyn tutumları sergilemekte zorlanmaktadırlar. Buna ek olarak antisosyal davranışlar sergileyen kardeşlerin diğer kardeşlere olumsuz rol model oluşturduğunu belirtmektedirler (Ögel 2007).

Kalabalık ve geniş ailelerde yetişen çocuklar rol model sayısının fazlalığı nedeni ile sosyal hayatın gereği olan temel kavramları algılamakta sorun yaşayabilmekte ve doğruyu yanlış ayırt etme noktasında sorunlarla karşılaşabilmektedirler. Ailenin rol modellerinin sayısının fazla olması, çocuğun kimin doğru olduğunu ve kimin yanlış yaptığını öğrenmesine zorlanabilir. Ebeveynler çocuklarına yeterince ilgi gösteremeyebilir çünkü aile kalabalıktır. Bu durum çocuğun suçla karşılaşmasını kolaylaştırabilir. Bu anlamda, 1997 yılında Emniyet Genel Müdürlüğü suçluluk istatistikleri incelendiğinde suçlu çocukların çoğunlukla 4 ve 5 kardeş olduğu tespit edilmiştir (Kılıç 2007).

Ailede Suçlu Bireyin Varlığı

Bireye toplumsal değerleri kazandıran, ilk sosyal öğretilerini yerleştiren aile ortamının gelişim üzerinde önemli bir etkisi vardır. Aile ortamında olumsuz rol modellerin olması bu kurumun zarar görmesine neden olur (Yavuzer 1986). Aile fertlerinden birinin suç işlemiş olması çocuğun suça sürüklenmesinde önemli bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Uluğtekin (1991) ailede anne ya da babanın suç işlemesinin ana-baba-çocuk ilişkisini iki yönden etkilediğini ifade etmektedir. Bu iki yön, suç işleyen ebeveynin tutuklanıp cezaevine gitmesi durumunda ailenin parçalanmış olması ve suç işleyen ebeveynin olumsuz rol model olarak çocuk suçluluğuna zemin oluşturmasıdır (Uluğtekin 1991). Toplumun temel taşı olan aile, çocuğu suça sürükleyen nedenlerin gizli ya da açık kaynağı olabilmektedir (Akıncı ve Atakan 1968).

Çocuğun temel toplumsal kuralları taklit ederek toplumdaki hangi hareketin yanlış hangisinin doğru olduğunu taklit ederek öğrenir. Eğer çocuk bu öğrenme aşamasında doğru modellerle karşılaşmazsa, gelişiminde telafisi mümkün olmayan yaralar alabilir. Başarılı bir sosyalleşmenin, başarılı bir model almasına bağlı olduğu söylenebilir (Ersanlı 2007).

Farrington'a (2010) göre ailede suçlu bireyin varlığı ile çocuk suçluluğu arasındaki ilişki kuşaklar arası geçişten kaynaklanmaktadır. Ailesindeki düşük ekonomik koşullara benzer koşullar çoğunlukla çocuğun hayatında da devam edecektir. Çocuk rol model olarak anne babanın disiplin yöntemi ve çocuk yetiştirme tarzını alacaktır. Ayrıca babanın antisosyal davranışları da çocuğun davranışlarına yansıtacaktır.

Anne, baba, kardeşler ve diğer akrabaların suçluluk durumlarının çocuk suçluluğuna etkisini inceleyen pek çok araştırma vardır. Burt, ailesinde suçlu bireyler olan çocukların, ailesinde suçlu birey olmayanlara göre beş kat daha fazla suç işlediğini ortaya koymuştur (Sokulu 2009). Robins'e (1979) göre antisosyal, madde bağımlısı ve suçlu ebeveynlerin suçlu çocuğa sahip olma eğilimi fazladır (Erçetin 2006). Benzer sonuçlar Glueck'ların (1950) çalışmalarında ortaya çıkmıştır. Araştırma suçlu çocukların ailelerinde %54 oranında suçlu bireyler olduğunu ortaya koymuştur (Gibbons 1987). West ve Farrington (1973) çalışmasında ebeveynlerinden en az birinin suç işlediği çocukların, ebeveynleri suça bulaşmamış olanlara göre daha fazla suç işlediğini göstermiştir (Erçetin 2006).

Türkiye'de yapılan araştırmalarda da benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır. Yavuzer (1986) yapmış olduğu araştırmada suçlu çocukların % 54'ünde, ailesinde suçlu bireylerin olduğunu ortaya koymuştur. İstanbul Üniversitesi Ceza Hukuku ve Kriminoloji Enstitüsü tarafından yapılan çalışmada 974 suçlu çocuğun 115'inin ailesinde en az bir suçlu bireyin olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Dönmezer 1984). Gürsel (1997) yapmış olduğu çalışmada hükümlü çocuklar ile çalışmış ve çocukların % 30,5'inin ailesinde hükümlü bireyin bulunduğunu belirtmiştir.

Ailede Madde Kullanan Bireylerin Varlığı

Konu ile ilgili yapılan araştırmalar ailede madde kullanan bireyin varlığı ile çocuk suçluluğu arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır. Glueck'lar (1950) araştırmasında suçlu çocukların %23'ünün annesinin alkolik olduğunu saptamıştır (Yavuzer 2007). Rusya'da yapılan bir çalışma suçlu çocukların %30'unun annesi ya da babasının madde kullanım öyküsünün olduğunu ortaya koymuştur (Attar 2010). İzmir'de hükümlü çocuklar ile yapılan bir çalışmada çocukların % 62'sinin babalarının alkol kullandıkları ortaya konmuştur (Tüzün 1995). Suçluluğu açıklayan araştırmalar ana baba arasında alkol kullanımının yaygınlığını işaret etmektedir (Yavuzer 2007).

Aile bireylerinin alkol ve madde bağımlılığını birçok olumsuz etkisi vardır. Etkilerden en önemlisi, çocuğun olumsuz rol modeller karşısında öğrenilen bir davranış olarak alkol-madde alışkanlığı kazanma tehlikesidir (Yavuzer 1996). Ögel (2007) madde bağımlılığı olan ebeveynlerin çocuklarının genel popülasyona göre 3-4 kat daha fazla madde bağımlısı olma eğilimi olduğunu ifade etmektedir.

Çocuğun sosyalleşme sürecindeki başarısı, olumlu davranışları örnek olarak alınabilecek bireylerin varlığına bağlıdır. Bu, aile tipine göre değişse de bu bireyler anne, baba ve kardeşlerdir. Bireylerin olumlu ve olumsuz davranışları aile içinde taklit edilir (Dönmezer 1984). Anne, baba, kardeş ve diğer aile bireylerinin alkol ve uyuşturucu madde kullanımını çocuğun suça yönelmesinde etkili olmaktadır (Yavuzer 2007). Aile bireylerinin madde kullanımını o ailede yaşayan bireylerin madde kullanım riskini arttırmaktadır (Ögel 2007). Çocukların suça sürüklenmesine neden olan önemli etkenlerden biri olarak aile fertlerinden en az birinin madde bağımlısı olmasını göstermiştir (Uluğtekin1991).

Anne Babanın Eğitim Düzeyi

Suçlu çocukların aile yapısı incelendiğinde eğitim durumları ilgi çekmektedir. Bu aileler ya çoğunlukla düşük seviyelerde eğitim görürler ya da hiç eğitim almazlar (ataloluk 1983). Son yıllarda ana-baba eğitiminin çocuk yaşamındaki etkisini ortaya koyan çalışmalar önem kazanmıştır. Çocukların ilk eğitim aldıkları kurum ailedir ve ailenin bu konuda yetkin olması, çocuğun gelecekteki ruh sağlığı açısından hayati önem taşımaktadır (Yavuzer 2007).

Yavuzer'e (1986) göre okuryazar olmayan ebeveynlerin çocuklarının yaşamlarında birçok sorunla karşılaşması muhtemeldir. Eğitimsiz ebeveynlerin çocuklarını çocuk eğitiminde uygun bireyler olarak eğitmeleri çok zordur.

Yavuzer (1986) yapmış olduğu araştırmada suça sürüklenen çocukların ailelerinin eğitim düzeylerinin düşük olduğunu bulmuştur. Söz konusu araştırmada suça sürüklenen çocukların annelerinin % 76'sının babalarının ise % 40'ının okuma yazma bilmediği saptanmıştır. Devlet istatistik enstitüsünün çocuk hükümlülere uyguladığı anket sonuçları da bu bilgiyi doğrular niteliktedir. Buna göre suça sürüklenen çocukların % 73'ünün annesi, % 39'unun da babası okuma yazma bilmemektedir.

Benzer şekilde Avcı (2009), suça sürüklenen çocuklar ile yapmış olduğu çalışmada çocukların annelerinin % 55,6'sının, babalarının ise % 11,1'inin okuryazar olmadığını ortaya koymuştur. Özçeşmeci Ünal (1999)'da benzer sonuçları ortaya koymuştur. Araştırma sonucunda suça sürüklenen çocukların annelerinin % 39,6'sı, babalarının ise % 19'unun okuma yazma bilmediği ortaya çıkmıştır.

Başka bir çalışmada Ok (1989), İzmir Şirinyer Çocuk İyileştirme Tesisi'nde 176 çocukla yapılan çalışmada, annelerin % 34'ü ve babaların % 48'i ilkokul mezunu iken, babaların % 4'ü ortaokul mezunu ve % 5'i ise lise mezunu olarak tespit edilmiştir.

Diğer çalışmalar ile paralel sonuca ulaşan bir başka bir araştırmada Manisa E Tipi Kapalı Cezaevinde çocuk bölümünde tutuklu bulunan, 12-18 yaşlarındaki 46 ergen ile görüşülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre annelerin % 43,4'lük bir oranda okula gitmemiş oldukları görülmektedir. Sadece bir anne ortaokul mezunudur. Babaların % 26.1'inin okuryazar olduğu ve en yüksek oranın % 41,3 ile ilkokul mezunu olduğu, ilkokul sonrası eğitim düzeyine sahip babaların ise %14.8'lik bir orana sahip olduğu görülmektedir (Gürler 2005).

Attar'a (1993) göre, bu çalışmalar eğitim seviyesi düşük olan tüm aileleri kapsamamalıdır. Çünkü onlar sadece suça sürüklenen çocuklar içindir. Çocuk suçluluğunda ebeveynlerin eğitim düzeyinin çok önemli olması eğitimsiz ebeveynlerin çocuklarının suç işleyeceği anlamına gelmez. Çok düşük eğitim

seviyesi ve sosyo-ekonomik problemler içinde bile birçok ebeveyn çocuklarını ahlaki ve kişilik sahibi bireyler olarak yetiştiriyor. Bu çocuklardan çok az bir kısmı suçludur.

Parçalanmış Aile

Parçalanmış aile; ölüm, boşanma, ayrılma ya da terk sonucu ailede bir ebeveynin bulunmadığı aile olarak tanımlanır (Aksel ve Yılmaz Irmak 2012). Çocuk suçluluğu, parçalanmış aile üzerinde önemle durulan bir konu olmuştur. Anne babadan birinin ya da her ikisinin ölüm, ayrılık ya da boşanma nedeniyle olmaması önemli suçluluk nedenlerinden biri olarak gösterilmektedir (Sokullu 2009).

Riskli davranış gösteren çocukların anne-babalarının birinin veya her ikisinin olmayışı o aileye ait çocuk veya gençlerin riskli davranışları için önemli bir etken olmaktadır. Anne babası olmayan veya ayrılık yaşamış çocuklar bu duruma destek mekanizmasına göre adapte olabilir ve süreci daha az zararlarla atlatabilirler. Fakat destek mekanizması zayıf ise çocuğun çeşitli davranış bozuklukları göstermesi olasıdır (Ögel 2007). Bowlby (1951) parçalanmış ailelerin çocuk suçluluğunun önemli bir sebebi olduğunu ifade etmiştir. Ek olarak çocuğun hayatının ilk beş yılında annesinin olmayışının, çocuk suçluluğu dâhil birçok olumsuz sonuca neden olacağını belirtmiştir (Erçetin 2006).

Boşanma, çocukları olumsuz biçimde etkileyebilmektedir. Boşanmadan sonra aile içi çatışma ve şiddetin varlığı, boşanma sonucu çocuğun bakımını kimin üstlendiği, ekonomik durum gibi pek çok faktör çocuğun boşanmadan nasıl etkileneceğini belirlemektedir (Aksel ve Yılmaz Irmak 2012). İngiltere’de yapılan bir araştırma, boşanma veya ayrılık sonucu parçalanmış aileye sahip olan çocukların, ölüm nedeniyle parçalanmış aileye sahip olan çocuklara göre daha fazla suç işlediklerini ortaya koymuştur (Erçetin 2006). Larson ve ark (2007) göre parçalanmış aileye sahip olmak ve problemlerle çevrelerde oturmak, çocukların suça olan eğilimini arttırmaktadır (Öter 2005).

Araştırmalar suça yönelmiş çocukların, parçalanmış ailede yetişmiş olma olasılıklarının yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Gluecklar (1950), yapmış olduğu çalışmada parçalanmış ailelerde suç oranının iki kat daha fazla olduğunu

ortaya koymuştur (Akıncı Sokullu 1993). Kolvin ve diğeri (1988) hayatlarının ilk beş yılında boşanma veya ayrılık nedeniyle parçalanmış aileye sahip olan çocukların 32 yaşına kadar suça karışabileceğini iddia etmişlerdir (Erçetin 2006). Türkiye’de yapılmış araştırmada Yavuzer (1986) suça yönelmiş çocukların % 22’sinin parçalanmış ailelerden geldiği sonucuna ulaşmıştır Aynı araştırmada suça sürüklenen çocukların % 47,6’sının aile üyelerinin çeşitli zamanlarda ayrı kaldıkları belirtilmiştir. Dönmezer (1984) yaptığı araştırmada 124 suçlu çocuğun %57’sinin anne veya babasının olmadığını ortaya koymuştur.

Parçalanmış ailenin suça etkisi anlamında farklı görüşler de ortaya konmuştur. Parçalanmış aileye sahip olmanın çocuk suçluluğunun tek nedeni olmadığı belirtilmiştir. Araştırmacılar ailenin parçalanmasının suça etkisinin; aile içi ilişkilerin niteliği, aile içi çatışma ve şiddet, sevgi ve sıcaklığın varlığından daha az etkili olduğunu öne sürmektedir (Akıncı Sokullu 1993). Benzer şekilde yapılan araştırmalarda aile içi çatışmaların olduğu huzursuz ailede yaşayan çocukların, boşanmış ailede yaşayan çocuklara göre daha saldırgan ve antisosyal oldukları ortaya konmuştur (Aksel ve Yılmaz Irmak 2012). Bunun nedeni olarak duygusal yakınlığın varlığı gösterilmiştir. Aile ile güçlü duygusal bağları olan çocuklar olumlu sosyal davranışları daha kolay ve hızlı öğrenmekle beraber antisosyal davranışlara daha az başvurmaktadırlar (Kılıç 2007). Abrahamsen (1960), çocukların antisosyal davranışlarına ve suçluluğuna neden olarak ailenin parçalanmasından öte, parçalanma öncesindeki uyumsuzluk ve anlaşmazlıkları işaret etmiştir (Akıncı Sokullu 1993).

1.1.6. Çocuk Koruma Kanunu ve Çocuk Kavramı

Uluslararası Çocuk Hakları Sözleşmesi’nde de belirtildiği üzere çocukların fiillerini, yaşamlarını ve suçlarını bir bütün içerisinde değerlendirecek, onlara yönelik en önemli tedbirleri alacak; hatta onların yaşamlarını kolaylaştıracak, önlerini açacak, yetişmelerini sağlayacak ve onları topluma kazandıracak özel bir yasanın varlığı önemlidir (Çocuk ve Genç Adalet Sistemi Sempozyumu 2006). Türkiye’de ilk defa 1979 yılında, Çocuk Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ile çocuk mahkemelerinin kurulması öngörülmektedir. Ceza hukuku ağırlıklı bu kanundan sonra, 2005 yılında hem suç

öncesi koruma hem de suç sonrası güvenlik tedbirleri ile cezalandırma yönlerini birlikte düzenleyen Çocuk Koruma Kanunu söz konusudur. 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu, 3.7.2005 tarihinde kabul edilerek 15.07.2005 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu kanun önceki kanunu yürürlükten kaldırdığı gibi; adı geçen kanunun önceki kanundaki kavram kargaşasını sürdürdüğü de söylenmektedir (Tarimeri 2006). Ceza indirimi dışında çocuklar hakkındaki tüm hukuki işlemlerin ÇKK'ye tabi olması söz konusudur (Donay 2007). Özel bir kanun olan ÇKK'de hüküm bulunmayan hallerde genel ve diğer özel kanunlarda yer alan hükümlere başvurulmaktadır.

Çocukları cezalandırmak yerine, suç öncesi alanda onları iyileştirmek ÇKK'nin temel amacı olmalıdır. Bu bağlamda, ilk kez suç işleyen çocuğun ceza adalet sistemi içine girmemesi gerekmektedir. ÇKK'de temel amaç, çocuğu suça götüren süreci engellemek, önleyici tedbirler olarak çocuğun suça sürüklenmesinin önüne geçmektir. Bu konuda başarısız olunup çocuğun suç işlemesinin önüne geçilemediği takdirde de çocuğun mümkün olduğunca ceza adalet sistemi içine katılmadan emniyet tedbirleri ile bu süreçten en az zararla sıyrılması amaçlanmaktadır (Çocuk ve Genç Adalet Sistemi Sempozyumu 2006). Bu bağlamda kanunun yalnızca bir maddi ceza kanunu veya ceza usul kanunu olmadığını ifade etmek gerekmektedir. ÇKK temel olarak; çocukların cezalandırılması yerine denetim altına alınmalarını, ailelerinden koparılmadan aile ortamlarında korunmalarını ve cezalandırılmaya en son çare olarak başvurulması hususlarını kabul etmektedir.

Çocuk koruma kanununda çocuk kavramı, korunma ihtiyacı içinde olan çocuk ve suça sürüklenen çocuk olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

1.1.6.1. Korunma İhtiyacı İçinde Olan Çocuk

Gelişimi ya da kişisel güvenliği tehlike altında olan, ihmal veya istismar edilen ya da suç mağduru olan çocuk, korunma ihtiyacı içinde olan çocuk olarak kabul edilmektedir. Korunmaya ihtiyacı olan çocuklara yönelik mahkemeler tarafından verilen kararlar koruyucu ve destekleyici tedbirlerdir. Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü, ilgili Bakanlıklar ve kurumlar tarafından bu tedbirlerin yürütülmesi söz konusudur.

2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu'nun 3. maddesinin b bendinde, ÇKK'deki tanıma benzer bir biçimde korunmaya muhtaç çocuk tanımlanmaktadır (Erdoğan 2008). Bedenin, ruhun, ahlakın veya kişisel güvenliğin gelişimi tehlikede olması; anne, baba ya da her ikisi; ebeveynleri veya ikisi tarafından terk edilmiş; annesi veya babası tarafından ihmal edilen ve fuhuş, dilenci, alkollü içki veya uyuşturucu kullanma gibi her türlü sosyal tehlikeye ve kötü alışkanlığa karşı savunmasız bırakılan çocuk, korunmaya muhtaç çocuk olarak adlandırılır. Sosyal hizmet kuruluşlarından korunmaya muhtaç çocukların yararlanması; çocuk bakım merkezleri, kreşler, çocuk ve gençlik merkezleri gibi kuruluşlar ilgili kuruluşlar olarak 2828 sayılı Kanun'un 3.maddesinin e bendinde belirtilmektedir (Mukayeseli Hukuk Açısından Ceza Sorumluluğu Yaşı ve Alternatif Yaptırımlar 2007).

1.1.6.2. Suça Sürüklenen Çocuk

ÇKK'nin 3. maddesinde ise kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiil işlediği iddiası ile hakkında soruşturma ve kovuşturma yapılan çocuk, suça sürüklenen çocuk olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda ilk kez suç işleyen çocuğun da suça sürüklenen çocuk olduğu şeklinde doktrinde vurgulama yapılmaktadır (Donay 2007).

“Suça sürüklenen çocuk” kavramı, çocuk hukuku alanındaki literatürde kullanılmazken uluslararası literatürde damgalayıcı olduğu gerekçesi ile terk edilmiştir. Dolayısıyla tavsiye edilen “kanunla ihtilaf halindeki” veya “suça itilen” çocuk kavramlarıdır. Çocuklar yönünden kişilik, fiziki sağlık, aile, sosyal ya da yaşlıların etkisi ile mahalle, toplum, okul ve çevre ile bireysel etkileşim risk faktörleri olarak ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda da; çocuk suçluluğunun suça itilen çocuklar bağlamında anlaşılması yerinde olmaktadır (Yücel 2007). Çocuk suçluluğunda; yetişkin suçluluğundan farklı olarak çocuk, suçun sorumlusu olmak yerine suça itilen ve aynı zamanda suçun mağduru olarak görülmektedir. Çocuğun özel korunma ihtiyacı içinde olduğu ve suça itilmesinde toplumun ve tüm bireylerin sorumlu olduğu bilincine sahip olmak gerekmektedir (Erdoğan 2008). ÇKK'deki “suça sürüklenen” ve “mağdur” çocuk ayrımı suça sürüklenen çocuğun da mağdur olması dolayısıyla eleştirilmektedir. Gerçekten de bu çocukların

toplumun, yaşadıkları toprakların en geniş anlamda devletin mağduru olarak görülmesi gerektiğine dikkat çekilmektedir. Suça sürüklenen ve mağdur çocuklar bakımından ceza adaleti süresince farklı uygulamalara gidilmemesi gerektiği de bu bağlamda belirtilmektedir (Erdoğan 2008).

1.2. AİLE VE AİDİYET İLİŞKİSİ

1.2.1. Ait Olma Duygusu ve Aidiyet Kavramı

Ait olma, insan ilişkilerinde anlayışı önceliklendiren bir kavramdır. Anlaşmaya ait olan “ilişkinlik”, birliği tarafından anlaşılabilen bir kavramdır. Dernek yönünde herhangi bir nesne, kişi, topluluk, etnik grup veya sosyal kategori olabilir. Bu durum, insanın kendi kimliğinin tanımlanması tarafından kullanılan unsurların kapsamına genişletilebilir. Kimliğe bağlı unsurların ürettiği tanımlayıcı başlık, farklı bir perspektiften ait olanın bir parçası haline gelir. Böylece kavram, kimliğin bir parçası olarak yeni bir boyut haline gelir (Güleç 2002).

Birey ve toplum arasında kurulan bağın bir ifadesi, benzer kategorilerdeki insanları anlamaya da yardımcı olur. Bilinç durumuna sahiptir. Simmel'in ‘toplumlaşma’, ortak bir bilinç gelişim becerisi, değeri, normu olarak birlikte yaşayan insanların birlikte yaşama durumlarına işaret eder ve kimlik gibi sosyal unsurlara sahip olma olasılığını ön şart haline getirir (Güleç 2002). Eklemenin bir başka yönü, artikülasyon, çıkarma veya entegrasyon sürecidir. Bu, ait olanın bir entegrasyon çabasıdır. Dahil etme, dahil edilmek gibi bazı benzer hislerle insan olmanın gerekliliğidir. Buna göre aidiyet, bireyi çevreleyen ve yaşamın somut örneklerini sunan sosyal çevre ile dolaylı veya doğrudan ilişkilerde ortaya çıkar. Doğuştan gelen sosyal çevre, bireyin yaşamı boyunca bireyin bilinçli seçimlerinin bir sonucu olarak, bireyin kendisinde doğrudan bir aidiyet duygusu oluştururken, bir toplumsal varlık olarak inşa edilir (Simmel 2009).

İlk kez sorulan sorular aslında aidiyetin hayati önemini vurgulamaktadır. Neyin var, babanız ne yapıyor, kardeşiniz nerede, ne yapıyorsunuz, temel soru sorulan kişinin temel doğası nedir? Bu varlıkların bir bireyin bilincinde ve sosyal yaşamlarında, duygularında asimile edilen eşdeğerleri, bireyin bu kişiyle olan ilişkisini yönlendirecektir. Bu nedenle, bireyin tercihi söz konusu olsun ya da olmasın, toplumun iç dinamiklerini etkileyebilmek açısından aidiyet büyük önem

taşımaktadır. Yani, birey, sosyal ilişkileri kurma ve aidiyet duygusuna dayanan bir üyelik yaratma gereği ile ilgili takıntı saplantısında hareket etme potansiyeline sahiptir. Bütün etnik çatışmalar, savaşlar, feminist eylemler, futbol faaliyetlerindeki holiganlık ve arabesk müzik konserlerindeki gençlerin ustura vurma davranışları gibi toplumsal hareketler, aktif aidiyet bilincinin doruk noktasını gösteren örneklerdir (Baymur 1994). Bireylerin ihtiyaçlarını Weiss (1974)'ın görüşleri ile sosyal gruplara bağlanmalarını yorumlayan Bilgin, başkalarıyla ilişkilerin kurulmasının birçok açıdan tatmin edici olduğunu vurgulamıştır. Örneğin; bireylerin bağlanma yönelimi ve diğerlerine göre güvenlik ve rahatlık arayışı tatmin edici bulunmakta, değerleri onaylanmakta, önemli ve gerekli hissedilmektedir. Ayrıca bireyler, başkalarından sosyal destek ve yardım sağlayarak başkalarının tavsiyelerinden ve rehberliğinden yararlanma fırsatına sahiptir (Bilgin 2008).

Bu bağlamda, aidiyet ağına bağlı değişkenler, güven, sosyal destek ve duygusal tatmin ortaya çıkmaktadır. Buna ek olarak, bireyin başkalarına duyduğu duygusal bağlanma ve ortak bilincin eylemleri de itaat çemberi içinde büyük bir kuvvetin oluşumunu tetikleyecektir. Bu bağlamda, Fromm (2001) insanın itaat etmeye eğilimli olduğunu ve itaatsizliğin insan için zor olduğunu belirtmektedir. Çünkü itaat edilen gücün tabiatının bir fark yaratmadığı kabul edildiğinde, insan itaat ettiği sürece korunur ve güvende olur. İtaatkâr bir kurum ya da bir grup insan olsun, onu bu gücün bir parçası yapar ve kendisini güçlü hissettirir. Aidiyet duygusu ile ortak değerlerin bir parçası olduğu ve güven ekseninde birlik olma gücüne sahip olduğu hissedilir. Eğer bu güç kişinin bir parçası olarak büyürse ve kullanılma olasılığı artarsa, aidiyet daha vazgeçilmez olur (Karaçorlu, 2003). Bu bakımdan kişisel aidiyetin bağlanma durumunun kişisel iradesine dikkat edilmesi gerekmektedir. Çünkü toplumdaki her birey bir aileye, bir ulusa, bir kültüre, sosyal ilişkilere olan bağlılığına bağlı olarak farklı bir aidiyet içinde yaşamak için iki farklı bireysel-iktidar etkileşimini göstermektedir. Gönüllü olmayan iştiraklere ait olanlar da ailesel, aşiret, millet toplumlarında, bireyin bireysellikten, kendini ait olduğu toplumdaki kendini yok etmesi anlaşılabilir. Çünkü bireysel bireyin her bir hücresi, ait olduğu toplumun özelliklerini taşıyarak büyür, geliştirir veya eğitir. Bununla birlikte, iradenin sahip olduğu ilişkilerde bunu başarmak için bireysellik

zayıflatılmalı, hatta yok edilmelidir. Böylece, aidiyet bağına güçlendirir, kişiye sağlanan kimliği, bu kimlik altında ifade edebilecektir (Alptekin 2011). Aidiyette gönüllülük şarttır ve bu, gönüllü gücü paylaşanlar arasında karşılıklı sorumluluk duygusu yaratır. Bütünün bir parçası olarak kişi kendi eylemlerinden ve bütün içinde meydana gelen olaylardan ve genel olarak diğerlerinin sorumluluklarından yükümlüdür. Bu bağlamda, sadık olmak ve itaat etmek, aidiyetin sürekliliği için önemli işlevlerdir. İnsana itaatsizliğe karşı korku taşımak yerine, insana itaat etmeye ve buna ihtiyaç duymaya gönüllü olmalıdır (Fromm 2001).

Sonuç olarak, aidiyet duygusu, gönüllülük esasına dayanarak artan güven ihtiyacını karşılamak için bir güç ortaklığında kişi ve aidiyet arasındaki karşılıklı sorumluluğu yönlendiren bir duygudur. Böylece, üç durumda, ait olma duygusu hakkında konuşmak mümkündür. Bireye ait olma, gruplara aidiyet ve sahip olduğu toplumun kurumları ve kültürel yaşamlarıyla ilişkilerinde kullandığı sosyal kategoriler birbiriyle iç içe geçmektedir.

1.2.2. Aidiyet ve Birey

İnsanların ihtiyaç duydukları tutumların davranışa nasıl yol açtığı konusunda pek çok araştırma vardır. Özellikle, psikolojik araştırma, bireyin motivasyon sürecine ait olma ihtiyacını araştırmak için bir yol arayışına giderek, insan davranışlarına aidiyetin etkilerini izlemiştir. Psikoloji bilimi tarihinde bağlılığın önemi sürekli vurgulanmakta ve ilk teorisyenlerden psikoloji literatüründe aidiyet bir ihtiyaç olarak kabul edilmektedir. Ait olma ihtiyacı bireylerin geçmiş sosyal deneyimlerine dayanarak yorumlanır. Sosyal açılmaya yol açan bireylerin sosyal dışlanma deneyimlerinin, toplumsal kabul deneyimlerinden ve önyargılardan uzak durmalarından oldukça farklı sonuçlar ve etkiler zinciri getireceği açıktır (Gardner ve ark 2000).

1960'lı yıllarda deneyimsel deneyim, kişisel gelişim ve insani değerler ve psikolojideki varoluş sorunları ile ilgilenenler tarafından yönetilen Hüranistik Psikoloji hareketi tüm dünyada geniş bir ilgi odağı haline gelmiştir. Bu anlayışın öncüsü olan Abraham Maslow (1908-1970), insan davranışını yönlendiren en önemli faktörün ihtiyaçların olduğunu savunarak motivasyon olgusunu açıklamıştır (Aytaç 2000). Maslow'un İhtiyaç Teorisi'ne göre, insan sıkı sıkıya

bağlı ihtiyaçların bütünüdür. Bu ihtiyaçlar bir hiyerarşiye göre düzenlenmiştir (Güleç 2002). Bununla birlikte, teoride vurgulanan diğer detay, genel olarak, daha düşük seviyeli bir ihtiyacın, doyma ihtiyacı olmaksızın bilinçli alana beslenememesidir. Maslow'un geliştirdiği ihtiyaçlar dizisi aşağıda verilmiştir (Aydın 2003). Maslow'un ihtiyaç hiyerarşisi bu dizindeki gereklilikleri karşılama zorunluluğu aşağıdan yukarıya doğru bir öneme sahiptir. Maslow'un teorisinde en yüksek ihtiyaç kendini gerçekleştirmedir. Yaşanabilir deneyimleri, kişisel yetenekli insanın deneyimleri olarak açıklanabilir, potansiyel becerilerini açığa çıkarır ve arzularını gerçekleştirir. Kendini gerçekleştirmeyi başaran Maslow; geniş ve esnek algılama gücü, zulüm ve mahrumiyetle başa çıkmada güçlü bir benlik (ego), farklılıkların, mizahın ve mizahın hoşgörüsü ve büyük deneyimlere yatkınlık açısından büyük bir hoşgörüyü paylaştıklarını belirtmektedir (Güleç 2002).

Kendini gerçekleştirme teorisini yaratan Rogers'a göre, bireyin davranışlarını yönlendiren temel değişken, bireyin gerçekliğin kendisinden ziyade gerçeklik algılamasıdır. Bireyin davranışını anlamak için içsel varlığını belirleyen algı çerçevesini bilmek gerekir (Aydın 2003). Bu algı çerçevesine ait aidiyet duygusunun ortaya çıkışı ve bu oluşumdaki sosyal davranışların ortaya çıkışı, bebeklik döneminin ilk günlerine kadar uzanabilir. Bağlılık ihtiyacı, bir kişi ya da gruba bağlanma, daha büyük bir grubun bir parçası hissetme ihtiyacı ve konuyla ilgili çalışmalarda ihtiyaç duyulan doygunluğun bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır (Baymur 1994).

Maslow'un ihtiyaçlar teorisi, kimlik ve bağlılık hiyerarşisine göre, aidiyet ve yüksek öz-ihtiyaçlar, özellikle ergenlik dönemine girdiklerinde insanların en önemli ihtiyaçları olarak ön plana çıkmaktadır (Kuşat 2003). Maslow'a (1987) göre, bireyin başkaları tarafından kabul edilmesi, tanınması, değerlendirilmesi ve bakılması gerekir. Bununla birlikte, sosyal bilimler araştırmacıları, bir kişinin bir sisteme veya çevreye karışma deneyimi olarak aidiyeti tanımlamaktadır. Diğer bir deyişle, aidiyet, bireylerin, sistemin veya çevrenin bir parçası olarak eklemlenmesini sağlayan duygulardır (Levett-Jones ve ark. 2007). Araştırmacılar, kişilerarası ilişkinin ayrılmaz bir parçası olarak, kişinin çevresinin ayrılmaz bir parçası olarak, kendini algılama, çevre ya da sisteme katılım deneyimi olarak

kavramsallaştırır (Duru 2007). Atılganlık konusundaki en kapsamlı ve temel çalışmalardan biri, Baumeister ve Leary'nin 1995 tarihli makalesinde ait olmanın gerekliliğinin temel bir insani neden olduğu vurgulanmaktadır. Baumeister ve Leary (1995), temel içgüdünün özelliklerine dayanarak, aidiyetin, kişilerarası ilişkilerin kurulmasında, sürdürülmesinde ve geliştirilmesinde etkili olan evrensel bir istek olduğunu öne sürmüştür. Buna göre, aidiyet ihtiyacı evrensel, temel, güçlü ve yaygın bir insan güdüsüdür ve yüksek derecede psikolojik doygunluk sağlar.

Somers (1999), başkaları tarafından görülen, saygı gören ve değer verilen bireysel algı ve inançların, bir sorumluluk duygusunun ortaya çıkmasında bir etken olduğunu belirtmektedir. Bireysel farklılıklara rağmen, her bireyin başkalarıyla ilişki kurması, ilişkilerinde bir bağlılık duygusu geliştirmesi ve başkalarının gözünde itibar kazanması gerekir. Bu ihtiyaçların doygunluğu, bireylerin sosyal çevrelere adaptasyonu açısından önemlidir.

1.2.3. Aile ve Suç İlişkisi

Aile, temeli evlilik üzerine kurulu, birliktelik esasına dayalı, kurulması ya da dağılması görevinin bir otorite tarafından üstlenildiği, birliktelik amacının uzun süreli olduğu sosyal bir oluşumdur. Geniş anlamda aile; çocuğun maddi ve manevi ihtiyaçlarının sağlandığı; üyeleri birbirleriyle sevgi bağları ile birbirine bağlı olan ebeveyn ve çocuklardan oluşan en küçük sosyal grup olarak tanımlanabilir (Kızmaz 2005).

Saran (1991) ailenin tanımını çiftin toplumun onayladığı cinsel ilişkisinden hareketle tanımlamıştır. Saran'a göre aile, neslin devamı ve çocukların yetiştirilmesi amacıyla aralarında en az bir çiftin sosyal onay gören seks ilişkisinin mevcut olduğu sosyal bir gruptur. Aile, her yaş ve toplumda insan topluluklarının oluşturulması için kilit bir kurum olmuştur (Kulaksızoğlu 2006).

Aile topluma sosyal birey üreten çok önemli bir olgu, toplumsal yapıyı oluşturan temel kurumlardan bir tanesidir. Çocuğun ilk çevresini oluşturan ailede yapılan hatalar, var olan eksikler gencin hem kendisiyle hem de çevresiyle problemler yaşamasına yol açar (Kılıç 2007).

Çocuklara yönelik şiddet genel bir kavramdır ve çocukların içeriklerinin araştırıldığı sosyal ve ekonomik alanlarda farklı şiddet türleriyle karşılaştıkları görülmektedir. Toplumsal alanda çocuğun şiddete maruz kaldığı ortamlardan birisi, toplumsallaşmanın birinci derecede önemli bir kurumu olan ailedir. Ailede şiddetin artması çocukların suça sürüklenmelerine neden olabilmektedir. Şiddet, bireyin fiziksel ve zihinsel olarak zarar görmesine, yaralanmasına ve sakatlanmasına neden olan bireysel ve kolektif hareketlerdir. Aile içi şiddet, aile içindeki bu davranışların ve eylemlerin gerçekleştirilmesidir. Aile içi şiddet çoğunlukla kadınlara, çocuklara ve yaşlılara yöneliktir (İnce 2007).

Çocuklar, kadınlar ve yaşlılar, ailede şiddete maruz kalan başlıca kişilerdir. Bu insanlar arasında çocukların en savunmasız oldukları dikkati çekmektedir (Kızmaz 2005).

UNICEF'e (2007) göre; Avrupa ve Orta Asya'daki çocukların % 60'ı ebeveynleri veya bakımını üstlenen kişiler tarafından şiddet ve saldırgan davranışlara maruz kalmaktadır. Aile içinde çocuklar şiddete hem tanıklık etmekte hem de şiddeti bizzat yaşamaktadırlar.

Aile Araştırma Kurumu'nun aile içi şiddet konusunda yapmış olduğu araştırmalarda şiddet uygulanan hanelerin %74, 5'inde çocukların şiddete tanık olduğu bulunmuştur. Çocuk, dayak için kullanılan sopa, süpürge gibi aletleri, babanın isteği üzerine getirmeye zorlanmış, yaşanan şiddete çocuk da ortak edilmiştir (Bandura 1973). Yavuzer'in (1981) araştırmasına göre babaları suç işlemiş olan çocukların (% 24), diğer çocuklara oranla (% 12) iki kat; büyük erkek kardeşleri suç işleyen çocukların (% 35), diğer çocuklara oranla üç kat daha fazla suça yöneldikleri saptanmıştır.

Kolvin ve arkadaşları (1990) şiddet davranışı olmayan ailelerden gelen gençlerin % 38'inin ergenlik döneminde şiddete veya suç davranışına maruz kaldığını ve şiddet içeren davranışa sahip ailelerden gelen gençlerin suç oranının % 60 olduğunu bulmuştur. Okullarda istenmeyen davranışlarda bulunan önemli sayıda çocuk ve yetişkin aile içi şiddete maruz kalmaktadır.

Bandura (1973), Çocuk Suçluluğunda Ailenin Rolü adlı makalesinde aile ile çocuğun şiddet göstergeleri arasındaki ilişkiye dikkat çekmektedir. Ona göre

toplumun temel taşı olarak kabul edilen ailenin sağlıklı olması ile çocuğun suçlu davranışı arasında güçlü bir bağlantı vardır. Çocuğun suçluluğunda yaş, eğitim durumu ve ekonomik düzeyin önemli bir rol oynadığı bilinmektedir. Ayrıca çocuk suçluluğu genel bir uyumsuzluğun önemli bir göstergesidir.

Öte yandan, 1998 yılında Başbakanlık Aile Araştırmaları Konseyi tarafından yapılan ankette, ankete katılan erkeklerin % 2.1'i genellikle, % 1.2'si ara sıra eşleri tarafından dövüldükleri sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, erkeklerin % 69'unun ve kadınların % 73.2'sinin eşi hakaret, küfür, alay ve aşağılama gibi çeşitli sıklıkta eşlerine sözel şiddet uygulamaktadır. Aile ortamında şiddete tanık olan çocukların, suça sürüklenme olasılığı daha yüksektir.

Bandura'ya (1973) göre; gençlerin kişilik gelişiminde ebeveyn tutum ve davranışlarının etkileri büyüktür. Genç gelişim sürecinde; bir grup yetişkin sevmez, bir dizi kesin olmayan davranış ve hareketi kabul etmek istemez.

Gençliğin gelişimine bağlı olarak, bir takım fazlalık ve aksilikler ortaya çıkacaktır. Sevgiye ve güvene dayalı bir aile ortamında yetişen çocukların güçlü bir özgüven geliştirdikleri, yüksek benlik algılarına sahip oldukları, olumlu duygulara sahip insanlara yaklaştıkları ve işbirliği yapmaya istekli oldukları bilinmektedir (Kulaksızoğlu2006) Çocukların, ailelerinden; beslenme, korunma ve anne babalı bir evde sevgi ve anlayışla bakılmak, iyi bir eğitim almak ve meslek sahibi olmak haricinde çok fazla da beklentileri yoktur.

Bu ihtiyaçları giderildiğinde de, hem aileye hem de topluma faydalı fertler olarak yetişirler ve geleceğin güvencesi olurlar. Ancak bunlar çok fazla beklentiler olmasa da çocukların, hepsini bir arada bulabilmeleri her zaman mümkün olmayabilir. Maddi tatmin elde eden çocuklar, aynı ölçüde manevi tatmin; manevi tatmin elde eden çocuklar da, her zaman maddi tatmin elde edemeyebilirler. Ebeveynlerin çocuğun bakımı ve eğitimi konusundaki davranışları, çocuğun bu davranışları algılaması sosyalleşme sürecinin en önemli aşamalarıdır (Kulaksızoğlu 2006).

Çocuk, ailesinde aldığı eğitim ile sosyal davranışları, değer yargılarını, ahlaki ve kişiliğinin ilk özelliklerini kazanır. Ancak, aile ortamında duygusal ve

sosyal etkileşimin yetersizliği veya kötü nedenlerin varlığı bu kurumun olumsuz bir kaynağı olabilir. Aile içi ilişkiler düzeyinde yaşanan kötü toplumsallaşma süreci ise çocuğun suça yönelmesinde önemli bir etken olabilmektedir (Uluğtekin 1991). De Rosier ve arkadaşları (1994) çocuklarda agresif davranışların ailenin etkisinden kaynaklandığını vurgulamaktadır. Çocukluğun ilk yıllarında anne ve baba ile olan ilişkilerin sonraki davranışlarını ve kişiliğini büyük ölçüde etkilediğini belirtmektedir.

Anne sevgisinden yoksun bırakılan çocukların saldırganlığa eğilimli olduğu tespit edilmiştir. Çocuk soğuk, dürtüsel tutumlarla saldırganlık geliştirir. Çocukta saldırganlığın ebeveyne itici reaksiyonlara neden olabileceği ve bu durumun daha fazla saldırganlık sağlayacağı bildirilmiştir (Yavuzer 2007).

Saldırgan davranışların öğrenilmeye başladığı yer de aynı zamanda bireyin toplumsallaşmayı öğrendiği, kişiliğinin oluşumunda çok önemli bir yer olan ailedir. Ana-baba davranışlarıyla, çocuğun uyumu arasında yadsınamaz ilişkiler vardır. Sağlıklı ebeveyn-çocuk ilişkileri sağlıklı kişiliklerin oluşumunda bir faktör olarak ortaya çıkar (Kılıçcı 1989).

Aile içi disiplin; aile içerisinde çocuğa belirli davranış kalıplarını benimsetmek üzere izlenen yollardır. Çocuğun rahatsızlığı, yaklaşımları, ebeveynlerin eğitim düzeyi, ekonomik durum, çocuğun beklentileri, ailede disiplini belirleyen faktörlerdendir. Ayrıca, anne ve babanın uyguladığı tüm disiplin yöntemlerinin seçimi, kişisel deneyimlerin yanı sıra yakındaki çevrenin ve geleneklerin etkisi de büyüktür.

Ailenin çocukları üzerinde denetimi önemlidir, çünkü ailenin çocuklar üzerindeki denetimi az olduğu zaman çocukların şiddet tanımlarını diğer sosyal gruplardan öğrenme ihtimalleri artacaktır. Denetimin fazla olması suçun düşüşü anlamına gelmektedir (Larson ve ark 2007). Yetersiz aile aidiyeti ve çocukluk dönemi boyunca model alınan saldırgan ve sapma davranışlar gösteren arkadaşlık seçimleri de etkilidir (Elliott1994). Ebeveyn ile çocuklar arasındaki ilişkilerin gerektiği gibi, yerine göre disiplin veya karşılıklı ilişkilere göre kurulmamış ailelerde kişilik problemleri ve anlaşmazlıkların çıktığı ve sonuçta bunların çocuğun sosyal uyumunu engellemektedir.

Anneler ve babalar aşırı derecede sert ve otoriter bir uygulamanın aşırı koruma ve hoşgörünün egemen olduğu eğitim ve disiplin anlayışının yanlış ve zararlı olduğunu kabul etmelidir. Tutarsız, katı, hoşgörüsüz ve baskılı disiplin, olumsuz ve itaatsiz çocukların gelişmesine yol açacaktır. Farrington (2010) çalışmasında zayıf çocuk yetiştirme teknikleri, otoriter ebeveynlik uygulamaları, çocukların ailede yetersiz denetlenmesi, katı çocuk disiplini, ihmalkâr, zorlayıcı ve sert ebeveyn tutumlarının gelecekteki gençlerin suça sürüklenmesini etkileyebileceğini belirtmektedir.

Bununla birlikte gencin ailesiyle güçlü bağlar kurması suça sürüklenmesine karşı koruma görevi üstlenmekte, zayıf aile bağları ve ilişkileri gencin suça sürüklenme riskini artırmaktadır. Diğer taraftan, çocuğu güdüleri ve istekleri doğrultusunda yetiştirmek için aşırı istekli veya kayıtsız bir yol, başkalarından tatmin arayan bencil davranışlara yol açacaktır (Yavuzer 1996).

Ailenin çocukları üzerindeki yetersiz kontrolü ve denetimi ile tutarsız disiplin şekilleri de gençlerin ilerideki sapma davranışlarına etki etmektedir. Kolvin ve arkadaşları (1990) gençlerin saldırgan davranışları ile ailelerin çocuk yetiştirme disiplinleri olarak dayakla cezalandırma yöntemi arasında bir ilişki olduğunu; fakat dayakla cezalandırma yönteminin teorik, pratik ve sınıfsal olarak anlamlı bir farklılığa dayanmadığını belirtir.

Parçalanmış aile; boşanma, ölüm veya terk edilme nedeniyle bir veya iki ebeveynin yokluğudur. Öte yandan, her iki ebeveynin de bulunduğu aileler vardır. Bu ailelerde anne ya da baba sadece isim olarak vardır. Çocuğa karşı sürekli bir olumsuz tutumdadır ya da babasının görevi nedeniyle sürekli olarak evden uzaktır.

Uluğtekin (1991); ölüm, boşanma, ayrılık veya terk edilme nedeniyle aile bütünlüğünü bozarak ebeveynlerin birinin veya her ikisinin yokluğunu parçalanmış bir aile olarak tanımlamaktadır. Dönmezer (1984) böyle bir aileye yarım aile adını vermektedir. Ona göre ölüm, boşanma, ebeveynlerden birisinin aileyi terk etmiş olması gibi sebeplerle normal ve tipik aile şeklinden sapmış bulunan aileler yarım ailelerdir. Ebeveynlerden birisinin evi terk etmesi hususunda çocuktaki korkunun, en önemli bir uyumsuzluk ve neticede, suç faktörü olduğunu kaydetmektedir (Larson ve ark 2007).

Aile bütünlüğünün bozulması çocuğun sosyalleşme sürecini kesintiye uğratar. Hatalı ve eksik sosyalleşmeye yol açar. Hatalı ve eksik sosyalleşmenin sonuçlarından biri suçtur.

Boşanma veya ayrı yaşamamanın zararlı sonuçlarından biri de çocuğun anne veya baba terbiyesinden uzak kalmasıdır. Kız çocuğu anneyi, erkek çocuk ise babayı taklit ederek büyüyecektir. Ebeveynlerden birini herhangi bir sebeple kaybetmiş çocuk, sadece anne ve baba tarafından büyütüldüğünde taklit edeceği modeli kaybedecektir. Ebeveynlerden birini kaybetmek gençte emniyetsizlik, hayata karşı küskünlük, uyumsuzluk, mutsuzluk ve aşağılık duygusunun doğmasına yol açar, şiddet uygulama riski artar (Bandura 1973).

Suçta sürüklenmenin büyük kısmının fizyolojik ve psikolojik anormallikler sonucu oluşmadığını varsayarsak, suçun ortaya çıkış sürecinde sosyolojik temelli nedenlerden birisini oluşturan ailenin önemi belirginleşir. Bu durumda, babanın yoksunluğu karşısında, anne işlevini yerine getirmeye çalışabilir ve boşluğunu dolduracak bir pozisyonda olabilir (İçli 2004).

2. GEREÇ VE YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın amacı ve önemi, araştırmanın modeli, araştırmanın evren ve örnekleme, araştırmanın problem ve alt problemleri, araştırmada kullanılan veri toplama araçları, araştırmada verilerin toplanması ve analizi yer almaktadır.

2.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı, Adana ilinde 13-18 yaş arasında suça sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti puan ortalamalarının farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymaktır.

Alt Amaçlar

1. Suça sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti ortalamaları farklılaşmakta mıdır?
2. Suça sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
3. Suça sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların cinsiyet değişkenine göre kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti puan ortalamaları farklılaşmakta mıdır?
4. Suça sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların yaş değişkenine göre kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti puan ortalamaları farklılaşmakta mıdır?
5. Suça sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların göç etme değişkenine göre kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti puan ortalamaları farklılaşmakta mıdır?
6. Suça sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların aile gelir durumu değişkenine göre kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti puan ortalamaları farklılaşmakta mıdır?
7. Suça sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların kardeş sayısı değişkenine göre kendilik aidiyet ve aile aidiyeti puan ortalamaları farklılaşmakta mıdır?

2.2. Araştırmanın Modeli

Adana ilinde 13-18 yaş gurubu bireylerin suça sürüklenmiş olup olmama durumlarının, ailelerine olan aidiyet duyguları üzerine etkisini belirlemeyi amaçlayan bu çalışma, nicel veriye dayalı genel araştırma modelinde ve ilişkiyel

tarama modelinde bir araştırmadır. Genel tarama modelleri, evren hakkında genel bir değerlendirme yapmak için, evrenden alınan bir çok element, bir bütün ya da bir grup, örnek ya da örnek evreninden modelleri taramaktadır. İlişkisel tarama modelleri, iki ve daha fazla değişken arasındaki değişimin varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar 2000).

2.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırma çalışma evreni, Adana Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğüne gelen suça sürüklenen çocuklar ve aynı örneklem içerisinde yaşayan suça sürüklenmiş ($\alpha=100$) çocuk, suça sürüklenmemiş ($\alpha=100$) çocuk olmak üzere iki yüz çocuk tespit edilmiştir.

Örnek, belirli bir evrenden seçilen, belirli kurallara göre seçilen ve temsil yetkinliği olarak kabul edilen küçük bir kümedir. Örneklemin belirli ve bilinen örnekleme kuralları vardır. Ancak, örneklemin evreni temsil edebileceği kabul edilmektedir (Karasar, 2000). Örneklem büyüklüğünün belirlenmesi, örnek bir kütleden elde edilen verilere dayanarak evren hakkında genellemeler yapma olasılığına dayanmaktadır. Bu nedenler, örnek kütle arttıkça evren hakkındaki genellemelerde hata olasılığını azaltır. Bu durum göz önüne alındığında, araştırmacı hem örneklem büyüklüğünü hem de maliyet, zaman ve veri analizi koşullarını sağlayan örneklem büyüklüğünü dikkate alarak uygun bir örnek kütle için bir dengeye ulaşmalıdır (Altunışık ve ark 2010).

N: Evren birim sayısı, n: Örneklem büyüklüğü

P: Evrendeki X'in gözlenme oranı, Q (1-P): X'in gözlenmeme oranı

Z_{α} : $\alpha= 0.05, 0.01, 0.001$ için 1.96, 2.58 ve 3.28 değerleri

d= Örneklem hatası

σ = Evren standart sapması

$t_{\alpha, sd}$ = sd serbestlik dereceli t dağılımı kritik değerleridir (sd=n-1). $t_{\alpha, sd}$ kritik değerleri sd= n-1 → 5000 olduğunda Z_{α} değerlerine eşit alınabilir.

$$n = \frac{\sigma^2 \cdot Z_{\alpha}^2}{d^2} \quad n = \frac{P \cdot Q \cdot Z_{\alpha}^2}{d^2}$$

Örnekleme teknikleri iki kategoriye ayrılabilir. Bunlar olasılık ve olasılık dışı örnekleme teknikleridir. Kolaylığa dayalı olmayan örnekleme yöntemlerinden kolay örnekleme, en kolay konunun ideal olduğu, örnek bulma işleminin istenilen örnek boyutuna ulaşılan kadar devam ettiği bir örnekleme yöntemidir (Altunışık ve ark 2010). Araştırmada suça sürüklenen çocuklar ve aynı örneklem içerisinde yaşayan suça sürüklenmiş (n=100) çocuk, suça sürüklenmemiş (n=100) çocuk olmak üzere iki yüz çocuğun oluşturduğu evrenin tamamına kolayda örnekleme alma yöntemiyle ulaşılmıştır. Örnek hacmi genellikle 100'den küçük örnek büyüklüğü olarak tanımlanır. 100-200 arasındaki örnek hacmi ve 200'den fazla örnek hacmi büyük örnek hacmi olarak tanımlanır (Bayram 2013).

2.4. Örneklemin Özellikleri

Çalışma evreninden belirlenen örneklem büyüklüğüne göre yansız olarak seçilen deneklerden anket uygulamaları neticesinde 200 geçerli anket formu elde edilmiştir. Bu anketlerin demografik verilerine ilişkin istatistiksel bilgiler Çizelge 2.1'de verilmiştir.

Çizelge 2. 1. Araştırmaya katılan katılımcıların frekans ve yüzde dağılım tablosu

Değişkenler	(f)	(%)
Yaş		
13-15	82	41,0
16-18	118	59,0
Cinsiyet		
Kız	90	45,0
Erkek	110	55,0
Eğitim Durumu		
Okur-yazar	6	3,0
İlkokul Mezunu	9	4,5
Açıköğretim Öğrencisi	20	10,0
Ortaokul Öğrencisi	26	13,0
Ortaokul Mezunu	13	6,5
Lise Öğrencisi	126	63,0

Değişkenler	(f)	(%)
Aile Gelir Durumu		
0-1000 TL	87	43,5
1001-2500 TL	66	33,0
2501-4000 TL	32	16,0
4001-5500 TL	10	5,0
5501 ve üzeri	5	2,5
Kardeş Sayısı		
1 Kardeş	27	13,5
2 Kardeş	36	18,0
3 Kardeş	73	36,5
4 Kardeş	28	14,0
5 Kardeş ve Üzeri	36	18,0
Yaşadığımız Yer		
Aile Yanı	163	81,5
Akraba Yanı	15	7,5
Öğrenci Evi	6	3,0
Öğrenci Yurdu	8	4,0
Diğer	8	4,0
Göç Yaşama Durumu		
Evet	59	29,5
Hayır	141	70,5
Zararlı Alışkanlık Durumu		
Sigara	55	27,5
Alkol	19	9,5
Uyuşturucu Madde	22	11,0
Yok	104	52,0
Suç Kaydının Varlığı		
Evet	100	50,0
Hayır	100	50,0
Suç Türü		

Değişkenler	(f)	(%)
Gasp	17	8,5
Hırsızlık	32	16,0
Hakaret	17	8,5
Yaralama	24	12,0
Cinsel Suçlar	9	4,5
Diğer Suçlar	1	,5
Suçta Sürüklenmede Etki Faktörü		
Aile	19	9,5
Arkadaş Çevresi	63	31,5
Medya	7	3,5
Göç	4	2,0
Diğer	7	3,5
Toplam	200	100 %

Örnekleme dahil edilen değişkenlerin dağılımları Çizelge 2.1’de görüldüğü üzere; araştırmaya katılan 200 çocuktan 82’si (% 41) 13-15 yaş aralığında olup 118’i (%59) 16-18 yaş aralığındadır. Araştırmaya katılan 200 çocuktan 90’ı (%45) kız olup 110’u (%55) erkektir. Araştırmaya katılan 200 çocuktan 6’sı (%3) okula gitmeyen ama okur yazar olduğunu beyan eden olduğu, 9’unun (% 4,5) ilkokul mezunu olduğu, 20’sinin (%10) öğrencisi olduğu 26’sının (%13) ortaokul öğrencisi olduğu, 13’ünün (% 6,5) ortaokul mezunu olduğu, 126’sının (63) lise öğrencisi olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan 200 çocuğun ailesinin gelir durumlarına göre dağılımına bakıldığında 87’sinin (%43,5) 0-1000 TL aralığında gelir sahibi olduğu, 66’sının (% 33) 1001-2500 TL aralığında gelir sahibi olduğu, 32’sinin (%16) 2501-4000 TL aralığında gelir sahibi olduğu 10’unun (%5) 4001-5500 TL arasında gelir sahibi olduğu, 5’inin (%2.5) 5501 ve üzeri gelir sahibi olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan 200 çocuğun kardeş sayılarına göre dağılımına bakıldığında ailenin tek çocuğu olanların 27 (%13), iki kardeş olanların 36 (%18) üç kardeş olanların 73 (%36,5) dört kardeş olanların 28 (%14) beş ve üzeri kardeş olanların 36 (%18) olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan 200 çocuğun yaşadığı yer bakımında dağılımına bakıldığında 163 (%81,5) çocuğun aile yanında ikamet ettiği, 15 (%7,5) çocuğun akraba yanında ikamet ettiği, 6 (%3) çocuğun öğrenci evinde ikamet ettiği, 8 (%4) çocuğun öğrenci yurdunda ikamet ettiği, 8 (%4) çocuğun seçeneklerde bulunmayan bir ikametgah adresinde olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan 200 çocuğun ailelerinin Adana iline göç ile mi geldiği araştırılmıştır. Bu kapsamda araştırmaya katılan çocukların 59 (%27,5)'unun ailesinin Adana iline göç ile geldiği, 141 (%70,5)'inin Adana iline dışarıdan göç eden aile olmadıkları görülmektedir.

Araştırmaya katılan 200 çocuğun çocukların herhangi bir madde kullanıp kullanmadığı araştırılmıştır. Yapılan araştırmada 55 (%27,5) çocuğun sigara kullandığı, 19 (%9,5) çocuğun alkol kullandığı, 22 (%11) çocuğun uyuşturucu madde kullandığı, 104 (%52) çocuğun herhangi bir madde kullanmadığı görülmektedir. Araştırmaya katılan 200 çocuğun suça karışıp karışmadığı önemsenmiştir. Suç kaydı olan 100 (%50) çocuk suç kaydı olmayan 100 (%50) çocuk ile çalışma yapılmıştır. Araştırmaya katılan 200 çocuğun suç türü durumlarına bakıldığında 17 (%8,5) çocuğun gasp suçuna karıştığı, 32 (%16) çocuğun hırsızlık suçuna karıştığı, 17 (%8,5) çocuğun hakaret suçuna karıştığı, 24 (%12) çocuğun yaralama suçuna karıştığı, 9 (%4,5) çocuğun cinsel suçlara karıştığı, 1 (%0,5) çocuğun seçeneklerde belirtilmeyen bir suç türüne karıştığı görülmektedir.

Araştırmaya katılan 200 çocuğun içerisinde suç kaydı olanlar arasında suça sürüklenmesinde kimlerin etkili olduğu araştırılmıştır. Suç kaydı olan çocuklar içerisinde 19 (%9,5) çocuğun suça karışmasında ailesinin etkili olduğu, 63 (%31,5) çocuğun suça karışmasında arkadaş çevresinin etkili olduğu, 7 (%3,5) çocuğun suça karışmasında medyanın etkili olduğu, 4(%2) çocuğun suça karışmasında göçün etkili olduğu, 7 (%3,5) çocuğun suça sürüklenmesinde seçeneklerde belirtilmeyen diğer etkenlerin neden olduğu görülmektedir.

2.5. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Araçları

Araştırmada aile aidiyeti ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğe ilişkin bilgiler aşağıda yer almaktadır.

Aile Aidiyeti Ölçeği

Araştırmada veri toplama aracı olarak çoktan seçmeli sorulardan oluşan bir anket kullanılmıştır (Likert tipi). Ailenin birey düzeyine göre ölçeğini ölçmek için geliştirilen toplam 17 madde bulunmaktadır. Maddelerin 13 tanesi pozitif, 4 tanesi olumsuzdur. Beşli Likert şekilli ölçekte, bireylerden “Tamamen katılıyorum (5), katılıyorum (4), kararsız (3), katılmıyorum (2), tamamen katılmıyorum (1) ” olmak üzere beş maddelik bir görüş sunmaları istenmiştir. 5, 7, 9 ve 12 negatif maddelerdir ve ters olarak hesaplanır. Ölçme işleminin tamamlanmasından sonra 1, 3, 4, 6, 7, 10, 11, 12, 13, 14, 15 ve 17 numaralı soruların toplamı, ölçülürken 2, 5, 8, 9 ve 16 soruları ile ölçülür. Kendine ait 4 alt boyutu olan ters alt boyutuna ait bir ailenin toplamı ölçülür. Ancak her ikisinin toplamı, Top'a ait toplam aile puanını vermektedir. Skor arttıkça aile aidiyeti de artar (Mavili ve ark 2015).

2.6. Verilerin Analizi

Veri seti için analizler yapılmadan önce verilerin normal dağılım dağılmadığının kontrolü yapılmıştır. Veri grubunun normallik testleri Kolmogrov-Simirnov ve ShapiroWilk testlerine bakılarak anlaşılabilir. Gözlem sayısı n=200 olduğu için veri seti için Kolmogrov-Simirnov testi kullanılmıştır.

Çizelge 2. 2. Veri Seti Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	df	Anlamlılık	İstatistik	df	Anlamlılık
Veri Seti	,07	200	,200*	,986	200	,052

Çizelge 2.2 incelendiğinde Kolmogrov-Simirnov İstatistik değerinin, 053 ve anlamlılık değerinin $p>0,05$ olduğu görülmektedir. % 5 anlamlılık düzeyine göre her iki test için de veri setinin anlamlılık değerlerinin (0,200 ve 0,05) % 5'ten büyük olduğu için verilerin normal dağıldığı söylenilebilir.

Çizelge 2. 3. Veri Seti Basıklık ve Çarpıklık Değerleri

	İstatistik	Standart Hata	Fisher Katsayısı
Çarpıklık	,029	,172	0,168
Basıklık	,006	,342	0,017

Çizelge 2.3 incelendiğinde Fisher katsayısı $\pm 2,58$ arasındadır. Bu, veri kümesinde Tip I ve Tip II'nin normal olduğunu göstermektedir.

Betimsel istatistik, değişken için sayısal değerlerin toplanmasını, temsilini ve sunumunu sağlayan istatistiksel işlemleri tanımlar. Araştırmaya katılan bireylerin veya nesnelerin özelliklerini, tüm evrenin bir örnek üzerinde veya erişilebilir durumlarda gözlemlenmesiyle elde edilen verileri kullanarak belirlemeyi amaçlayan bir süreçtir. (Büyüköztürk 2005).

Korelasyon katsayısı iki değişken arasındaki ilişkiyi bulmak ve yorumlamak için kullanılır $r = -0,30$ ila $+0,30$ düşük ilişki, $r = -0,31$ - $+0,69$ orta ilişki, $r = +0,70$ - $+1,00$ yüksek ilişkide, iki değişken arasındaki ilişkinin bir veya daha fazla değişken kontrol edilerek hesaplanmasına izin verir (Büyüköztürk 2005).

T testi, iki örnek grubu arasındaki farkın ortalamalar açısından araştırılması için kullanılmıştır. T testi analizinde gruplar arasındaki farklılıkların anlamlılık düzeyleri tek kuyruklu veya çift kuyruklu olarak incelenir (Kalaycı 2010).

Tek faktörlü (yönlü) varyans analizi, iki veya daha fazla ilgisiz ortalama numune arasındaki farkın sıfırdan önemli ölçüde farklı olup olmadığını test etmek için kullanılır. Bağımlı değişkenin puanları en azından aralık ölçeğinde, bağımlı değişken üzerindeki puanların etkisi araştırılan faktörün her düzeyinde normal dağılımı, ortalama puanları birbiriyle karşılaştırmak için örnekler, bağımlı değişken için varyanslar Her örnek için eşit varsayımlar. En az iki grup arasında anlamlı bir fark varsa, grup varyanslarının eşit olduğu durumlarda sıklıkla kullanılan testlerden Tukey HSD tercih edilirse Scheffe testi kullanılabilir. Dunnett C testi, grup varyansları noktaların dağılımına eşit değilse seçilebilir (Büyüköztürk 2005).

2.7. Araştırmanın Çalışma Takvimi

Araştırmanın 01.01.2017 tarihinde başlayıp 31.01.2019 tarihinde sonlandırılması hedeflenmektedir.

Araştırmanın Planlanması: Ocak 2017- Mart 2018

Araştırma Verilerinin Toplanması: Ocak 2017 – Haziran 2017

Verilerin Analizi ve Raporun Yazılması: Haziran 2017-Ocak 2019

3. BULGULAR

Bulgular kısmında analiz verileri sonucu ortaya çıkan iç bulgulara ve iç bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmiştir.

3.1. Birinci Amaca İlişkin Bulgular

Suçta sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti puan ortalamalarının farklılığına ilişkin bağımsız örneklem t testi analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Çizelge 3.1’de verilmiştir.

Çizelge 3. 1. Suça Sürüklenen ve Sürüklenmeyen Çocukların Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Puanları Dağılımlarına İlişkin T Testi Analiz Sonuçları

		N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kendilik Aidiyeti	Suçta Sürüklenen	100	26,76	7,56	98	8,314	,000*
	Suçta Sürüklenmeyen	100	49,92	7,68	77,524		
Aile Aidiyeti	Suçta Sürüklenen	100	10,40	3,00	98	7,745	,000*
	Suçta Sürüklenmeyen	100	16,50	2,50	96,541		

* $p < 0,05$ anlamlılık değeri

Suçta sürüklenen çocukların kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti aritmetik ortalama ve standart sapma dağılımları Çizelge 3.1’de incelendiğinde; Kendilik Aidiyeti (n=100) $26,76 \pm 7,56$ Aile Aidiyeti (n=100) $10,40 \pm 3,00$ Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti toplamda (n=200) $18,60 \pm 5,28$ olduğu görülmektedir. Kendilik Aidiyet ölçüm verileri suçta sürüklenen ve sürüklenmeyen değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{98}=8.314$, $p < 0.05$]. Suça sürüklenmeyen çocukların kendilik aidiyeti puanları ($\bar{X}=49,92$) suçta sürüklenen çocukların kendilik aidiyeti puanlarına ($\bar{X}=26,76$) göre daha olumludur. Suça sürüklenmeyen çocukların kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti aritmetik ortalama ve standart sapma dağılımları Çizelge 3.1’de incelendiğinde; Kendilik Aidiyeti (n=100) $49,92 \pm 7,68$ Aile Aidiyeti (n=100) $16,50 \pm 2,50$ Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti toplamda (n=200) $33,21 \pm 5,09$ olduğu görülmektedir. Aile Aidiyeti ölçüm verileri suçta sürüklenen ve sürüklenmeyen değişkenine göre anlamlı bir farklılık

göstermektedir [$t_{98}=7.745$, $p<0.05$]. Suça sürüklenmeyen çocukların aile aidiyeti puanları ($\bar{X}=16,50$) suça sürüklenen çocukların aile aidiyeti puanlarına ($\bar{X}=10,40$) göre daha olumludur. Genel olarak suça sürüklenen çocukların kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti düzeylerinin düşük olduğu, suça sürüklenmeyen çocukların ise kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti düzeylerinin yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

3.2. İkinci Amaca İlişkin Bulgular

Suç sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti puan ortalamaları arasında anlamlı ilişkiye ait “basit korelasyon” analizi yapılmıştır. Çizelge 3.2 Çizelge 3.3 ve Çizelge 3.4’de basit korelasyon analiz sonuçları yer almaktadır.

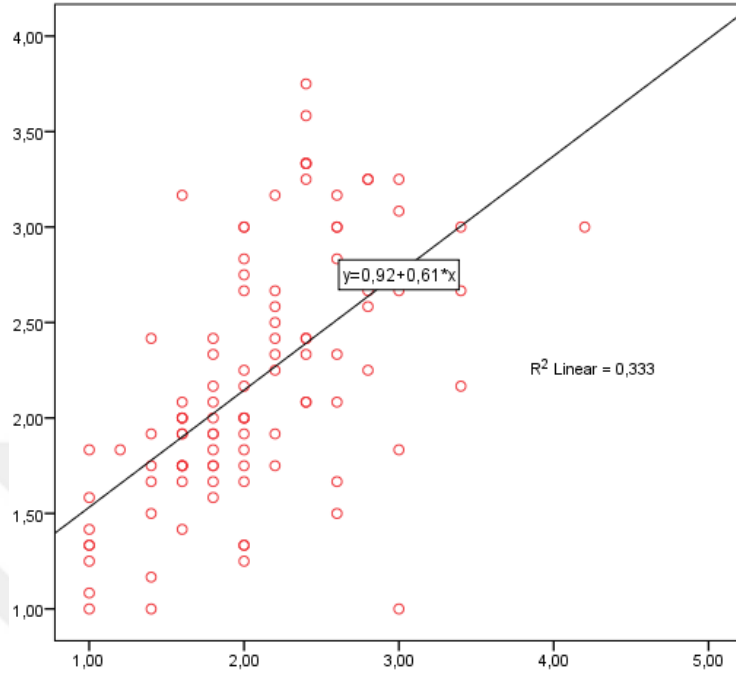
Çizelge 3. 2. Suça Sürüklenmeyen Çocukların Kendilik Aidiyet ve Aile Aidiyeti Puanları Arasında Basit Korelasyon Analiz Sonuçları

		(F1)	(F2)
Aile Aidiyeti Ölçüm Verileri (F1: Suça Sürüklenmeyen)	Korelasyon	1	
	Anlamlılık		
	N	100	
Kendilik Aidiyeti Ölçüm Verileri (F2: Suça Sürüklenmeyen)	Korelasyon	,577**	1
	Anlamlılık	,000	
	N	100	100

** $p<0,01$ (Pearson Korelasyon)

Suçta sürüklenmeyen çocukların kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti puanları arasında ilişkiye ait Pearson momentler çarpımı basit korelasyon katsayısı ve anlamlılığına bakıldığında; suça sürüklenmeyen çocukların aile aidiyeti ölçüm verileri ile kendilik aidiyeti ölçüm verileri arasında pozitif, orta, istatistiksel olarak anlamlı [$r_{xy}=.577$, $p<0.01$] bir ilişki vardır. Değişkenler arasındaki ilişkilerin betimlenmesinde korelasyonel istatistikler kullanılır. Korelasyon analiz sonuçları iki ilişki arasında doğrudan bir neden-sonuç ilişkisini açıklayamaz. Ancak değişkenler arasındaki durumun bilinmesi halinde ötekinin kestirilmesini sağlamayı kolaylaştırmaktadır. Suça sürüklenmeyen çocukların kendilik aidiyeti

ve aile aidiyeti puanları arasındaki ilişkinin saçılım grafiği Şekil 3.1’de yer almaktadır.

Şekil 3. 1. Suça Sürüklenmeyen Çocukların Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Puanları Arasında Saçılım Grafiği

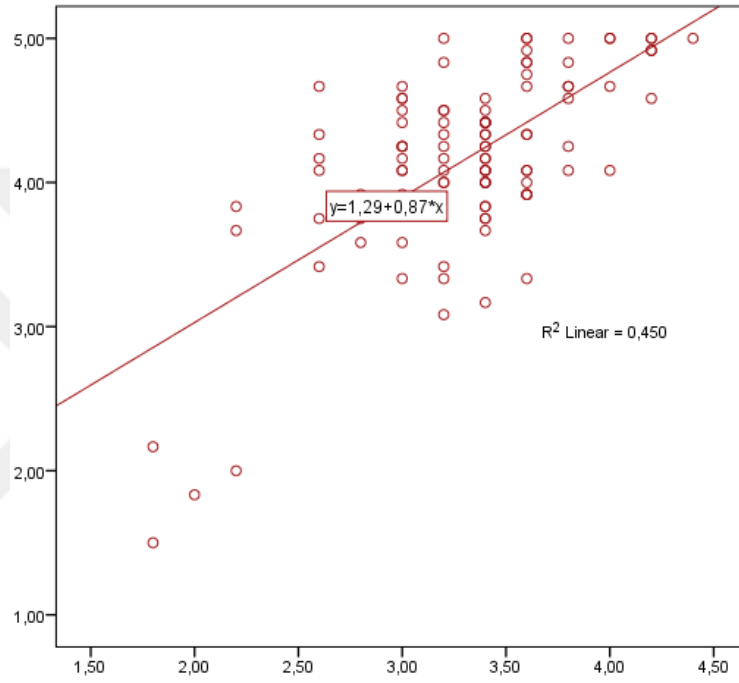
Şekil 3.1 incelendiğinde, suça sürüklenmeyen çocukların kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti puanları arasında istatistiki olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu ve belirtme katsayısı incelendiğinde suça sürüklenmemenin % 33,3’ünün çocukların kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti ile açıklandığı görülmektedir.

Çizelge 3. 3. Suça Sürüklenen Çocukların Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Puanları Arasında Basit Korelasyon Analiz Sonuçları

		(F1)	(F2)
Aile Aidiyeti Ölçüm Verileri (F1: Suça Sürüklenen)	Korelasyon	1	
	Anlamlılık		
	N	100	
Kendilik Aidiyeti Ölçüm Verileri (F2: Suça Sürüklenen)	Korelasyon	,671**	1
	Anlamlılık	,000	
	N	100	100

** $p < 0,01$ (Pearson Korelasyon)

Suçta sürüklenen çocukların kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti puanları arasında ilişkiye ait Pearson momentler çarpımı basit korelasyon katsayısı ve anlamlılığına bakıldığında; suçta sürüklenen çocukların aile aidiyeti ölçüm verileri ile kendilik aidiyeti ölçüm verileri arasında pozitif, orta, istatistiksel olarak anlamlı [$r_{xy}=.671$, $p<0.01$] bir ilişki vardır. Suçta sürüklenen çocukların kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti puanları arasındaki ilişkinin saçılım grafiği Şekil 3.2’de yer almaktadır.

Şekil 3. 2.Suçta Sürüklenen Çocukların Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Puanları Arasında Saçılım Grafiği

Şekil 3.2 incelendiğinde, suçta sürüklenen çocukların kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti puanları arasında istatistiki olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu ve belirtme katsayısı incelendiğinde suçta sürüklenmenin % 45,0’ının çocukların kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti ile açıklandığı görülmektedir.

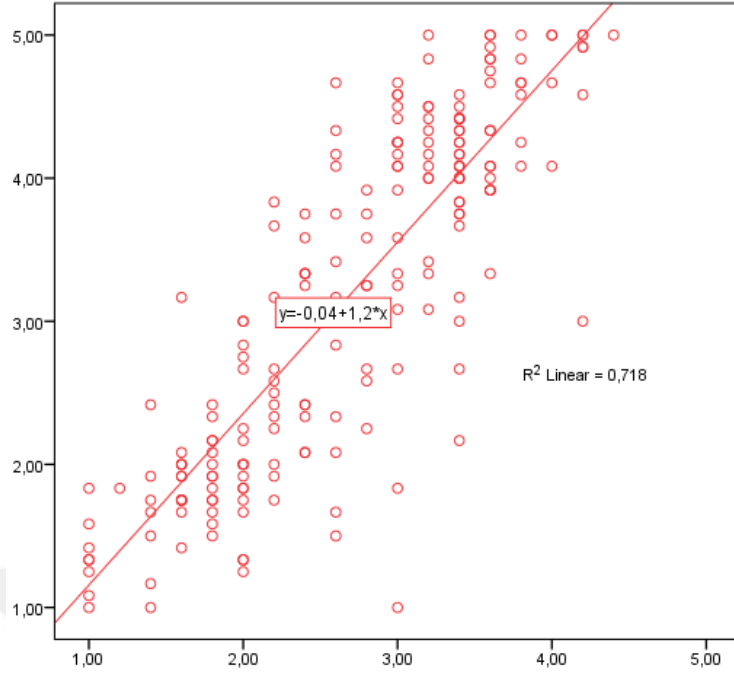
Çizelge 3. 4. Suça Sürüklenen ve Sürüklenmeyen Çocukların Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Puanları Arasında Basit Korelasyon Analiz Sonuçları

		(F1)	(F2)
Aile Aidiyeti Ölçüm Verileri (F1: Suça Sürüklenen ve Sürüklenmeyen)	Korelasyon	1	
	Anlamlılık		
	N	200	
Kendilik Aidiyeti Ölçüm Verileri (F2: Suça Sürüklenen ve Sürüklenmeyen)	Korelasyon	,847**	1
	Anlamlılık	,000	
	N	200	200

** $p < 0,01$ (Pearson Korelasyon)

Suça sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti puanları arasında ilişkiye ait Pearson momentler çarpımı basit korelasyon katsayısı ve anlamlılığına bakıldığında; suça sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların aile aidiyeti ölçüm verileri ile kendilik aidiyeti ölçüm verileri arasında pozitif, yüksek, istatistiksel olarak anlamlı [$r_{xy}=.847$, $p < 0.01$] bir ilişki vardır. Suça sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti puanları arasındaki ilişkinin saçılım grafiği Şekil 3.3'de yer almaktadır.

Şekil 3. 3. Suça Sürüklenen ve Sürüklenmeyen Çocukların Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Puanları Arasında Saçılım Grafiği

Şekil 3.3 incelendiğinde, suça sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti puanları arasında istatistiki olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu ve belirtme katsayısı incelendiğinde suça sürüklenmenin ve sürüklenmemenin % 71,8'inin çocukların kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti ile açıklandığı görülmektedir.

3.3. Üçüncü Amaca İlişkin Bulgular

Suçta sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların cinsiyet değişkenine göre kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti puan ortalamaları farklılığına ilişkin bağımsız örneklem t testi analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Çizelge 3.5 Çizelge 3.6 ve Çizelge 3.7'da verilmiştir.

Çizelge 3. 5. Suça Sürüklenen Çocukların Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Puanları Cinsiyet Değişkeni Gruplarına İlişkin Bağımsız Örneklem T Testi Analiz Sonuçları

		N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kendilik Aidiyeti	Kız	38	29,16	7,92	98	3,107	,002*
	Erkek	62	24,36	7,20	73,085		
Aile Aidiyeti	Kız	38	10,85	2,80	98	1,484	,141
	Erkek	62	9,95	3,20	85,928		

* p<0,05 anlamlılık değeri

Suçta sürüklenen çocukların kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti puanları cinsiyet değişkeni gruplarına ilişkin bağımsız örneklem t testi analiz sonuçları incelendiğinde; Suçta sürüklenen çocukların Kendilik Aidiyet ölçüm verileri cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{98}=3.107$, $p<0.05$]. Kız çocukların kendilik aidiyeti puanları ($\bar{X}=29,16$) erkek çocukların kendilik aidiyeti puanlarına ($\bar{X}=24,36$) göre daha olumludur. Bu bulgu, kendilik aidiyeti puanları ile cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Suçta sürüklenen çocukların Aile Aidiyeti ölçüm verileri ise cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$t_{98}=1.484$, $p>0.05$].

Çizelge 3. 6. Suçta Sürüklenmeyen Çocukların Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Puanları Cinsiyet Değişkeni Gruplarına İlişkin Bağımsız Örneklem T Testi Analiz Sonuçları

		N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kendilik Aidiyeti	Kız	52	51,96	7,20	98	2,700	,008*
	Erkek	48	47,76	8,04	94,577		
Aile Aidiyeti	Kız	52	17,05	2,50	98	2,207	,030*
	Erkek	48	15,95	2,50	97,420		

* p<0,05 anlamlılık değeri

Suçta sürüklenmeyen çocukların kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti puanları cinsiyet değişkeni gruplarına ilişkin bağımsız örneklem t testi analiz sonuçları incelendiğinde; Suçta sürüklenmeyen çocukların Kendilik Aidiyet ölçüm verileri cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{98}=2.700$, $p<0.05$]. Kız çocukların kendilik aidiyeti puanları ($\bar{X}=51,96$) erkek çocukların kendilik aidiyeti puanlarına ($\bar{X}=47,76$) göre daha olumludur. Bu bulgu, kendilik aidiyeti

puanları ile cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Suça sürüklenmeyen çocukların Aile Aidiyeti ölçüm verileri cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{98}=2.207$, $p<0.05$]. Kız çocukların aile aidiyeti puanları ($\bar{X}=17,05$) erkek çocukların aile aidiyeti puanlarına ($\bar{X}=15,95$) göre daha olumludur. Bu bulgu, aile aidiyeti puanları ile cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir.

Çizelge 3. 7. Suça Sürüklenen ve Sürüklenmeyen Çocukların Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Puanları Cinsiyet Değişkeni Gruplarına İlişkin Bağımsız Örneklem T Testi Analiz Sonuçları

		N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kendilik Aidiyeti	Kız	90	42,36	13,56	198	3,959	,000*
	Erkek	110	34,56	13,92	192,028		
Aile Aidiyeti	Kız	90	14,45	4,05	198	3,223	,001*
	Erkek	110	12,55	4,15	192,382		

* $p<0,05$ anlamlılık değeri

Suçta sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti puanları cinsiyet değişkeni gruplarına ilişkin bağımsız örneklem t testi analiz sonuçları incelendiğinde; Suça sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların Kendilik Aidiyet ölçüm verileri cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{198}=3.959$, $p<0.05$]. Kız çocukların kendilik aidiyeti puanları ($\bar{X}=42,36$) erkek çocukların kendilik aidiyeti puanlarına ($\bar{X}=34,56$) göre daha olumludur. Bu bulgu, kendilik aidiyeti puanları ile cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Suça sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların Aile Aidiyeti ölçüm verileri cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{198}=3.223$, $p<0.05$]. Kız çocukların aile aidiyeti puanları ($\bar{X}=14,45$) erkek çocukların aile aidiyeti puanlarına ($\bar{X}=12,55$) göre daha olumludur. Bu bulgu, aile aidiyeti puanları ile cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir.

3.4. Dördüncü Amaca İlişkin Bulgular

Suçta sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların yaş değişkenine göre kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti puan ortalamaları farklılığına ilişkin bağımsız

örneklem t testi analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Çizelge 3.8 Çizelge 3.9 ve Çizelge 3.10'da verilmiştir.

Çizelge 3. 8. Suça Sürüklenen Çocukların Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Puanları Yaş Değişkeni Gruplarına İlişkin Bağımsız Örneklem T Testi Analiz Sonuçları

		N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kendilik Aidiyeti	13-15 Yaş	48	26,04	8,04	98	,220	,826
	16-18 Yaş	52	26,40	7,68	96,616		
Aile Aidiyeti	13-15 Yaş	48	10,00	3,00	98	,907	,367
	16-18 Yaş	52	10,55	3,15	97,886		

* $p < 0,05$ anlamlılık değeri

Suçta sürüklenen çocukların kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti puanları yaş değişkeni gruplarına ilişkin bağımsız örneklem t testi analiz sonuçları incelendiğinde; Suçta sürüklenen çocukların Kendilik Aidiyet ölçüm verileri yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$t_{98}=.220$, $p > 0.05$]. Suçta sürüklenen çocukların Aile Aidiyeti ölçüm verileri yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$t_{98}=.907$, $p > 0.05$].

Çizelge 3. 9. Suça Sürüklenmeyen Çocukların Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Puanları Yaş Değişkeni Gruplarına İlişkin Bağımsız Örneklem T Testi Analiz Sonuçları

		N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kendilik Aidiyeti	13-15 Yaş	34	47,64	9,24	98	2,149	,034*
	16-18 Yaş	66	51,12	6,84	52,223		
Aile Aidiyeti	13-15 Yaş	34	15,30	2,65	98	3,542	,001*
	16-18 Yaş	66	17,10	2,25	58,463		

* $p < 0,05$ anlamlılık değeri

Suçta sürüklenmeyen çocukların kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti puanları yaş değişkeni gruplarına ilişkin bağımsız örneklem t testi analiz sonuçları incelendiğinde; Suçta sürüklenmeyen çocukların Kendilik Aidiyet ölçüm verileri yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{98}=2.149$, $p < 0.05$]. 16-18 yaş çocukların kendilik aidiyeti puanları ($\bar{X}=51,12$) 13-15 yaş çocukların

kendilik aidiyeti puanlarına ($\bar{X}=47,64$) göre daha olumludur. Bu bulgu, kendilik aidiyeti puanları ile yaş değişkenine göre anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Suça sürüklenmeyen çocukların Aile Aidiyeti ölçüm verileri yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{98}=3.542$, $p<0.05$]. 16-18 yaş çocukların aile aidiyeti puanları ($\bar{X}=17,10$) 13-15 yaş çocukların aile aidiyeti puanlarına ($\bar{X}=15,30$) göre daha olumludur. Bu bulgu, kendilik aidiyeti puanları ile yaş değişkenine göre anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir.

Çizelge 3. 10. Suça Sürüklenen ve Sürüklenmeyen Çocukların Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Puanları Yaş Değişkeni Gruplarına İlişkin Bağımsız Örneklem T Testi Analiz Sonuçları

		N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kendilik Aidiyeti	13-15 Yaş	82	34,92	13,68	198	2,597	,010*
	16-18 Yaş	118	40,20	14,28	179,306		
Aile Aidiyeti	13-15 Yaş	82	12,20	3,90	198	3,440	,001*
	16-18 Yaş	118	14,25	4,25	183,445		

* $p<0,05$ anlamlılık değeri

Suçta sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti puanları yaş değişkeni gruplarına ilişkin bağımsız örneklem t testi analiz sonuçları incelendiğinde; Suça sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların Kendilik Aidiyet ölçüm verileri yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{198}=2.597$, $p<0.05$]. 16-18 yaş çocukların kendilik aidiyeti puanları ($\bar{X}=40,20$) 13-15 yaş çocukların kendilik aidiyeti puanlarına ($\bar{X}=34,92$) göre daha olumludur. Bu bulgu, kendilik aidiyeti puanları ile yaş değişkenine göre anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Suça sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların Aile Aidiyeti ölçüm verileri yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{198}=3.440$, $p<0.05$]. 16-18 yaş çocukların aile aidiyeti puanları ($\bar{X}=14,25$) 13-15 yaş çocukların aile aidiyeti puanlarına ($\bar{X}=12,20$) göre daha olumludur. Bu bulgu, kendilik aidiyeti puanları ile yaş değişkenine göre anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir.

3.5. Beşinci Amaca İlişkin Bulgular

Suçta sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların ailesinin göç etme değişkenine göre kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti puan ortalamaları farklılığına ilişkin bağımsız örneklem t testi analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Çizelge 3.11 Çizelge 3.12 ve Çizelge 3.13’de verilmiştir.

Çizelge 3. 11. Suça Sürüklenen Çocukların Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Puanları Göç Değişkeni Gruplarına İlişkin Bağımsız Örneklem T Testi Analiz Sonuçları

		N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kendilik Aidiyeti	Evet	17	27,00	11,40	98	,506	,614
	Hayır	83	26,04	6,96	18,502		
Aile Aidiyeti	Evet	17	9,30	3,50	98	1,477	,143
	Hayır	83	10,50	2,95	21,012		

* $p < 0,05$ anlamlılık değeri

Suçta sürüklenen çocukların kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti puanları göç etme değişkeni gruplarına ilişkin bağımsız örneklem t testi analiz sonuçları incelendiğinde; Suça sürüklenen çocukların Kendilik Aidiyet ölçüm verileri göç etme değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$t_{98} = .506$, $p > 0.05$]. Suça sürüklenen çocukların Aile Aidiyeti ölçüm verileri göç etme değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$t_{98} = 1.477$, $p > 0.05$].

Çizelge 3. 12. Suça Sürüklenmeyen Çocukların Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Puanları Göç Değişkeni Gruplarına İlişkin Bağımsız Örneklem T Testi Analiz Sonuçları

		N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kendilik Aidiyeti	Evet	42	50,52	7,32	98	,608	,544
	Hayır	58	49,56	8,28	93,915		
Aile Aidiyeti	Evet	42	16,65	2,45	98	,523	,602
	Hayır	58	16,40	2,65	92,448		

* $p < 0,05$ anlamlılık değeri

Suçta sürüklenmeyen çocukların kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti puanları göç etme değişkeni gruplarına ilişkin bağımsız örneklem t testi analiz sonuçları incelendiğinde; Suçta sürüklenmeyen çocukların Kendilik Aidiyet ölçüm verileri göç etme değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$t_{98}=0.608$, $p>0.05$]. Suçta sürüklenmeyen çocukların Aile Aidiyeti ölçüm verileri göç etme değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$t_{98}=0.523$, $p>0.05$].

Çizelge 3. 13. Suçta Sürüklenen ve Sürüklenmeyen Çocukların Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Puanları Göç Değişkeni Gruplarına İlişkin Bağımsız Örneklem T Testi Analiz Sonuçları

		N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kendilik Aidiyeti	Evet	59	43,68	13,68	198	3,769	,000*
	Hayır	141	35,64	13,80	109,398		
Aile Aidiyeti	Evet	59	14,55	4,35	198	2,523	,012*
	Hayır	141	12,90	4,05	102,483		

* $p<0,05$ anlamlılık değeri

Suçta sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti puanları göç etme değişkeni gruplarına ilişkin bağımsız örneklem t testi analiz sonuçları incelendiğinde; Suçta sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların Kendilik Aidiyet ölçüm verileri göç etme değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{198}=3.769$, $p<0.05$]. Göç etmiş çocukların kendilik aidiyeti puanları ($\bar{X}=43,68$) göç etmemiş çocukların kendilik aidiyeti puanlarına ($\bar{X}=35,64$) göre daha olumludur. Bu bulgu, kendilik aidiyeti puanları ile göç etme değişkenine göre anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Suçta sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların Aile Aidiyeti ölçüm verileri göç etme değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{198}=2.523$, $p<0.05$]. Göç etmiş çocukların aile aidiyeti puanları ($\bar{X}=14,55$) göç etmemiş çocukların aile aidiyeti puanlarına ($\bar{X}=12,90$) göre daha olumludur. Bu bulgu, aile aidiyeti puanları ile göç etme değişkenine göre anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir.

3.6. Altıncı Amaca İlişkin Bulgular

Suçta sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların ailesinin gelir durumu değişkenine göre kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti puan ortalamaları farklılığına ilişkin tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Çizelge 3.14-Çizelge 3.20’da verilmiştir.

Çizelge 3. 14. Suça Sürüklenen Çocukların Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Puanları Aile Gelir Durum Değişkeni Gruplarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analiz Sonuçları

		N	$\bar{X}$	S	sd	F	p
Kendilik Aidiyeti	0-1000 TL	29	26,04	7,68	2-97	3,555	,032*
	1001-2500 TL	40	28,32	8,28			
	2501 TL ve Üzeri	31	23,52	6,60			
	Toplam	100	25,96	7,52			
Aile Aidiyeti	0-1000 TL	29	10,45	3,40	2-97	3,311	,041*
	1001-2500 TL	40	11,05	3,20			
	2501 TL ve Üzeri	31	9,20	2,20			
	Toplam	100	10,23	2,93			

Suçta sürüklenen çocukların kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti puanları aile gelir durumu değişkeni gruplarına ilişkin tek yönlü varyans analiz sonuçları incelendiğinde; Suça sürüklenen çocukların Kendilik Aidiyet ölçüm verileri aile gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir [$F_{(2-97)}=3.555, p<0.05$]. Başka bir deyişle, çocukların kendilik aidiyeti puanları, aile gelir durumuna bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Hangi gruplar arasında anlamlı farkın var olduğu belirlemek için çoklu karşılaştırma Tukey testi kullanılmıştır.

Çizelge 3. 15. Suça Sürüklenen Çocukların Kendilik Aidiyeti Puanları Aile Gelir Durumu Değişkeni Gruplarına İlişkin Tukey Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	(I) Gelir Durumu	(J) Aile Gelir Durumu	Ortalama Fark (I-J)	Standart Hata	p
Kendilik	0-1000 TL	1001-2500 TL	-,19009	,15510	,441

Aidiyeti		2501 TL ve Üzeri	,21542	,16429	,392
	1001-2500	0-1000 TL	,19009	,15510	,441
	TL	2501 TL ve Üzeri	,40551*	,15217	,024
	2501 TL	0-1000 TL	-,21542	,16429	,392
	ve Üzeri	1001-2500 TL	-,40551*	,15217	,024

Tukey testi sonuçları incelendiğinde; anlamlı farklılığın aile gelir durumu 1001-2500 TL gelir grubu ile 2501 TL ve üzeri olan gruptan kaynaklandığı görülmektedir. Suça sürüklenen çocukların kendilik aidiyeti puanlarının gelir durumu 1001-2500 TL olan gruptaki çocuklarda daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Suçta sürüklenen çocukların Aile Aidiyeti ölçüm verileri aile gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir [$F_{(2-97)}=3.311$, $p<0.05$]. Başka bir deyişle, çocukların aile aidiyeti puanları, aile gelir durumuna bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Hangi gruplar arasında anlamlı farkın var olduğu belirlemek için çoklu karşılaştırma Tukey testi kullanılmıştır.

Çizelge 3. 16. Suça Sürüklenen Çocukların Aile Aidiyeti Puanları Aile Gelir Durumu Değişkeni Gruplarına İlişkin Tukey Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	(I) Gelir Durumu	(J) Aile Gelir Durumu	Ortalama Fark (I-J)	Standart Hata	p
Aile Aidiyeti	0-1000 TL	1001-2500 TL	-,11534	,14633	,711
		2501 TL ve Üzeri	,25095	,15500	,243
	1001-2500 TL	0-1000 TL	,11534	,14633	,711
		2501 TL ve Üzeri	,36629*	,14357	,033
	2501 TL ve Üzeri	0-1000 TL	-,25095	,15500	,243
		1001-2500 TL	-,36629*	,14357	,033

Tukey testi sonuçları incelendiğinde; anlamlı farklılığın aile gelir durumu 1001-2500 TL gelir grubu ile 2501 TL ve üzeri olan gruptan kaynaklandığı görülmektedir. Suça sürüklenen çocukların kendilik aidiyeti puanlarının gelir

durumu 1001-2500 TL olan gruptaki çocuklarda daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Çizelge 3. 17. Suça Sürüklenmeyen Çocukların Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Puanları Aile Gelir Durum Değişkeni Gruplarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analiz Sonuçları

		N	$\bar{X}$	S	sd	F	p
Kendilik Aidiyeti	0-1000 TL	58	50,52	5,16	2-97	1,560	,215
	1001-2500 TL	26	47,64	12,12			
	2501 TL ve Üzeri	16	51,36	7,20			
	Toplam	100	49,84	8,16			
Aile Aidiyeti	0-1000 TL	58	16,65	2,20	2-97	1,312	,274
	1001-2500 TL	26	15,85	3,25			
	2501 TL ve Üzeri	16	17,00	2,35			
	Toplam	100	16,50	2,60			

Suçta sürüklenmeyen çocukların kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti puanları aile gelir durumu değişkeni gruplarına ilişkin tek yönlü varyans analiz sonuçları incelendiğinde; Suçta sürüklenmeyen çocukların Kendilik Aidiyet ölçüm verileri aile gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir [$F_{(2-97)}=3.555$, $p>0.05$]. Başka bir deyişle, çocukların kendilik aidiyeti puanları, aile gelir durumuna bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmemektedir. Suçta sürüklenmeyen çocukların Aile Aidiyeti ölçüm verileri aile gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmadığını göstermektedir [$F_{(2-97)}=1.312$, $p>0.05$]. Başka bir deyişle, çocukların aile aidiyeti puanları, aile gelir durumuna bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmemektedir.

Çizelge 3. 18. Suça Sürüklenen ve Sürüklenmeyen Çocukların Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Puanları Aile Gelir Durum Değişkeni Gruplarına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analiz Sonuçları

		N	$\bar{X}$	S	sd	F	p
Kendilik Aidiyeti	0-1000 TL	87	42,36	13,08	2-197	8,338	,000*
	1001-2500 TL	66	35,88	13,68			
	2501 TL ve Üzeri	47	33,00	15,00			
	Toplam	200	37,08	13,92			
Aile Aidiyeti	0-1000 TL	87	14,60	3,95	2-197	7,645	,001*
	1001-2500 TL	66	12,90	4,00			
	2501 TL ve Üzeri	47	11,85	4,35			
	Toplam	200	13,12	4,10			

Suçta sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti puanları aile gelir durumu değişkeni gruplarına ilişkin tek yönlü varyans analiz sonuçları incelendiğinde; Suçta sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların Kendilik Aidiyet ölçüm verileri aile gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir [$F_{(2-197)}=8.338$, $p<0.05$]. Başka bir deyişle, çocukların kendilik aidiyeti puanları, aile gelir durumuna bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Hangi gruplar arasında anlamlı farkın var olduğu belirlemek için çoklu karşılaştırma Tukey testi kullanılmıştır.

Çizelge 3. 19. Suça Sürüklenen ve Sürüklenmeyen Çocukların Kendilik Aidiyeti Puanları Aile Gelir Durumu Değişkeni Gruplarına İlişkin Tukey Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	(I) Gelir Durumu	(J) Aile Gelir Durumu	Ortalama Fark (I-J)	Standart Hata	p
Kendilik Aidiyeti	0-1000 TL	1001-2500 TL	,53762*	,18702	,012
		2501 TL ve Üzeri	,78611*	,20740	,001
	1001-2500 TL	0-1000 TL	-,53762*	,18702	,012
		2501 TL ve Üzeri	,24850	,21867	,493
	2501 TL ve Üzeri	0-1000 TL	-,78611*	,20740	,001
		1001-2500 TL	-,24850	,21867	,493

Tukey testi sonuçları incelendiğinde; anlamlı farklılığın aile gelir durumu 0-1000 TL gelir grubu ile 1001-2500 ve 2501 TL ve üzeri olan ve 2501 TL ve üzeri olan gelir grubu ile 1001-2500 TL arası olan gruptan kaynaklandığı görülmektedir. Suça sürüklenen çocukların kendilik aidiyeti puanlarının gelir durumu 1001-2500 TL olan gruptaki çocuklarda daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Suçta sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların Aile Aidiyeti ölçüm verileri aile gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir [$F_{(2-197)}=7.645$, $p<0.05$]. Başka bir deyişle, çocukların aile aidiyeti puanları, aile gelir durumuna bağlı olarak anlamlı bir şekilde değişmektedir. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasından kaynaklandığının tespiti için çoklu mukayeseye imkan tanıyan çoklu karşılaştırma Tukey testi yapılmıştır.

Çizelge 3. 20. Suça Sürüklenen ve Sürüklenmeyen Çocukların Aile Aidiyeti Puanları Aile Gelir Durumu Değişkeni Gruplarına İlişkin Tukey Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	(I) Gelir Durumu	(J) Aile Gelir Durumu	Ortalama Fark (I-J)	Standart Hata	p
Aile Aidiyeti	0-1000 TL	1001-2500 TL	,33469*	,13267	,033
		2501 TL ve Üzeri	,54933*	,14714	,001
	1001-2500 TL	0-1000 TL	-,33469*	,13267	,033
		2501 TL ve Üzeri	,21464	,15513	,351
	2501 TL ve Üzeri	0-1000 TL	-,54933*	,14714	,001
		1001-2500 TL	-,21464	,15513	,351

Tukey testi sonuçları incelendiğinde; anlamlı farklılığın aile gelir durumu 0-1000 TL gelir grubu ile 1001-2500 ve 2501 TL ve üzeri olan gruptan kaynaklandığı görülmektedir. Suça sürüklenen çocukların kendilik aidiyeti puanlarının gelir durumu 1001-2500 TL olan gruptaki çocuklarda daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

3.7. Yedinci Amaca İlişkin Bulgular

Suçta sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların kardeş sayısı değişkenine göre kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti puan ortalamaları farklılığına ilişkin bağımsız örneklem t testi analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Çizelge 3.21 Çizelge 3.22 ve Çizelge 3.23’de verilmiştir.

Çizelge 3. 21. Suça Sürüklenen Çocukların Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Puanları Kardeş Sayısı Değişkeni Gruplarına İlişkin Bağımsız Örneklem T Testi Analiz Sonuçları

		N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kendilik Aidiyeti	1-2 Kardeş	23	25,92	7,56	98	,155	,877
	3 ve Üzeri	77	26,28	7,92	37,850		
Aile Aidiyeti	1-2 Kardeş	23	10,30	2,80	98	,025	,980
	3 ve Üzeri	77	10,30	3,15	40,487		

* $p < 0,05$ anlamlılık değeri

Suçta sürüklenen çocukların kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti puanları kardeş sayısı değişkeni gruplarına ilişkin bağımsız örneklem t testi analiz sonuçları incelendiğinde; Suça sürüklenen çocukların Kendilik Aidiyet ölçüm verileri kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$t_{98}=.155$, $p > 0.05$]. Suça sürüklenen çocukların Aile Aidiyeti ölçüm verileri ise kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$t_{98}=.025$, $p > 0.05$].

Çizelge 3. 22. Suça Sürüklenmeyen Çocukların Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Puanları Kardeş Sayısı Değişkeni Gruplarına İlişkin Bağımsız Örneklem T Testi Analiz Sonuçları

		N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kendilik Aidiyeti	1-2 Kardeş	40	51,48	6,84	98	1,579	,118
	3 ve Üzeri	60	48,96	8,40	94,197		
Aile Aidiyeti	1-2 Kardeş	40	16,75	2,60	98	,770	,443
	3 ve Üzeri	60	16,35	2,50	82,069		

* $p < 0,05$ anlamlılık değeri

Suçta sürüklenmeyen çocukların kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti puanları kardeş sayısı değişkeni gruplarına ilişkin bağımsız örneklem t testi analiz sonuçları incelendiğinde; Suça sürüklenmeyen çocukların Kendilik Aidiyet ölçüm verileri kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$t_{98}=1.579$, $p > 0.05$]. Suça sürüklenmeyen çocukların Aile Aidiyeti ölçüm verileri kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir [$t_{98}=,770$, $p > 0.05$].

Çizelge 3. 23. Suça Sürüklenen ve Sürüklenmeyen Çocukların Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Puanları Kardeş Sayısı Değişkeni Gruplarına İlişkin Bağımsız Örneklem T Testi Analiz Sonuçları

		N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Kendilik Aidiyeti	1-2 Kardeş	63	42,12	14,28	198	2,794	,006*
	3 ve Üzeri	137	36,12	13,92	118,099		
Aile Aidiyeti	1-2 Kardeş	63	14,40	4,10	198	2,302	,022*
	3 ve Üzeri	137	12,95	4,20	122,811		

* $p < 0,05$ anlamlılık değeri

Suça surklenen ve surklenmeyen çocukların kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti puanları kardeş sayısı değişkeni gruplarına ilişkin bağımsız örneklemler t testi analiz sonuçları incelendiğinde; Suça surklenen ve surklenmeyen ocukların Kendilik Aidiyet lm verileri kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{198}=2.794$, $p < 0.05$]. 1-2 kardeşi olan çocukların kendilik aidiyeti puanları ($\bar{X}=42,12$) 3 kardeş ve üzeri olan çocukların kendilik aidiyeti puanlarına ($\bar{X}=36,12$) göre daha olumludur. Bu bulgu, kendilik aidiyeti puanları ile kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Suça surklenen ve surklenmeyen ocukların Aile Aidiyeti lm verileri kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{198}=2.302$, $p < 0.05$]. 1-2 kardeşi olan çocukların aile aidiyeti puanları ($\bar{X}=14,40$) 3 kardeş ve üzeri olan çocukların aile aidiyeti puanlarına ($\bar{X}=12,95$) göre daha olumludur. Bu bulgu, aile aidiyeti puanları ile kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir.

4. TARTIŞMA

Bu bölümde araştırmanın bulguları ilgili literatüre dayalı olarak ana başlıklar halinde tartışılmıştır.

4.1. Suça Sürüklenen ve Sürüklenmeyen Çocukların Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Puan Ortalamaları Arasındaki Farklılaşmanın Değerlendirilmesi

Suça sürüklenmeyen çocukların kendilik aidiyeti puanları ($\bar{X}=49,92$) suça sürüklenen çocukların kendilik aidiyeti puanlarına ($\bar{X}=26,76$) göre daha olumludur. Suça sürüklenmeyen çocukların aile aidiyeti puanları ($\bar{X}=16,50$) suça sürüklenen çocukların aile aidiyeti puanlarına ($\bar{X}=10,40$) göre daha olumludur.

Aidiyet ihtiyacı 1960'lı yıllarda oldukça popüler Hümanistik Psikolojinin özellikle de Abraham Maslow'un üzerinde durduğu bir kavramdır. Onun ihtiyaçlar hiyerarşisinde üçüncü sırada yer alan ve karşılanması gereken önemli bir ihtiyaçtır (Santrock 1997)

Bağlılık ihtiyacı, bir ya da bir gruba bağlanma, daha büyük bir grubun parçası hissetme ihtiyacıdır (Baymur 1994: 71). Bireyin bağlılık tarihi, bir başka deyişle, aidiyet deneyimleri bebeklikten başlayıp çocukluk evresi ile birlikte olma motivasyonu ile perçinlenen bir süreçtir. Bununla birlikte, ergenlik ve yetişkinlik gibi insan yaşamının tüm aşamalarında kurulan toplumsal ilişkilere duyulan ihtiyacın etkileri görülebilir. Maslow'un ihtiyaçlar teorisinin hiyerarşisine göre, kimlik ve bağlılık, aidiyet ve yüksek benlik ihtiyaçları, özellikle ergenlik dönemine girdiklerinde insanların en önemli ihtiyaçlarının ön plana çıkmaktadır (Kuşat, 2003: 49). Maslow'a (1987) göre, bireyin kabul edilmesi, tanınması, değerlendirilmesi ve başkaları tarafından bakılması gerekir. Bununla birlikte, sosyal bilimler araştırmacıları, bir kişinin bir sisteme veya çevreye karışma deneyimi olarak aidiyeti tanımlamaktadır. Olduğu gibi kabullenmek, başkaları ile birlikte, ben olmanın eşsizliğini paylaşmak. Yargılanmamak, dışlanmamalıdır (Kahraman 2017). Bireyler, sevgi ihtiyaçlarını karşılamak ve bir güven ortamı yaratmak için

diğer bireylerle birlikte olma eğilimindedir. Çalışma ortamında informal grupların ortaya çıkması bu ihtiyaçtan kaynaklanabilir (Aytaç 2000). Hagerty ve ark. (1992) ait olma hissine ait olanlar da paralel görüşler içermektedir. Araştırmacılar, kişilerarası ilişkinin ayrılmaz bir parçası olarak, kişinin çevresinin ayrılmaz bir parçası olarak, kendini algılama, çevre ya da sisteme katılım deneyimi olarak kavramsallaştırır (Duru 2007).

Aile aidiyeti ise bir bebeğin/çocuğun doğduğu andan itibaren hayatta kalma şansını artıran bir kavramdır. Yukarıda bahsedilen aidiyet durumu çocuğun dünyaya gelmesi ile birlikte başlayan bir süreci ifade eder. Bebek kendisine bakacak bir yetişkini yanında tutarak hayatta kalma şansını artırır. Çocuğa bakacak bu kişi anne ya da annenin olmaması durumunda aile üyelerinden biri ya da birileridir. Bu şekilde başlayan bu ilişki bir örüntü oluşturarak ailede aidiyet duygusunu oluşturmaktadır.

Anne sevgisi, baban doğru yere güvenir ve kendini değerli hissettirir. Çocuğun doğduğu yuva, sevdiğim hissin mimarı, kıymetli bir varlık, gerekli olduğum duygusunu verir.

Bebeklikte anne ile başlayan bir aidiyet duygusu; dünya algısı anlayışımızda gelişir. Suya atılan taş halkaları gibi büyür ve topluma ve doğaya olduğu kadar başkalarıyla da ilişkilerimizi alır. Duygusal olgunluğumuza paralel olarak, bizi yetişkin dünyasına hazırlar (Kahraman 2017)

Suçta sürüklenen çocukların aile yapılarındaki bozukluklar ailenin aidiyetini de olumsuz etkilemektedir. Normal bir sosyal düzene sahip bir aile, suçluluk olgusuna karşı ideal bir sigortaya sahiptir. Aksine, ayrılık, ölüm, vb. Sosyal işlevini bu nedenlerle kaybeden aile, paralel olarak çocuklarının sorumluluğunu kaybeder. Çocuk suçluluğunun kökeni bulunduğu anda, hiçbir sosyal durumun bir aile düzeni olarak suçlu bulunmadığı görülmüştür (Dinç 2013).

Toplum ve aile faktörleri tamamlayıcı bir rol oynamaktadır. Düzenli aile yaşamı, güçlü aile bağları ve yeterli sevgisi olan gençler, suça yönlendirilmez. Eğer aile problemleri varsa, çevrenin baştan çıkarıcı etkisinden dolayı kötü

sınıflardan gelen gençlerin yoldan çıkması daha kolaydır. Ev içi sorunlar her türlü suçlulukta rol oynamaktadır. Aile sorunları ailenin zayıflamasına neden olur (Dinç 2013).

4.2. Cinsiyet Değişkenine Göre Suça Sürüklenen ve Sürüklenmeyen Çocukların Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Puan Ortalamaları Arasındaki Farklılaşmanın Değerlendirilmesi

Suça sürüklenmeyen kız çocuklarının kendilik aidiyeti puan ortalamaları ($\bar{X}=51,96$) ve aile aidiyeti puan ortalamaları ($\bar{X}=17,05$), suça sürüklenmeyen erkek çocuklarının kendilik aidiyeti puan ortalamaları ($\bar{X}=47,76$), aile aidiyeti puan ortalamalarından ($\bar{X}=15,95$) daha yüksektir.

Suça sürüklenen kız çocuklarının kendilik aidiyeti puan ortalamaları ($\bar{X}=29,16$) ve aile aidiyeti puan ortalamaları ($\bar{X}=10,85$) suça sürüklenen erkek çocukların kendilik aidiyet puan ortalamaları ($\bar{X}=24,36$), aile aidiyeti puan ortalamalarından ($\bar{X}=9,95$) yüksektir.

Sarı (2013) lise öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada kız öğrencilerin erkek öğrencilerden daha fazla aidiyet puan ortalamalarına sahip olduğu sonucunu bulmuştur.

Erkekler ağır suçlar işlemekle bağdaştırılırken, kadınların ise suç işlemekten uzak, daha çok suç mağduru oldukları ya da hafif suçlar işledikleri düşünülmektedir (Akgün ve Gökçearslan 2015).

Steinhausenvd (1993) suça sürüklenmeyen ve sürüklenen kız çocuklarının ebeveyn bağılılıklarının erkek çocukların ebeveyn bağılılıklarından daha fazla olduğunu belirtmektedirler.

Pek çok kültür, erkekleri atılganlık, saldırganlık ve bağımsızlık konusunda destekler. Aksine, kızların duygusal, hesap verebilir ve iyi sosyal becerilere sahip olmaları teşvik edilir (Bhasin 2003).

Toplumsal cinsiyet rollerinin öğrenilmesi sürecinde, bireyler için farklı tedaviler, çocukluktan yetişkinliğe kadar olan çocuklarda kemikleşmiş cinsiyet rolleri hakkında algılara neden olabilir. Toplumsal değerler ve beklentilerin etkileri, kadın ve erkeğin ilişkilerinde ve rollerinde görülmektedir. Ailede kadınlar

daha duygusal, destekleyici, sorumlu, alıcının alt kısmında ve neredeyse bir "aşk kelebeği" görünüyor. Ev işi, yemek pişirme, ütü, temizlik ve çocuk bakımı genellikle kadının sorumluluğundadır. Tartışılmayan bir konumda erkekler daha sert, daha gergin. Erkekler konuşmalarında ve duygularında daha iddialı, daha sert ve daha iddialı, kadınlar ise daha heyecanlı ve duygularını açıkça ifade ediyorlar (Ünal 1991).

4.3. Yaş Değişkenine Göre Suça Sürüklenen ve Sürüklenmeyen Çocukların Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Puan Ortalamaları Arasındaki Farklılaşmanın Değerlendirilmesi

Suçta sürüklenmeyen çocukların yaş değişkenine göre 16-18 yaş grubundaki çocukların kendilik aidiyeti ($\bar{X}=51,12$) aile aidiyeti puanları ($\bar{X}=17,10$), 13-15 yaş aralığındaki suçta sürüklenmeyen çocukların kendilik aidiyeti ($\bar{X}=47,64$) aile aidiyeti puanlarına ($\bar{X}=15,30$) göre daha olumludur.

Suçta sürüklenen çocukların yaş değişkenine göre 16-18 yaş grubundaki çocukların kendilik aidiyeti ($\bar{X}=26,40$) aile aidiyeti puanları ($\bar{X}=10,55$), 13-15 yaş aralığındaki suçta sürüklenen çocukların kendilik aidiyeti ($\bar{X}=26,04$) aile aidiyeti puanlarına ($\bar{X}=10,00$) göre daha yüksektir.

Ait olma duygusunun temelleri 4 yaşına kadar uzanmaktadır. Gerçek başlangıç noktası 6 yıldır. 4 yaşına kadar olan çocuklar için anne ile güvenli bir bağ kurulur. Bu süre zarfında bu temeller bozulmamışsa 4 ve 6 yıl bir onarım periyodudur. 6 yaşından sonra çocuk sadece aileye değil, aynı zamanda çevreye de sahip olma duygusu geliştirir ve 14 yaşına kadar devam eder. Böylece sosyal çevre ve evrenle uyum artar. 15 yaşındayken ise aidiyet duygusu artık gelişmiştir.

Çocuğun 6 ile 14 yaş arasında sosyal etkinliklerini birlikte paylaşmak aidiyet duygusunu geliştirir. Yaş grupları itibari ile yapılan incelemeler, suçluluğun küçük yaşlardan itibaren yavaş yavaş artarak orta yaşlarda yoğunlaşma gösterdiği, yaş ilerledikçe azaldığı ve ileri yaşlarda hemen hemen ortadan kalktığını göstermektedir (Doğan 1990).

Raine (1993) suçta sürüklenen ve suçta sürüklenmeyen çocukların yaş ilerlemesi ile birlikte daha erken yaşlara nazaran aile bağılıklarının daha fazla

olduğunu, suça sürüklenen çocuklar da bağıllık duygusunun ileriki yaşlarda daha fazla arttığını ifade etmektedir.

4.4. Göç Değişkenine Göre Suça Sürüklenen ve Sürüklenmeyen Çocukların Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Puan Ortalamaları Arasındaki Farklılaşmanın Değerlendirilmesi

Suçta sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti puanları ayrı ayrı değerlendirildiğinde göç etme değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Ancak suça sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti puanları birlikte ele alındığında, göç etmiş çocukların kendilik aidiyeti puanları ($\bar{X}=43,68$) göç etmemiş çocukların kendilik aidiyeti puanlarına ($\bar{X}=35,64$) göre daha olumlu çıkmıştır. Ayrıca göç etmiş çocukların aile aidiyeti puanları da ($\bar{X}=14,55$) göç etmemiş çocukların aile aidiyeti puanlarına ($\bar{X}=12,90$) göre daha olumlu çıkmıştır.

Bireyin göçten geçtiği ülkeye ait olmaması gibi bir yaklaşım, yeni göç kategorileri ve analizleri için çok sorunlu olmaya devam edecektir. Ancak, kişinin kökünün yerleştiği ülke olan yeni köklerin, içinde bulunduğu ülke ile ilişkilerinin devam ettiği gerçeği, bulunduğu ülkeye ve ailesine olan bağıllığını kaybetmediğini göstermektedir (Özbek 2016).

Göçmenler, yeni çevrede kendi kültürlerini yansıtacak ve yaşayacak, kendilerine ait bir aidiyet duygusu geliştirirler, yeni çevreyi benimseme fikri oluştururlar. Ancak, eğer bir kişi anavatanı bu kadar çok seviyorsa, oradaki insanlarla çok az iletişim kurar, eğer kentsel yenilenmeye katılmazsa, hâlihazırda var olan çevreyi ve sahip olduğu toplumu görebilir. Kullanıcıların çifte kimliği olduğu söylenebilir (İlgın 2006).

Göç eden kişilerde bir sosyal gruptan ve mekândan çıkma ve başka bir gruba ve mekâna girişi deneyimlediklerinden aidiyet duygusu, toplumsal ve mekânsal olarak yeniden üretilmektedir. Bu bağlamda sosyal etkileşimler yanında, fiziksel mekân ve onun anlamlandırılarak yere dönüştürülmesi hem geleneksel topluluklarda hem de modern ulus-devletlerde aidiyetin temel işareti halini almaktadır. Yerin anlamı, gücün altında yatan yapılar tarafından üretildiği ve yer, insanların yaşamlarına kattığı anlamların bir sonucu olduğu için belli bir gruba

dâhil olan insanlar, diğer insanların ait olmadığı belirli bir yere ait olduklarını ileri sürerek farklarını belirtmek istemekte ve bu durumda yerin anlamı, bir grubun diğeriyle arasındaki farkı göstermenin bir yolu haline dönüşmektedir (Rose 1995).

İnsanlar deneyimleriyle yere dönüştürdüğü bir mekâna ve bunun ötesinde de mekâna ilişkin bir kimliğe ihtiyaç duymaktadır. Mekânsal deneyimleri kimlikle ilişkili gören Proshansky (1978), bu ilişkiyi yer kimliği ile kavramsallaştırmıştır. O, insanın mekânla olan deneyiminde ve mekâna yönelik bağlılığının gelişiminde, aidiyet ve kendileme sürecine işaret eden yer kimliğini, “insanın doğal ve yapılandırılmış çevreyle, fiziksel dünyayla ve başka insanlarla ilişkilerinde tercihleri, beklentileri, duyguları, değerleri ve inançları tarafından belirlenen, yerin ve kişinin kimliğini yapısında birleştiren karmaşık bir örüntü” olarak tanımlamıştır (Göregenli 2010).

Proshansky vd., (1983) göre kişinin doğduğu ve büyüdüğü, içinde yaşadığı, hareket ettiği yerlerle derin bir birlikteliği vardır ve bu birliktelik hem bireysel hem de kültürel kimliğe ve güvenliğe, yaşamsal bir kaynak oluşturmaktadır (Turgut 2018).

4.5. Aile Gelir Durumu Değişkenine Göre Suça Sürüklenen ve Sürüklenmeyen Çocukların Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Puan Ortalamaları Arasındaki Farklılaşmanın Değerlendirilmesi

Suça sürüklenmeyen çocuklar içinde ailelerinin aylık geliri 2501 TL ve üzeri olan çocukların kendilik aidiyeti ($\bar{X}=51,36$) ve aile aidiyeti puanları ($\bar{X}=7,20$) ailelerinin aylık geliri 0-1000 TL olan çocukların kendilik aidiyeti ($\bar{X}=50,52$) ve aile aidiyeti puanlarından ($\bar{X}=5,16$), ailelerinin aylık geliri 1001-2500 TL olan çocukların kendilik aidiyeti ($\bar{X}=47,64$) ve aile aidiyeti puanlarından ($\bar{X}=12,12$) daha yüksek çıkmıştır.

Suça sürüklenen çocuklar içinde ailelerinin aylık geliri 1001-2500 TL olan çocukların kendilik aidiyeti ($\bar{X}=26,04$) ve aile aidiyeti puanlarından ($\bar{X}=10,45$) ailelerinin aylık geliri 0-1000 TL olan çocukların kendilik aidiyeti ($\bar{X}=28,32$) ve aile aidiyeti puanlarından ($\bar{X}=11,05$), ailelerinin aylık geliri 2501 TL ve üzeri olan çocukların kendilik aidiyeti ($\bar{X}=23,52$) ve aile aidiyeti puanlarından ($\bar{X}=9,20$) daha yüksek çıkmıştır.

Kuşkusuz, ailenin sosyo - ekonomik koşulları aile hayatının ruh sağlığını etkiler ve çocuğun kişiliğini etkiler. İsteklerinin yerine getirilmemesine ek olarak, yoksulluk nedeniyle sürekli açlık ve soğuk algınlığı yaşayan çocuklarda da kaygı vardır. Bu, kişilik yapısında derin izler bırakabilir ve çocuğun güvende hissetmemesi ve ailesinin sadakati gibi kötü bir sonuç verebilir (Dinç 2013).

Jurowski (1994) yaptığı araştırmada ekonomik ve sosyal etkiler ile aidiyet arasında olumlu yönde bir ilişki bulmuştur.

Çocukların suça sürüklenmesinde pek çok etki gibi ailelerin sosyo-ekonomik düzeyi de etkili olmaktadır. Ekonomik koşulların yetersizliği aile bireyleri üzerinde aile içi şiddet ve suç eğilimi gibi pek çok olumsuz etkiye sahiptir (Aksel ve Yılmaz Irmak 2012). Demirbaş (2005)'a göre suçlu çocukların aileleri genellikle gelir düzeyi düşük ailelerden oluşmaktadır.

Yurtdışında yapılan bazı çalışmalar, çocuk suçluluğunun ailenin ekonomik durumuyla ilişkili olduğunu göstermiştir. Booth tarafından yapılan bir çalışmada, suçluların% 56'sının ekonomik engellide büyüdüğü (Mangir 1992), Shaw ve McKay ise sosyal faktörler ve suçluluk arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır (Winslow 1972). Chicago'da 584 erkek ve 157 kız üzerinde yapılan bir çalışmada, erkeklerin % 76'sı ve kadınların% 90'ı yoksul ve çok fakir ailelerden geliyordu (Gillin 1926). 1912'de Breckinridge ve Abbott, Chicago'da bir araştırma yaptı. Çocukların % 79.3'ü yoksul % 34.3'ü ve % 44.7'si çok zayıf çıkmıştır (Attar 1993).

Bir diğer araştırmada Kocadaş (2007) çocuk suçluluğunun düşük sosyo-ekonomik yapı ile ilişkisini irdelemiştir. Bu doğrultuda Malatya Cezaevi Çocuk Koğuşunda bulunan 89 çocukla yürütülen araştırmada suçtan yargılanan çocukların ailelerinin % 48,3'ü düşük gelir grubunda yer aldığı, orta gelir grubunda yer alanlarda ise bu oran % 42, 7' bulunmuştur. Suç işleme oranının düşük gelir grubundan yüksek gelir grubuna doğru azaldığı görülmüştür.

Başka bir araştırma Avcı (2006) tarafından yapılmıştır. Suçlu çocuklarla yürütülen araştırmada çocukların % 77,8'inin ailesinin gelirinin aylık 600 milyondan az olduğu, % 22,2'sinin ise 600 milyonla 1,5 milyar arası olduğu sonucuna ulaşmıştır. Benzer şekilde Bandura(1973), suça yönelen çocuklarla

yapmış olduğu araştırmada çocukların ailelerinin % 31'inin sosyal yardımlar ile sosyal çevrenin yardımları ile geçindiklerini, % 35'inin gelirinin asgari ücret olan 650 TL'nin altında olduğunu, % 21'inin 650 TL ile 1000 TL arasında olduğunu, % 13'ünün 1000 TL üzerinde olduğunu ortaya koymuştur.

Jersild (1979) Çocuk Psikolojisi adlı eserinde ailenin gelir durumunun düşük olmasının çocuklarının suça sürüklenmesi ile doğrusal bir ilişki içinde olduğunu öne sürmektedir. Buna göre ailenin gelir durumunun düşük olması ile çocukların madde bağımlısı olması, disiplin cezaları alması, ıslah evlerine düşmesi vs. oranlarında bir artış gözleneceği öte yandan gelir durumunun yüksek olması ile de entelektüel bir yaşam sürüleceğinden bahsetmektedir. Ayrıca çocuk suçluluğu kavramını da direkt olarak ailenin gelir durumunun düşüklüğüne veya yüksekliğine bağlamaktadır.

4.6. Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Suça Sürüklenen ve Sürüklenmeyen Çocukların Kendilik Aidiyeti ve Aile Aidiyeti Puan Ortalamaları Arasındaki Farklılaşmanın Değerlendirilmesi

Suça sürüklenmeyen çocukların kardeş sayısı değişkenine göre 1-2 kardeş yaş grubundaki çocukların kendilik aidiyeti ($\bar{X}=51,48$) aile aidiyeti puanları ($\bar{X}=16,75$), 3 ve üzer kardeş sahibi olan suça sürüklenmeyen çocukların kendilik aidiyeti ($\bar{X}=48,96$) aile aidiyeti puanlarına ($\bar{X}=16,35$) göre daha olumludur.

Suça sürüklenen çocukların kardeş sayısı değişkene göre 1-2 kardeş sahibi olan çocukların kendilik aidiyeti ($\bar{X}=25,92$) aile aidiyeti puanları ($\bar{X}=10,30$), 3 ve üzeri kardeş sahibi olan suça sürüklenen çocukların kendilik aidiyeti ($\bar{X}=26,28$) aile aidiyeti puanlarına ($\bar{X}=10,30$) göre daha olumludur.

T. Ferguson isimli araştırmacının Glasgow'da 1300 erkek çocuk üzerinde yaptığı araştırma aşırı kalabalık ev halkının, ailenin geniş olması ile suç arasında önemli bir faktör olduğu sonucuna varmıştır. Daha sonra yapılan Cambridge araştırmasında da benzer sonuçlara varılmış; geniş ailelerde, asgari kalabalık şartlarında yaşayan çocukların suçluluğunun arttığı sonucu ortaya çıkmıştır. (Bahar 2006).

Kalabalık ailelerde bu durum yeterince yaşanmamaktadır. kalabalık ailelerde bireyler birbirlerine daha az zaman ayırdıkları için aidiyet duygusunda azalma olabilmektedir. Baba ve annenin dikkat etmesi gereken, çocukları ile aynı fiziksel ortamdır. Bir aidiyet duygusunun en temel koşulu, aile üyelerinin günlük olarak günde 2 saatten daha az zaman geçirmesidir (Kenan 2017)

Gürler (2005) suça sürüklenen ergenler ile yürüttüğü çalışmada 12-18 yaş grubundan 46 ergen ile görüşmüş ve sonuçları rapor etmiştir. Araştırma bulgularına göre suça sürüklenen ergenlerin % 26.1 oranında iki kardeş, % 21,7 oranında dört kardeş ve % 47,8 oranında beş ve üstünde kardeş sayısına sahip olduğu bulunmuştur.

2008 yılında hükümlü ve tutuklularla yapılan bir çalışmada, çocukların% 45.7'sinin 4-6 kardeşe sahip olduğu ve % 17'sinin 7'den fazla kardeşi olduğu bulunmuştur (Bayer 2008).

West (1963) suçluluk oranlarının diğerlerine göre dört veya daha fazla kardeşi olan ailelerde önemli ölçüde artmış olduğunu bulmuştur.

Yavuzer (1986) suça sürüklenmiş çocuklarla yapmış olduğu araştırmada ailedeki çocuk sayısı arttıkça suç işleme oranlarında artış olduğunu ortaya koymuştur. Araştırma sonuçlarına göre suçlu çocukların % 62,5'inin dört ya da daha fazla kardeşe sahip olduğu ve % 79,9'unun ise beş kişilik veya daha kalabalık ailelerden geldiği belirlenmiştir. Yine benzer şekilde suçlu çocuklarla yapılan başka bir çalışmada da çocukların % 47,7 sinin dört veya daha fazla kardeşi olduğu sonucu ortaya çıkmıştır (Ok, 1989). Bu sonuç araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir.

Ögel (2007)'e göre risk altındaki çocukların aileleri çoğunlukla çok çocuk sahibi olan ailelerden oluşmaktadır Ögel'in bu savını doğrular nitelikte Türkeri (1995) 299 suçlu çocukla yürüttüğü araştırmada suçlu çocukların büyük çoğunluğunun üç ve daha fazla kardeşe sahip (% 99,1) olduğu ortaya konmuştur.

Sevük (1998) tarafından 478 suçlu çocuk üzerinde yapılan bir araştırmada, çocukların % 55,85'inin beş veya daha fazla kardeşe sahip olduğu bulunurken, Alagöz (1998) 153 kasten adam öldürme suçuna yönelmiş ergen ile 170 suç öyküsü bulunmayan ergeni benlik saygısı açısından karşılaştırmak için yürütmüş

olduğu araştırmada suçlu ergenlerin % 48.3'ünün iki kardeşe sahip oldukları, % 37.2'sini ise üç ve daha fazla kardeşe sahip oldukları, % 11.2'sinin ise sekizden daha fazla kardeşe sahip olduğu anlaşılmıştır. Tek çocuk olma oranı ise % 3.3 gibi çok küçük bir oranla sınırlı kalmıştır. Bu sonuç araştırma sonuçları ile paralellik göstermektedir.

Ankara Çocuk İslahevinde yatmakta olan yaşları 11 ile 19 arasında değişen 84 hükümlü erkek çocuğu ile yürütölen araştırmada suça süröklenen çocukların ailesindeki birey sayısının % 13,1'inin 1-2 kişiden, % 9,5'inin 3-4 kişiden, % 64,3'ünün 5-6 kişiden, % 13,1'inin 6 kişiden fazla olduğu ortaya konmuştur (Kunt 2003).

İstanbul Üsküdar Adliyesinde mahkeme dosyaları incelenerek yapılan bir çalışma da suça süröklenen çocukların % 19,9'unun 3 kardeşi, % 35'inin de 4 ve üzeri kardeşi olduğu belirlenmiştir (Keleşoğlu 2008).

Börekçi (2012) Ankara İlindeki Çocuk Eğitim Evi ve Kapalı Ceza İnfaz Kurumundaki 12-17 yaş 50 suça itilmiş erkek çocukla yürüttüğu araştırmada suça itilmiş çocukların % 80 oranında çok kardeşe sahip olduğunu ortaya koymuştur.

UNICEF (2006) Dünya Çocuklarının Durumu, Dışlanan ve Görölmeyen raporunda kardeş sayısının fazlalığının gelir durumunu olumsuz etkilemesinden dolayı çocukların suça süröklennesinin daha fazla olduğunu belirtmektedir. Kardeş sayısının fazlalığı nedeniyle ailelerin kontrol alanı daraltmaktadır. Çocuk işçi sayılarının artmasının nedenlerinden bir tanesi de kardeş sayısıdır. Yine aynı raporda büyük kardeşlerin aile ekonomisine katkı sağlamak için kontrolsüz olarak suça süröklennemelerinden bahsedilmektedir.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

5.1 SONUÇLAR

Bu bölümde, aile aidiyet ölçeği uygulama sonrası elde edilen veriler ve katılımcılardan elde edilen sonuç ve öneriler yer almaktadır.

- Suça sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların puan ortalamaları suça sürüklenmeyen çocuklar lehine olmuştur. Suça sürüklenen çocukların aile ve kendilik aidiyeti puanları suça sürüklenmeyen çocukların puanlarından yüksektir.

- Suça sürüklenen kız çocuklarının kendilik ve aile aidiyeti puan ortalamaları erkek çocukların puan ortalamalarından daha yüksektir. Suça sürüklenmeyen kız çocuklarının kendilik ve aile aidiyeti puan ortalamaları erkek çocukların puan ortalamalarından daha yüksektir. Bu durum kız çocuklarının tarafından olumludur.

- 16-18 yaş çocukların kendilik ve aile aidiyeti puan ortalamaları, 13-15 yaş çocukların kendilik ve aile aidiyeti puan ortalamalarından daha yüksek çıkmıştır. 16-18 yaş arasındaki çocuklar lehinedir.

- Suça sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti puanları ayrı ayrı ele alındığında göç değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Suça sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti puanları birlikte ele alındığında, göç etmiş çocukların kendilik aidiyeti puanları, göç etmemiş çocukların kendilik aidiyeti puanlarına göre daha olumlu çıkmıştır. Ayrıca göç etmiş çocukların aile aidiyeti puanları da göç etmemiş çocukların kendilik aidiyeti puanlarına göre daha yüksek çıkmıştır.

- Suça sürüklenmeyen çocuklar içinde ailelerinin aylık geliri 2501 TL ve üzeri olan çocukların kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti puan ortalamaları daha yüksek çıkmıştır. Suça sürüklenen çocuklar içinde 1001-2500 TL olan çocukların kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti puanları ortalamaları daha yüksek çıkmıştır. Bu durum ailelerinin aylık gelirin düşük olan çocukların aleyhinedir.

- 1-2 kardeşi olan çocukların kendilik aidiyeti puanları 3 kardeş ve üzeri olan çocukların kendilik aidiyeti puanlarından daha yüksektir. 1-2 kardeşi olan çocukların aile aidiyeti puanları 3 kardeş ve üzeri olan çocukların aile aidiyeti puanlarından daha yüksektir. Bu durum az kardeşe sahip çocuklar için olumludur.

5.2 ÖNERİLER

1. Bu araştırmada, suç kaydı olan çocukların ve aidiyet puanı düşük çocukların cinsiyetinin ağırlığını erkekler oluşturmaktadır. Erkek çocukların suçta sürüklenmelerini önleyici ve aile aidiyetini güçlendirilmesi için önlemler alınmalıdır.

Aileler özellikle erkek çocukları suçta özendirilecek oyun/oyuncak ve filmlerden uzak tutmalıdır.

Okullarda çocuklara aile aidiyetini arttırıcı eğitimler verilmelidir.

2. Suç kaydı olan çocukların ağırlığını 16-18 yaş aralığı oluşturmaktadır. Bu yaş grubundaki çocukların suçta sürüklenmelerini koruyucu ve önleyici tedbirler alınmalıdır.13-15 yaş aralığındaki Aile aidiyeti arttırıcı çalışmalar yapılmalıdır.

Ailelere ve çocuklara ergenlik çağındaki çocuklarının arkadaş seçimi konusunda bilinçlendirme çalışmaları yapılmalıdır.

3. Suçta sürüklenen ve sürüklenmeyen çocukların kendilik aidiyeti ve aile aidiyeti puanları birlikte ele alındığında göç değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir. Göç faktörü yaşayan ailelerinin çocuklarının kendilik ve aile aidiyeti puanları daha yüksektir. Göç etmenin olumlu ve olumsuz sonuçları hakkında politikalar geliştirilmelidir.

Yoğun göç almış şehirlerin yerel yönetimlerinin göç faktörü yaşayan kişilerin aidiyetini güçlendirecek örf ve adetlerini yaşayabilecekleri imkanlar sunmalıdır.

4. Gelir durumu düşük olan ailelerin çocuklarının suç kayıtları daha yüksektir. Gelir durumu düşük ailelerdeki çocukların aidiyet puanları da düşüktür. Gelir durumu düşük aileler hakkında kamu kurumları ve STK'lar iş birliği içinde çocukların suçta sürüklenmemesi ve aile aidiyetini arttırıcı projeler üretilmelidir.

Düşük gelirli ailelere mevcut gelirlerini ailenin öncelikli ve temel ihtiyaçlarını karşılaması için etkin ve verimli kullanabilmesi konusunda bilinçlendirme çalışmaları yapılmalıdır.

5. Suç kaydı olan çocukların kardeş sayısının ağırlığını dört kardeş sayısı oluşturmaktadır. Çok kardeşli çocukları aile aidiyeti düşüktür. Ailelerin sosyoekonomik yapısına endeksli aile planlamasının yapılması sağlanmalıdır.

Çok nüfuslu aileler aile içinde aidiyeti arttırıcı, ailenin birleştirici gücünü ortaya çıkaracak birlikte zaman geçirme etkinlikleri yapmalıdır.

Nüfusu kalabalık ailelerde yaşanan sorunlar öncelikle aile içinde çözüm aranmalı, kişiler karar alırken aile üyelerinin görüşlerini almalıdır.

KAYNAKLAR

Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü, 2004. Adli istatistikler.Erişim tarihi, 11 Ağustos 2018. Erişim adresi, <http://www.adlisicil.gov.tr/istatistik>

Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü,2011. Çocuk ve çocuk ağır ceza mahkemelerine açılan davalardaki suç sayısının sanıkların yaş grubuna göre dağılımı. Erişim tarihi, 10 Ağustos 2018. Erişim adresi, http://www.adlisicil.adalet.gov.tr/istatistik_2011/99-101.pdf

Akço S, 2006. Çocuklara özgü adalet sistemi ve yeni Türk ceza kanunu. Hukuk ve Adalet Dergisi, Cilt II, Sayı 5-8.

Akıncı Sokullu F, 1993. Çocuk suçluluğu kriminolojisinde aile faktörü. Adliye ve Çocuk Suçluluğu Sempozyumu. İstanbul: Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.

Akıncı Y, Atakan T, 1968. Suç işleyen ve suça giden çocuklar. İstanbul: Mim Yayınları.

Aksel Ş, Yılmaz Irmak T, 2012. Gelişim psikolojisi bakış açısıyla çocuk suçluluğu. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.

Alagöz N,(1998). Kasten adam öldürme suçuna yönelmiş ergenler ile suça yönelmemiş ergenlerin benlik saygılarının karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.

Altunışık R, Çoşkun R, Bayraktaroğlu S, Yıldırım E, 2010. Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.

Anayurt Ö, 2001. Hukuka giriş ve hukukun temel kavramları. Ankara: Seçkin Yayınları.

Attar H, 1993. Eğitim ve çocuk suçluluğu. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.

Attar H, 2010. Çocuk suçluluğunun önlenmesi. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.

Avcı M, 2009. Çocuk suçluluğunun toplumsal nedenleri (Erzurum İli Örneği). Yayınlanmamış Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

Avcı R, 2006. Şiddet davranışı gösteren ve göstermeyen ergenlerin ailelerinin aile işlevleri, öfke ve öfke ifade tarzları açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Adana.

Balo Y, 2009. Çocuk koruma kanunu ve uygulaması. İstanbul: Seçkin Yayınları.

Balo, Y, 2005. Teori ve uygulamada çocuk ceza hukuku, Ankara: Adalet Yayınevi.

Bandura A, 1973. Agression: A social learning analysis. Englewood Cliffs NJ: Prentice Hall.

Başar F, 1992. Ankara Kabala çocuk ıslahevinde kalan 15-18 yaş grubu ergenlerin suça yönelmelerinde ailenin etkisi üzerine karşılaştırmalı bir araştırma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.

Baymur F, 1994. Genel psikoloji, 13. Baskı, İstanbul: İnkılap Kitabevi.

Bayram N, 2013. Yapısal eşitlik modellemesine giriş. Bursa: Ezgi Kitabevi.

Bilgin N, 2008. Sosyal psikoloji, 2. Baskı, İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları No: 145.

Bowlby J, 1980. Loss: sadness and depression. London: Hogarth.

Börekçi E, 2012. Suça sürüklenen çocuklarda suç geçmişi ile aile ve akran etkisinin mükerrer suçluluğa etkisi: Ankara İli Örneği. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Burkay S, 2008. Teorik çerçevede suç. felsefe ve toplumsal bilimlerde diyaloglar, 2(4), 1- 15.

Ceza Sorumluluğunun Değerlendirilmesi Rehberi, 2010. Erişim tarihi. 11 Ağustos 2018 Erişim adresi. <http://www.edb.adalet.gov.tr/csr.pdf>

Çataloluk S, 1983. Çocuk suçluluğu. Adalet Dergisi, 9, 973-1020.

Çeliköz N, Seçer N, Durak T,2008. Suç işleyen ve işlemeyen çocukların düşünme becerileri ve ahlaki yargılarının incelenmesi. Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, 25, 335-350.

Çetin Ö, 2005. Suçlu ve normal ergenlerde algılanan anne-baba kabul ve reddi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.Ege Üniversitesi, İzmir.

Çocuk ve Genç Adalet Sistemi Sempozyumu, 2006. İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul: Asa Kitabevi

Demirbaş T, 2005. Kriminoloji. Ankara: Seçkin Yayınları.

Donay S, 2007. Türk ceza kanunu şerhi, Birinci Baskı, İstanbul, Beta Yayınları.

Dönmezer S, 1984. Kriminoloji (7. Baskı.). İstanbul: Filiz Kitapevi Yayınları.

Düzgün Ş, 2007. Suç olgusuna teorik yaklaşımlar ve disiplinlerarasılık. Dosya 06, 55, 4-10.

Elliot S D,1994. YouthViolence: An Overview Center fortheStudyandPrevention of Violencel, TheAspenInstitute'sChildren'sPoliçy Forum, ChildrenAndViolence Conference, s: 1-9.

Erçetin Ş, 2006. Çocuk ve suç. Ankara: Hegem Yayınları.

Erdoğan O, 2008. İnfaz hukuku, İstanbul, Acar Basım.

Erdoğan M Y, 2005. Suça yönlendirilen ve yönlendirilmeyen çocukların aile ilişkileri ile saldırganlık davranışlarının karşılaştırılması. Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi, 12, 106-114.

Ersanlı E,2007. Çocuğun davranışının biçimlendirilmesinde rol model davranışlarının etkisi. İçinde A. Sokal (Ed.). Okullarda Şiddet ve Çocuk Suçluluğu. (pp. 321-327). Ankara: Hegem Yayınları.

Eysenck H J, 1990. GeneticandEnvironmentalContributionstoIndividualDifferences: Three MajorDimensions of Personality. Journal of Personality, 58, 245-261.

Farrington D P, 2010. Familyinfluences on delinquency. İçinde D. W. Springer ve A. R. Roberts (Ed.). JuvenileJusticeandDelinquency(pp. 203–222). Mass, JonesandBartlett: Sudbury.

Gibbons D C, 1987. Society, Crime, AndCriminalBehavior. (5. Baskı). New Jersey: Prentice-HallInc.

Göksu T,Karakaya M, 2009. Polisin sapma davranışlarının etiketleme kuramı açısından değerlendirilmesi. Polis Bilimleri Dergisi, 11(4), 27-43.

Gune G, Konan Onur E, 1983. Child Abuse in Turkey. İçinde J. E. Leavitt (Ed.). Child AbuseandNeglect: ResearchandInnovation. (pp. 135-149). Boston: MartinusNijhoff Publisher.

Güleç C, 2002. İnsana Yolculuk Yaşam -Psikfoterapiler- Siyaset, Ankara: HYB Yayıncılık.

Gürler A, 2005. Çocuğun suça yönelmesinde aile faktörünün ve akran gruplarının rollerinin incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Gürsel C, 1997. 13-19 yaş grubunda suça eğilimin araştırılması. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.

Hancı İ H, 1999. Çocuk suçluluğuna yol açan sosyal bir yara, iç göçler ve çarpık kentleşme. Hekim ve Yaşam İzmir Tabip Odası Bülteni, Mayıs-Haziran, 6. 24-28.

HerreraV M, McCloskey L A, 2003. Sexualabuse, familyviolence, andfemaledelinquency: Findingsfrom a longitudinalstudy. Violence&Victims, 18, 319-334.

Howitt D, 2002. Forensicandcriminalpsychology. PrenticeHall; 2nd edition.

Ilgın C, Hacıosmanoğlu O, 2006. Göç-aidiyet ilişkisinin belirlenmesi için model: Berlin / Kreuzberg örneği. İtüdergisi Cilt:5, Sayı:2, Kısım:1, 59-70.

İçli T, 2004. Kriminoloji. Ankara: Martı Yayınları.

İçli T, 1993. Türkiye’de suçlular-sosyal kültürel ve ekonomik özellikleri. (3. Baskı). Ankara: AKM Yayınları.

İlci Ş, 2002. Çocuk suçluluğu ve çocuk yargılamasının adli bilimler açısından değerlendirilmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.

İnce H, 2007. Kısa süreli hürriyeti bağlayıcı cezalara seçenek yaptırımlar, Birinci Baskı, Ankara: Seçkin Yayınları.

Kalaycı Ş, 2010. SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri, Ankara: Asil Yayın Dağıtım.

Kaner S, 1992. Suçluluğu açıklayan yaklaşımlar. Ankara Üniversitesi Dergisi, 2(25), 473-496.

Karaçorlu M S, 2003. Makaleler I.Erişim tarihi. 11 Ağustos 2018. Erişim adresi. <http://www.ahenkdergisi.com/download/denge.pdf>

Karasar N, 2000. Bilimsel araştırma yöntemi(10.Baskı), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Keleşoğlu Ö, 2008. Bireylerin ana baba tutumları ile duygusal zeka düzeyleri arasındaki ilişkiler. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Kenan Y, 2017. Çocuklarda aidiyet duygusu. Gülzarı Haccan Dergisi, Sayı 117, İstanbul.

Kılıç Y S, 2007. Çocuk suçluluğuna sebep olan sosyo-ekonomik faktörler. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

Kızmaz Z, 2005. Sosyolojik suç kuramlarının suç olgusunu açıklama potansiyelleri üzerine bir değerlendirme. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 29(2), 149-174.

KocadaşB, 2007. Düşük sosyo-ekonomik yapı suç ilişkisi: malatya’da çocuk suçluluğu. Sosyoloji Araştırmaları Dergisi, 1, 157-186.

Kolvin I, Miller F, Scott D, Gatzanis S, Fleeting M, 1990. Continuous of deprivation? TheNewcastle 1000 FamilyStudy. Aldershot: Avebury.

Kozanoğlu M, Yavuz M,Özkara E, 2004. İslahevindeki çocukların demografik özellikleri: Türkiye’den bir kesit. Adli Psikiyatri Dergisi, 1(2), 19-25.

Köknel Ö, 2001. Kimliğini arayan gençliğimiz. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

Kulaksızoğlu A, 2006. Ergenlik psikolojisi. İstanbul: Remzi Kitabevi.

KuntV, 2003. Suç ve çocuk. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Litrownik A J, Newton R, Hunter W M, English D, Everson M D,2003. ExposuretoFamilyViolence in Young At-Risk Children: A LongitudinalLook at theEffects of VictimizationandWitnessedPhysicalandPsychologicalAggression. Journal of FamilyViolence, 18(1), 59-73.

Mangır M, Silleli F N,1987. Çocuk suçluluğu. Ankara: Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları.

Mangır M, 1992. Ankara Kalaba çocuk ıslahevinde bulunan suça yönelmiş çocukların işledikleri suç türleri ile uyum düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. Ankara: Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları: 1264.

McLaughlin E, 2001. Sagedictionary of criminology. London: SagePublication.

Mukayeseli Hukuk Açısından Ceza Sorumluluğu Yaşı ve Alternatif Yaptırımlar, 2007. UNICEF Yayınları.

Ok A, 1989. Kurumlar ve suçlu çocuklar. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Oral G, 1999. Adli psikiyatri. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Yayınları.

Ögel K, 2007. Madde kullanımı ve bağımlılık, riskli davranışlar gösteren çocuk ve ergenler. İstanbul: Yeniden Sağlık ve Eğitim Derneği Yayınları.

Öksüz E, Malhan S, Özcan C, 2004. Üniversite öğrencilerinde alkol kullanımını ve sosyo ekonomik, sosyal karşılaştırma özellikleriyle ilişkisi. IX Ulusal Halk Sağlığı Kongresi. Ankara.

Öter A, 2005. Çocuk suçluluğunun toplumsal nedenleri (Antalya Örneği). Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.

Özbay Ö, 2004. Yas, adolesan suçları ve sosyal bağ teorisi. Sosyoloji Araştırmaları Dergisi.

Özbek Ç, Şahan İ, 2016. Yabancı yerleşimcilerin toplumsal aidiyetlerinin yerelde kurulma pratikleri: the post gazetesi örneği. SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, , Sayı: 38, ss. 159-182

Özçeşmeci Ünal H, 1999. Ailesi göç etmiş tutuklu çocukların uyumsal davranış özelliklerinin incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Özkan H, 1995. Ailenin bazı özelliklerinin çocuğun suça yönelmesinde etkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 19 Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Samsun.

Özkök P, 1996. Çocuk suçluluğunun nedenleri ve alınması gereken tedbirler. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Özsoy C, 1991 12-18 yaşlarındaki suçlu ve suçsuz ergenlerde adaletsizlik kavramının değerlendirilmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, A.Ü Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Peker H, 2007. Çocuk ve suç. İstanbul, Çocuk Vakfı Yayınları.

Polat O, 2004. Kriminoloji ve kriminalistik üzerine notlar. Ankara: Seçkin Yayınları.

Salagaev A, 2003. Juvenile Delinquency. (Chapter:7). World Youth Report 2003, Erişim tarihi. 12.08.2018. Erişim adresi. <http://www.un.org/esa/socdev/unyin/documents/worldyouthreport.pdf>

Saldırım M, 2002. Suça itilmiş çocukların yeniden sosyalizasyonu projesi. I. Ulusal Çocuk ve Suç: Nedenler ve Önleme Çalışmaları Sempozyumu. (29- 30 Mart 2001). Ankara: Ankara Üniversitesi.

Santrock J. W. 1997. Lipe-spandevlopment. (6th ed.). Madison: Brown & Benchmark Publishers.

Saran N, 1990. Çocuk suçluluğu ve parçalanmış aileler. Aile Yazıları III: Birey, Kişilik ve Toplum. (Der. B. Dikeçligil ve A., Çiğdem). Ankara: Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları).

Senna J J, Siegel L J, 1999. Introduction to criminal justice. St. Paul: West.

Sevük H Y, 1998. Uluslararası sözleşmelerdeki ilkeler açısından çocuk suçluluğu ile mücadelede kurumsal yaklaşım. İstanbul: Beta Basım.

Simmel G, 2009. Bireysellik ve kültür, Çev.: Tuncay Birkan, İstanbul: Metis Yayınları.

Sokullu R F A, 2009. Kriminoloji, Altıncı Baskı, İstanbul: Beta Yayınları.

Soyaslan D, 1996. Kriminoloji. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları.

Şengül H A, 2012. Ankara 1. çocuk ağır ceza mahkemesinde görülen dava dosyalarının incelenmesi ve çocuk suçluluğunun değerlendirilmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Tarımeri N, 2006. Yeni, Ama Almanya'dan Tam 83 Yıl Geri Olan Yasa; 'Çocuk Koruma Kanunu' Bu Kanundan Çocukları Kim Koruyacak?', Hukuk ve Adalet Dergisi, Cilt II, Sayı 5-8.

Timmerman I G H, Emmelkamp P M G, 2005. An integrated cognitive behavioral approach to the etiology and treatment of violence. Clinical Psychology and Psychotherapy, 12, 167-176.

Turgut H, Özgür E, 2018. Bir kente göçün hikâyesi: süreçler, bütünleşme ve aidiyet. Coğrafi Bilimler Dergisi cilt 16, 153-180

Türkiye Büyük Millet Meclisi Araştırma Raporu, 2009. Türkiye’de Ortaöğretime Devam Eden Öğrencilerde Ve Ceza İnfaz Kurumlarında Bulunan Tutuklu Ve Hükümlü Çocuklarda Şiddet Ve Bunu Etkileyen Etkenlerin Saptanması, Dönem:22, Yasama Yılı:5, Ankara.

Tüzün B, 1995. Çocuk suçluluğu kavramı ve yasal-kurumsal düzenlemeler. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Thornberry T P,2003. Gangsanddelinquency in developmentalperspective. Cambridge: Cambridge UniversityPress.

Uluğtekin S, 1991. Hükümlü çocuk ve yeniden toplumsallaşma. Ankara: Bizim Büro.

Uluğtekin S, 2005. Çocuk adalet sisteminde sosyal inceleme raporu el kitabı. Ankara: Dostlar Dayanışma Derneği Ankara Şubesi Yayınları: 1.

Winslow R W, 1972. Theemergence of deviantminorities, SocialProblemsandSocialChange California: ConsensusPublishers, Inc.

Wittenborn M, 2002. TheRelationsBetweenParenting Style andJuvenileDelinquency. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Southern Illinois University at Carbondale.

Yavuzer H, 1986. Psiko-sosyal açıdan çocuk suçluluğu. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

Yavuzer H, 1996. Çocuk ve suç. (8. Baskı).İstanbul: Remzi Kitabevi.

Yavuzer H, 2007. Ana- baba ve çocuk. Ankara: Remzi Kitabevi.

Yörükoğlu A, 1982. Toplum ve aile. İstanbul: İş Bankası Yayınları.

Yörükoğlu A, 1989. Değişen toplumda aile ve çocuk, Üçüncü Baskı, İstanbul: Özgür Yayın Dağıtım.

Yörükoğlu A, 2000. Gençlik çağı ruh sağlığı ve ruhsal sorunlar. İstanbul: Özgür Yayınları.

Yücel M T, 2007. Türk ceza siyaseti ve kriminolojisi, Dördüncü Baskı, Ankara: Türkiye Barolar Birliği Yayınları.

Kahraman, A. 2017; Erişim Adresi, <https://www.kibrisgazetesi.com/haber/aidiyet-duygusu/23764>, Erişim Tarihi, 22 Kasım 2018.

Dinç, A. 2013. Çocuk Suçluluğunda Ailenin Rolü, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi.

Evli Kadın Ve Erkeklerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlgili Algılarının Aile İşlevlerine Yansıması 2013

Sarı, M. 2018. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Cilt.13 Sayı.1

Akgün, R. ve Gökçe Arslan, E. Ç. 2015. Kadınlar Neden Adam Öldürür: Suça Götüren Dokuz Sebep,

Jurowski, C. A. 1994. The Interplay of Elements Affecting Host Community Resident Attitudes Toward

Tourism: A Path Analytic Approach, (Doktora Tezi), Virginia Polytechnic Institute and State University.

Steinhausen, H. C., Wilms, J. ve Spohr, H. L. 1993. Long-Term Psychopathological and Cognitive Outcome of Children with Fetal Alcohol.

Raine, A. 1993. The Psychopathology of Crime. San Diego: Academic Press.

Salagaev, A. 2003. Juvenile Delinquency. (Chapter:7). World Youth Report. <http://www.un.org/esa/socdev/unyin/documents/worldyouthreport.pdf>. Erişim Tarihi, 25.11.2018

Richards M. 1996. Aile İlişkileri (Family Relations). Çeviren: Dilek Şirvanlı Özen. Türk Psikoloji Bülteni 2(5), 37-40.

Abadan, N. (2006). Bitmeyen Göç: Konuk İşçilikten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa 2. Baskı. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Jersild, Arthur T.: Çocuk Psikolojisi, (Çev. Gülseren GÜNÇE), Üçüncü Baskı, Ankara, Ankara Üniversitesi Basımevi, 1979.

UNICEF Yayını: Dünya Çocuklarının Durumu, Dışlanan ve Görülmeyen,
2006.

EKLER

AİLE AİDİYET ÖLÇEĞİ FORMU

Bu araştırma suça sürüklenen çocuklarda aidiyet duygusunu ölçmek amacıyla hazırlanmıştır. vermiş olduğunuz bilgiler bilimsel amaçla kullanılacak olup gizliliği korunacaktır. Araştırmaya vermiş olduğunuz destekten dolayı şimdiden teşekkür eder esenlikler dilerim.

Ferhat TAPAN

I. BÖLÜM

1- Yaş

- a) 13-15   b) 16-18

2- Cinsiyet

- a) Kız   b) Erkek

3- Eğitim Durumu

- a) Okur-yazar   d) Ortaokul Öğrencisi   f) Lise Öğrencisi
b) İlkokul Mezunu   e) Ortaokul Mezunu   g) Lise Mezunu
c) Açıköğretim

4- Ailenizin Aylık Gelir Durumu

- a) 0-1000 TL   c) 2501-4000 TL   e) 5501 TL ve Üzeri
b) 1001-2500 TL   d) 4001-5500 TL

5- Kardeş Sayısı

- a) 1   c) 3   e) 5 ve üzeri
b) 2   d) 4

6- Yaşadığınız yer

- a) Aile Yanı   c) Öğrenci Evi   e) Diğer
b) Akraba Yanı   d) Yurt

7- Aileniz göç ile mi gelmiştir?

- a) Evet   b) Hayır

8- Zararlı alışkanlıklarınız var mıdır?

- a) Sigara   b) Alkol   c) Uyuşturucu madde   d) Yok

11	Ailemle birlikte zaman geçirebiliyoruz.					
12	Kendimi evimde ve ailemle birlikte mutlu hissetmiyorum.					
13	Sevgi ve hoşgörü ailemin önemli bir parçasıdır.					
14	Ailem bana özen gösterir.					
15	Ben de aileme özen gösteririm.					
16	Ailemde eleştiri hakkımız özenle korunur.					
17	Bir daha dünyaya gelsem aynı ailede doğmak isterdim.					

Not: Tablo üzerinde düşüncenize karşılık gelen kutucuğa (X) işareti koyunuz.

ETİK KURUL KARARI

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ DEKANLIĞI
GİRİŞİMSSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALARI ETİK
KURULU KARARI

Toplantı Sayısı: 06

Toplantı Tarihi : 30.06.2015

Karar Sayısı 2015/53 Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sağlık Yönetimi Bölümü Öğretim Üyesi Yrd.Doç.Dr.İsmail SEVİNÇ'in "Suça Sürüklenen Çocuklarda Aidiyet Duygusu: Adana Örneği" başlıklı araştırmasının değerlendirilme talebi ile ilgili 11.06.2015 tarihli dilekçesi ve ekleri görüşüldü.

Yapılan inceleme ve görüşmelerden sonra Yrd.Doç.Dr.İsmail SEVİNÇ'in "Suça Sürüklenen Çocuklarda Aidiyet Duygusu: Adana Örneği" adlı araştırmasının kabulüne oy birliği ile karar verildi.

ASLI GİBİDİR
30/06/2015
Dolunay ALTUNÖZEN
Sekreteryaya

SELÇUK
ÜNİVERSİTESİ

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ DEKANLIĞI

SAYI : 34967403-

30/06/2015

Yrd.Doç.Dr.İsmail SEVİNÇ
(S.Ü. Sağlık Bilimleri Fakültesi Sağlık Yönetimi Bölümü Öğretim Üyesi)

11.06.2015 tarihli "Suça Sürüklenen Çocuklarda Aidiyet Duygusu: Adana Örneği" 30.06.2015 tarihli Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurul Toplantısı'nda görüşülmüş olup; kurulun konu ile ilgili 2015/53 sayılı kararı ekte sunulmuştur.

Prof. Dr. Aliye MAVİLİ
Başkan

ÖZGEÇMİŞ

10.04.1988 tarihinde Osmaniye ilinin Kadirli ilçesinde dünyaya geldi. İlköğretimini, 100.Yıl İlköğretim Okulunda okudu. Liseyi, 2005 yılında Şehit Öğretmen Orhan Gök Lisesinde, Lisans eğitimini, 2011 yılında Sakarya Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümünde tamamladı. 2011 yılında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Nevşehir İl Müdürlüğüne atandı. Evlat Edinme, Sosyal ve Ekonomik Destek, Özürlü Evde bakım Hizmeti, Korunmaya Muhtaç Çocuk çalışmaları yaptı. Çalışmalarını 2012 yılından 2015 Nisan ayına kadar Adana Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'nde Sosyal çalışmacı olarak sürdürdü. 2016 yılı Haziran ayından itibaren Adana Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü'nde İl Müdür Yardımcısı Vekili olarak görev yapmaktadır.

Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Ana Bilim Dalı'nda lisansüstü öğrenimine halen öğrenimine devam etmektedir.

Ferhat TAPAN